

KNIHOVNA!!!

za vším hledej knihu...

100 let

regionu a regionální literatury
v knihovnách

Ostrava, 22. - 23. 10. 2019

**SBORNÍK
Z KONFERENCE**

Finančně podpořila

OSTRAVA!!!

100 let

regionu a regionální literatury

v knihovnách

[Ostrava, 22.-23. 10. 2019]

Sborník s příspěvky z konference

ISBN 978-80-907364-0-5 (elektronická publikace)
KNIHOVNA MĚSTA OSTRAVY, 2019

Projekt „100 let regionu a regionální literatury v knihovnách“ byl financován z rozpočtu Statutárního města Ostravy, schváleno usnesením číslo 796/RM1822/2, kód produktu 18/1595

obsah

100 let

regionu a regionální literatury

v knihovnách

[Ostrava, 22.–23. 10. 2019]

Jana Aubrechtová	<i>Práce s regionální literaturou a autory</i>	7
Jana Vaculíková	<i>Regionální oddělení MVK Vsetín a jeho (ne)tradiční činnosti</i>	11
Roman Polách	<i>Region jako identifikační činitel v literatuře a v knihovnictví</i>	16
Jana Koudelová	<i>Známí neznámí Vokolkové a jejich odkaz v Krajské knihovně v Pardubicích</i>	23
Nataša Lajdová	<i>Región Horné Považie</i>	28
Tamara Pršíňová	<i>Region Jižní Čechy – historie, literatura, osobnosti</i>	34
Kateřina Sisková	<i>RRB V MSVK - co v té bibliografii vlastně děláme?</i>	38
Monika Horskáková	<i>Vizualizace poezie z dílny Slezské univerzity aneb Obrazové ohledávání básnických textů</i>	42
Jakub Ivánek	<i>Centrum regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity mezi vědou a její popularizací</i>	45
Michal Denár	<i>Osobnostiregionu.cz: 7 let v duchu spolupráce sdílení</i>	51
	<i>Obrazové přílohy</i>	53
	<i>Momentky z konference</i>	68

Úvodní slovo

Konference *Sto let regionu a regionální literatury v knihovnách*, uspořádaná za podpory statutárního města Ostravy v rámci oslav stého výročí platnosti knihovního zákona (č. 430/1919 Sb.), byla koncipována jako úvodní setkání knihovnických a univerzitních pracovníků, kteří se zabývají problematikou regionu(ů) a regionální literatury a kteří mezi sebou sdíleli své zkušenosti a znalosti o této dnes velice populární problematice.

Cílem konference bylo vytvořit platformu, jejímž výstupem, jak můžete vidět v předkládaném sborníku, je plnohodnotný a mnohostranný obraz práce s regionální problematikou napříč různými oblastmi a areály, jenž je zachycen v rámci pronesených konferenčních příspěvků. Konference byla také příležitostí k navázání užší spolupráce nejenom mezi knihovnami samotnými, ale také s akademickou obcí.

Sborník je koncipován na stejných základech a okruzích, které byly stanoveny v rámci předběžného tematického rozdělení konference, a to proto, aby byla práce s regionem a regionální literaturou představena co možná nejkomplexněji. Okruhy byly následující:

1. představení vlastní činnosti na poli regionu a regionální literatury
2. plány, jak nadále zlepšovat činnost na tomto poli
3. spolupráce s kulturními institucemi (univerzitami, muzei, dalšími kulturními institucemi aj.)
4. co je to region, jak dalece zasahuje region?
5. představení významné osobnosti regionálního autorka/ky, na níž je možné ilustrovat zásadnost práce s regionální problematikou knihovnických/akademických institucí
6. práce s regionální literaturou v rámci katalogu/databází
7. historie práce knihovnické/akademické instituce s regionální problematikou v rámci stého výročí Zákona o veřejných knihovnách obecních z roku 1919

Jak budete moci vidět, jednotlivé bloky se odrážejí i v koncepci tohoto sborníku, nicméně – jak to tak bývá – se mnohá témata logicky prostupují a společně tak vytvářejí vážný obraz práce knihoven napříč republikou s regionálními problematikami a regionální literaturou, přičemž je z příspěvků také zcela jasně vidět aktuálnost a řekněme i atraktivnost regionů a jejich literatur pro obyvatele jednotlivých regionů.

Knihovny si zcela jasně uvědomují, že téma regionu a regionální literatury se těší ve společnosti velké popularitě – lidé se dnes, nejen na Ostravsku, zajímají o významné osobnosti, místa i historii svého regionu a pozvaní účastníci zcela jasně dali najevo, že toto vše by měla moderní knihovna ve svých aktivitách dnes plně zohledňovat.

V Ostravě 28. října 2019
Mgr. Roman Polách, Ph.D.

Práce s regionální literaturou a autory

*aneb Jak to děláme/neděláme v Rokycanech
Malé zamyšlení z veřejné knihovny*

Jana Aubrechtová (Městská knihovna Rokycany)

Co znamenají pro knihovnu čtenáři, pro čtenáře knížky, měla by znamenat pro každou veřejnou knihovnu literatura o jejím regionu. Tedy dokumenty, které umožňují uživatelům seznámit s regionem, kam patří, s jeho osobnostmi, přírodou a památkami. Je to stejné, jako když člověk pátrá po svých kořenech. A pro městskou knihovnu, pověřenou výkonem regionálních funkcí, jako je ta naše, by měl být fond regionálních dokumentů základem toho nejcennějšího a nejhodnotnějšího, co zde lze nalézt.

Městská knihovna Rokycany určitě za vzor dokonalosti v tomto ohledu nepatří, ale uvědomujeme si nedostatky, chyby, mezery, a hlavně se je snažíme odstranit. Práci s regionální literaturou a s regionálními autory jsme se sice věnovali v předcházejících třiceti letech, ale tato činnost nebyla prioritou knihovny. Popravdě řečeno ani zdejší vzdělávací instituce (3 základní, 1 střední škola, odborné učiliště) nenutily své žáky tříbit vědomosti o regionu a tím pádem hledat regionální informace v knihovně.

Počátky práce s regionální literaturou a autory u nás sahají do roku 1989, kdy z popudu ředitele tehdejší Okresní knihovny Rokycany, PhDr. Vyčichla, byly uvolněny mzdové prostředky na vybudování bibliografického pracoviště a vytvoření pracovní funkce nazvané odborný referent-bibliograf, který měl ve své pracovní náplni budování regionálních kartoték, zhotovování čistopisů záznamů a vydávání bibliografických publikací vztahující se k regionu. Tehdy byly skutečně vybudovány tři druhy lístkových kartoték, které obsahovaly informace k regionálním dokumentům, a to: kartotéka místopisná, biografická a systematická. K tisku se připravila výběrová bibliografie s názvem *Protifašistické hnutí na Rokycansku*, která však nestačila vyjít. Možná naštěstí, protože odborná komise z vedení tehdejšího domu politické výchovy z této bibliografie odstranila záznamy o hrdinných letcích RAF, kteří se narodili nebo působili v našem regionu.

Nastal listopad 1989, který znamenal zvrát v osudech země, lidí i knihovny. Pozornost čtenářů i knihovníků se soustředila na informace z celostátního a světového dění. A tomu se musela podřídit práce studovny, kam po revolučních obměnách knihovny byla soustředěna, kromě jiného, i práce s „regionálkou“, jak jsme pro jednoduchost a srozumitelnost začali po knihovnicku říkat všemu, co se týkalo regionu. Jak se měnili lidé, měnil se i styl práce. Kartotéky jsme postupně přestávali správně nebo úplně doplňovat. Biografická kartotéka byla doplňována osobnostmi nejen regionálními, ale i těmi ze všech oborů a ze všech koutů světa. Systematická kartotéka, do té chvíle řazena dle bibliografického regionálního řazení, které bylo převzato z bývalé Státní vědecké knihovny v Plzni (dnes Studijní a vědecká knihovna Plzeň), byla nově řazena dle klasického mezinárodního desetinného třídění a opět se do ní včleňovaly další záznamy mimo region, které knihovnice vyhodnotila, že by se mohly někdy

hodit. Poté nastoupil automatizovaný knihovní systém. V knihovně se provádělo a provádí analytické zpracování periodických i neperiodických regionálních dokumentů, včetně místních zpravodajů. Starší záznamy z lístkových kartoték se, bohužel, nikdy zpětně do systému nedostaly. V prostoru studovny vzniklo omezené místo na ukládání regionálních dokumentů, které byly sice nakupovány ve dvou exemplářích, ale v případě potřeby se oba absenčně půjčily, bez ohledu na žalostný stav, ve kterém se někdy vrátily.

Tyto nedostatky jsou dány především nestanovením jasných základních zásad a východisek při budování, zpracování a následném poskytování regionálního fondu, nestejnou pozorností, dále finančními podmínkami, zázemím, stanovením priorit a také tradicí. Za zásadní nedostatek té a následných dob považujeme nezakoupení modulu regionální databáze, i když náš poskytovatel systému tuto možnost nabízel. Mělo se za to, že každý správný student nebo obyvatel regionu ví nebo si dohledá, že se například Josef Václav narodil ve Zbirohu, a tudíž je regionální osobností. Jeho díla si potom snadno vyhledá v katalogu knihovny a je po starostech s doplňováním hesel do dalšího modulu. Také úplně nebylo špatné bylo uložení regionálních dokumentů, zejména pokud se jednalo o starší vydání děl regionálních autorů. Ty byly ponechány ve skladech, a to nejen v budově knihovny, ale i v detašovaných budovách. Byly v původních obalech, řadu let nepůjčovány, a tudíž se stávaly potencionálními adepty na vyřazení z důvodu aktualizace. Také značení dokumentů bylo nejednotné a předpokládalo se, že knihovnice přece ví, co je co a kde to hledat. Tyto vědomosti se předávaly a šířily z jedné pracovnice na druhou formou ústní, a tak nebylo divu, že například kniha již výše zmíněného J.V. Sládka *Sluncem a stínem* (Praha: Otto, 1887) byla při vkládání do systému cenově ohodnocena na 5,- Kč.

Protože si konečně uvědomujeme důležitost a význam regionální literatury pro veřejnou knihovnu, jako je ta naše, začali jsme pěkně postupně a po malých krůčcích napravovat to, co ještě jde. Prvním počinem bylo vytvoření *Kritérií profilu regionálního fondu Městské knihovny Rokycany* (Rokycany: Městská knihovna, 2019)¹, ve kterém jsme si konečně stanovili základní principy nakládání s těmito vzácnými a nenahraditelnými dokumenty. Konečně jsme si pojmenovali náš region geograficky, a to i s mírným přesahem okolních obcí a osad, které kdysi v historii tvořily okres rokycanský. Taxativně jsme všechny uvedli se správným pojmenováním dnes i v minulosti. Jednoznačně jsme stanovili druhovou strukturu doplňování dokumentů dle fyzické formy, a to na knihy, periodika, firemní literaturu, mapy a ostatní (zvukové, obrazové).

Naše kritéria také určují, jak regionální fond budeme doplňovat a hlavně, že jej budeme doplňovat i retrospektivně. Důležité je stanovení počtu exemplářů jednotlivých titulů: nové knihy budeme nakupovat minimálně ve dvou exemplářích, s tím, že jeden je určen trvale k archivaci, druhý je možno půjčit absenčně dle výpůjčních podmínek studovny. Periodika nakupujeme a uchováваме v 1 exempláři, také firemní literaturu, např. výroční zprávy a kalendáře nakupujeme 1x a absenčně nepůjčujeme. Ostatně podmínky půjčování jsou také obsahem našich kritérií: vzhledem k hodnotě a ochraně regionálního fondu je absenční půjčování omezeno. Probíhá pouze ve studovně knihovny a za podmínek daných knihovním řádem. Dokument, který má knihovna pouze v jednom exempláři lze půjčit pouze prezenčně. Kritéria přesně určují, jak má být dokument označen fyzicky, jak v systému a v katalogích a jaká mají být použita klíčová slova při zpracování.

Dle knihovnických statistik ke konci roku 2018 obsahuje náš regionální fond 990 dokumentů, roční přírůstek byl 160 dokumentů. Tento fond jsme přestěhovali z nevyhovujících regálů na nové, přehledné a důstojné místo a doplnili ho o další exempláře, které byly roztoulané a neoznačené po různých skladech a koutech knihovny. Pro větší přehlednost a srozumitelnost jsme vše opatřili souborem rozřadovačů. Pro naše čtenáře a uživatele jsme konečně zřídili odkaz nazvaný *Regionální literatura* a umístili ho na webové stránky knihovny. Odkaz stručně informuje o regionálním fondu dokumentů a dále odkazuje na seznam publikací o Rokycanech, o Rokycansku, na knihy regionálních autorů a na seznam místních zpravodajů. Také jako tip pro čtenáře uvádíme odkaz na výběr článků z místních novin – *Rokycanského deníku*. Snažíme se být jednoznačně nejlepší v poskytování informací o regionu. Společně pátráme po dokumentech dříve vydaných, oslovujeme studenty s prosbou o jejich diplomové práce týkající se regionu, oslovujeme knihovníky a kronikáře v malých obcích, oslovujeme seniory a čtenáře a samozřejmě sami pátráme. Snažíme se více spolupracovat s místní muzejní knihovnou a archivem. Informace o nově vydaných regionálních dokumentech předáváme do krajské knihovny, což je Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje.

A jak s regionální literaturou pracujeme? Jak ji využíváme? Běžným a tradičním způsobem: pořádáme autogramiády, autorská čtení a besedy nad knihou s regionálními autory. Pořádáme křty nově vydaných knih. Snažíme se být první, kdo knihu veřejně představí. Regionální fond slouží našim uživatelům ke studiu historie Rokycan a Rokycanska. Ve městě probíhá univerzita třetího věku a její studenti hojně využívají při studiu právě náš fond. Knihy také využíváme při práci se seniory v místním domě s pečovatelskou službou: nejoblíbenější čtení a následné povídání bývá právě z knih místních autorů, z pověstí a vyprávěních ze známých míst. Literaturu využíváme i při pořádání kurzů trénování paměti. V rámci „víření mozků“ dáváme hádanky, doplňovačky a úkoly z regionální historie. Statistika výpůjček říká, že titulů o regionu jsme v roce 2018 půjčili 425, a to 89 čtenářům. Toto číslo představuje zhruba 19 % všech uskutečněných výpůjček v oddělení studovna, kde je regionální fond k dispozici.

V současné době jsme připravili výstavu nazvanou *2019–1989=30 let v knihovně*, která mapuje události uplynulých třiceti let v naší organizaci. Na příští rok chystáme výstavu starých svatebních fotografií z našeho regionu a první odezvy našich čtenářů jsou víc než kladné. Sami nám přinášejí fotografie ze svých rodinných alb. Cíl je jasný, prostřednictvím dobových artefaktů připomínat život a místa v regionu.

Zájem o regionální literaturu bývá podmíněn do značné míry také tím, jak jsou silné literární a kulturní tradice regionu. A ten náš je kolébkou prvního čtenářského spolku *Čtenářské společnosti v Radnicích* (1818), jejímž cílem bylo vybudování knihovny českých děl. Spoluzakladatelem této společnosti byl **Antonín Jaroslav Puchmajer** (1769–1820). V kulturní historii vyniká radnická společnost nad všechny ostatní tím, že byla první úředně povolenou čtenářskou společností v Čechách, že byla česká a k tomu se vždy hlásila svými stanovami a programem a svou dlouholetou existencí. Další osobností regionu je básník a překladatel **Josef Václav Sládek** (1845–1912), který se narodil i zemřel ve Zbirohu. Byl znám jako překladatelem Shakespearových děl a jako tvůrce dětské poezie. Za literární osobnost našeho regionu je považován také básník a spisovatel **Karel Vokáč** (1903–1944), **Jaroslav Cingroš**

(1895–1975) a **Zdenka Fantlová** (1922), jejíž román *Klid je síla, řek' tatínek* (Praha: Primus, 1996) popisuje mládí a život v Rokycanech a posléze odvlčení a pobyt v koncentračním táboře.

Současní regionální autoři jsou reprezentováni **Kateřinou Jirkovou** (1971), která vydala sbírku fejetonů, převážně inspirovaných životem v našem městě *Naboso* (Praha: Ikar, 2017). **Ilona Ferková** (1954), je místní romská autorka, považována za celostátně nejznámější spisovatelku píšící romsky. Právě této spisovatelce dává knihovna často prostor pro uvedení jejích děl. Na listopad 2019 chystáme večerní čtení z její nové knihy *O mrtvých*. Knihovna každoročně vyhlašuje soutěž pro žáky rokycanských škol *Rokycanský písmák*, která má podnítit mladé lidi k literární tvorbě a vyhledávat mezi nimi mladé talentované autory. Vždy jsou vyhlášena tři témata se vztahem k regionu (*Rokycanská knihovna – místo, kam rád chodím, Když všichni odejdou ...co se děje v knihovně, když všichni odejdou, Tak tohle jsou opravdu moje knížky*). Práce vyhodnotí odborná porota složená z knihovnic a známého spisovatele/spisovatelky, kteří zároveň připraví slavnostní program předávání a hodnocení prací. Vítězné práce doplňujeme ilustracemi žáků místní lidové školy umění a vydáváme v tištěném sborníku.

Naší nejznámější regionální autorkou současnosti je mladá rodačka z místní obce Svojkovice a také bývalá čtenářka naší knihovny **Jana Poncarová** (1983), která vydala v nakladatelství Motto svoji prvotinu **Podbrdské ženy** (Praha: Motto, 2018). Podle slov autorky je to románová fikce na základě rodinných příběhů. Popisuje životní osudy tří generací žen ze Svojkovic u Rokycan. Autorka použila skutečná jména osob a míst, kde se děj románu odehrává. Zejména barvitě popsala vyvlastňování a kolektivizaci majetku v 50. letech minulého století a těžký život svojí babičky v té době. S autorkou jsme v kontaktu, připravili jsme autogramiádu její knihy a v současnosti se těšíme na její nový román *Eugenie*. Ten prý popisuje příběh a historii hotelu Slovan v blízké Plzni. Uvažujeme též o malé literární akademii, kterou by vedla právě paní Poncarová.

A jaké máme další plány? V přípravě na rok 2020 je výběrová regionální bibliografie zatím s pracovním názvem *Spisovatelé Rokycan a Rokycanska*. Rok 2021 bude ve znamení stého výročí založení naší knihovny, které chceme oslavit vydáním publikace *Roky knih* o historii naší knihovny.

Práce na téma regionální literatura se zdá nikde nekončí a budeme na něm pracovat i nadále. Chceme být centrem informací o regionu, aby vše bylo zpřístupněno a stačilo jen nahlédnout. Chceme být přesně na svém místě a být bránou hlavně do literární minulosti regionu, kde máme ostatně své kořeny.

¹ Kritéria profilu regionálního fondu Městské knihovny Rokycany (Rokycany: Městská knihovna, 2019). Dostupné z: <https://www.rokyknih.cz/regionalni-literatura/>

Regionální oddělení MVK Vsetín a jeho (ne)tradiční činnosti

Mgr. Jana Vaculíková (Masarykova veřejná knihovna Vsetín)

Práce s „regionalikou“, tj. entitami, které se vztahují k regionu, má v českých knihovnách dlouhou tradici a nejinak je tomu i ve vsetínské knihovně, která však není pojmenována po regionální osobnosti, ale rovnou po osobnosti pro Českou republiku z nejdůležitějších. Následující příspěvek představuje činnost Masarykovy veřejné knihovny Vsetín na poli regionálním. Hranice každého působení je však nezbytné dobře vymezit.

Vymezení regionu Valašsko

Přestože je Valašsko jedním z nejkompaktnějších etnografických celků České republiky (viz obr. 1 v obrazové příloze na konci sborníku, totéž s dalšími odkazy), ani jeho hranice nejsou chápány jednotně. Při vymezování regionu berou etnografové v úvahu existenci salašnictví, jako projev svébytného životního stylu, lidový kroj a dialekt a především pak povědomí jeho obyvatel a stanovisko lidu ze sousedních regionů¹. O Valašsku se mluví již v souvislosti s tzv. *valašskou kolonizací* horského území hukvaldského, vsetínského a rožnovského panství v 16. století. V 17. století pak jsou pro určení regionu významné tzv. valašské rebelie, kdy se Valaši vzbouřili proti císaři, později jsou Valaši často ztotožňováni se zbojníky. Od poloviny 19. století se stupňuje snaha vymezit hranice regionu z hlediska vlastivědného, vznikají i první mapy Valašska. Z výzkumu v 2. polovině 20. století, jak uvádí Štika², je již patrné jádro Valašska a jeho okrajová území. Jižní hranici tvoří Luhačovické „Zálesí“, přičemž jižní Valašsko je v mnohém homogenní a je soustředěno kolem městečka Valašské Klobouky. Další část jižní hranice tvoří hřeben Vizovických vrchů, kde Zlínsko bývá řazeno k okrajovému území. Západní hranici tvoří Hostýnské vrchy, na pomezí pak stojí městečko Fryšták a hostýnské „Záhoří“. Severní hranici vymezuje město Valašské Meziříčí a Veřovické vrchy, do okrajových oblastí pak spadá např. Frenštát pod Radhoštěm, který v některých pracích bývá řazen už do „Lašska“. Východní hranice pak kopíruje státní hranici se Slovenskem podél hřebenu Karpat.

Historie regionálního oddělení MVK Vsetín

Masarykova veřejná knihovna byla na Vsetíně, podobně jako v jiných místech na Valašsku, oficiálně založena 7. března 1921, mluvilo se o ní ale již od r. 1918, kdy se krátce po válce vsetínského zastupitelstvo usneslo namísto diplomu čestného občanství T. G. Masarykovi raději zřídit knihovnu, která by nesla jeho jméno. Po celé období první republiky fungovala knihovna v prostorových provizoriích a chyběla jí dokonce i čítárna, ač její zřízení ukládala přímo knihovní zákon.³

V 50. letech došlo k všestrannému rozvoji *Okresní lidové knihovny* a byl kladen důraz na její metodickou činnost. V tomto období lze mluvit i o počátcích soustavné práce

s regionální tematikou, která byla realizována především v podobě cyklů přednášek na vlastivědná témata. Tyto přednášky pořádala knihovna ve spolupráci s okresním muzeem a ZK n.p. MEZ Vsetín. V letech 1945–1971 vedl knihovnu Zdeněk Ruda (1913–1982), který však neprošel normalizačními prověrkami a jakožto bývalý ředitel byl „uklizen“ do nově vznikajícího regionálního oddělení knihovny.

Regionální oddělení bylo oficiálně založeno 1. ledna 1971. Jeho dosavadní fond činil 500 svazků, které byly shromažďovány od r. 1964.⁴ K tomuto fondu přistoupila povinnost soustřeďovat a archivovat tiskoviny vydávané na území okresu. Od 1. června 1971 byla budována prostřednictvím excerpce regionálních periodik informační kartotéka regionu. Díky schopnostem a zkušenostem pana knihovníka Zdeňka Rudy bylo regionální oddělení systematicky rozvíjeno a další knihovníci mohli navazovat na pevné základy (viz obr. 2). Od r. 2006 je organizační součástí knihovny i *Turistické informační centrum Vsetín*. Spojení knihovny a informačního centra je přínosem pro regionální oddělení nejen díky přísunu regionálních propagačních materiálů, ale i aktuálním informacím ze současného společensko-kulturního dění v regionu.

Fond regionálního oddělení

Regionální fond obsahuje 2 678 titulů (k 31. prosinci 2018)⁵ a skládá se z monografií, beletrie i naučné literatury, kartografických dokumentů, hudebních CD, publikací reklamního charakteru, brožur a šedé literatury. Součástí fondu jsou i regionální periodika, z nichž kromě dlouhodobé archivace deníků a týdeníků stojí za povšimnutí především bohatý fond obecních zpravodajů. Nejstarší knihou ve fondu je *Kytice z národních písní moravských Valachův* od Františka Jaroslava Koželuky z r. 1873. Regionální fond má vlastní speciální stavění, které bylo založeno již při jeho vzniku a je poměrně podrobné.⁶ Jedná se o třídy a podtřídy, uvnitř kterých jsou publikace řazeny abecedně. Devět hlavních tříd je označeno římskými číslicemi a zahrnují: I – všeobecné materiály, II – přírodu, III – dějiny, vlastivědu a národopis, IV – politický a veřejný život, V – hospodářský život, VI – kulturní a společenský život (vč. beletrie), VII – umění a tělovýchovu, VIII – biografie, IX – produkci regionálních tiskáren a nakladatelství (viz obr. 3). Knihy jsou umístěny ve volném výběru a nepůjčují se domů, velká většina současných titulů je proto pořizována duplicitně. Pracovníci regionálního oddělení pořizují rovněž výběrovou článkovou excerpce, k 25. březnu 2019 obsahuje článková databáze 13 913 záznamů.

Osobnosti Valaška

Jednou z tradičních činností regionálního oddělení je budování kartotéky osobností regionu. Z původní papírové podoby vznikla elektronická verze v podobě hesel abecedně umístěných na webu knihovny (viz obr. 4). Když počet osobností překročil roku 2011 hranici 400 osobností, bylo rozhodnuto o jejich zpracování do podoby jednoduché databáze opatřené možností vyhledávat dle jména, dat a míst narození a úmrtí. Současně s tím vznikla i první jednoduchá administrativa osobností. Jednotlivá hesla byla opatřena zdroji textu a doplněna o fotografie, pokud to bylo možné. V další fázi přibyla ke každé osobnosti galerie, kde byly např. ukázky z děl, odkaz do katalogu, sofistikovanější podoba vyhledávání, možnost

vyhledávat dle oboru činnosti či listování v databázi. Databáze byla až do roku 2019 prezentována v rámci webových stránek knihovny, jako jejich samostatný oddíl (viz obr. 5).

V létě 2019 bylo rozhodnuto o jejím umístění na samostatnou doménu *Osobnostivalaska.cz*, s čímž souviselo i její převedení do systému Wordpress (viz obr. 6ab). V době vzniku příspěvku (říjen 2019) procházela databáze laděním převedených dat a tvorbou vlastní grafiky (loga a ikony). V databázi jsou zahrnuty významné osobnosti ze všech oblastí lidské činnosti, které se narodily, nebo působily na Valašsku. Hlavní kategorie jsou – umělci, veřejně činní, sportovci, vědci, živnostníci, pamětníci a folkloristé, tyto kategorie pak mají ještě podkategorie, např. pamětníci – legionáři, letci, oběti holocaustu, političtí vězni, účastníci války. Výhodou systému Wordpress je jeho snadná upravitelnost, vstřícné uživatelské prostředí a pohodlný administrativní systém, správa databáze se stává do jisté míry nezávislou na informatikovi. Novinkou oproti předchozím verzím je pak možnost vložit ke každé osobnosti GPS souřadnice, které jsou pak zobrazovány na úvodní mapě, do budoucna je plánováno i představení jednotlivých lokalit.

Zdrojem pro návrhy nových osobností jsou kromě publikací *Kulturní toulky Valaškem*⁷ a *Kdo byl kdo je kdo na východní Moravě*⁸, lokální periodika, (např. Valašský deník, Vsetínské noviny, zpravodaje obcí) a návrhy uživatelů. K 29. říjnu 2019 obsahuje soubor 602 záznamů osobností. Databáze je využívána jako podklad pro tvorbu článků o osobnostech, které vycházejí ve zpravodaji knihovny, nebo jako samostatné výstavní panely (viz obr. 7) a čerpají z ní i pracovníci městského úřadu, muzejníci, novináři, badatelé, studenti a zájemci o regionální historii.

Regionální hra „Po stopách staříčků“

Od února 2018 vychází v Masarykově veřejné knihovně Vsetín série sběratelských kartiček o historii místních zmizelých hostinců (viz obr. 8), v letech 2018 a 2019 bylo vydáno vždy 8 kartiček. Inspirací se vsetínským knihovníkům a pracovníkům TIC stal Geocaching i Questing, nakonec se ale vydali po vlastní cestě.

Obsahovým základem kartiček jsou články o starých hostincích, které vycházely v letech 1998–2000 v místním zpravodaji⁹, a návštěvy archivu, kde byly prostudovány a nafoceny primární zdroje. Součástí kartičky je vždy informace o původní poloze hostince, popsána jak slovně, tak pomocí GPS. Na ní bývá umístěn klíč k tajemné šifře, která je rovněž součástí kartičky. Zájemci tak mohou prozkoumat konkrétní místa a všichni, kdo vyluští všechny šifry, získají drobnou odměnu. Kdo luštit nechce, odnese si ze vsetínského TIC pouze kartičky v praktické mapové kapsičce ve formátu A6. V nejednom čtenáři se tak kromě očekávání luštění zažehla i sběratelská vášeň (viz obr. 9).

Kromě papírové podoby vznikla i stránka na Facebooku (*fb.me/postopachstaricku*), na níž jsou pravidelně zveřejňovány krátké medailonky o zaniklých vsetínských hostincích, které jsou navíc doplněny archivními materiály a fotografiemi vztahujícími se k jednotlivým hostincům a jejich přilehlému okolí. Není překvapením, že právě staré fotografie známých míst přitahují největší pozornost. Materiály umístované na FB se staly podkladem pro tvorbu rozměrných panelů, jejichž vystavením v TIC byl ročník slavnostně ukončen.

Projekt si získal od počátku kladné ohlasy a nakonec se do něj roku 2018 zapojilo na

250 zájemců a přibližně 100 se jich pravidelně vracelo každý měsíc pro kartičku novou. Luštitelů bylo kolem 30 a podobné statistiky se otiskly i do roku 2019. Rok 2020 by měl být posledním ročníkem a celý projekt by měl být zakončen soubornou výstavou všech 24 panelů věnovaným zaniklým vsetínským hostincům.

Budoucnost regionálního oddělení napříč MVK Vsetín

Masarykova veřejná knihovna Vsetín reflektuje zvýšený zájem veřejnosti o region a regionální paměť, a proto pořádá řadu besed s regionálními tématy, modul Valašsko zařazuje např. i do akademického roku pro seniory a se seniory spolupracuje na cyklech vzpomínek „Co v archivech nenajdete“, bohužel prozatím bez řádného publikačního výstupu. Velkou výzvou je tak zajištění pravidelné ediční činnosti, která je momentálně financována ze sponzorských darů. Roku 2018 a 2019 vydala MVK Vsetín knihy **Valašský komiks 1 a 2¹⁰**, pravidelná ediční činnost prozatím není v rozpočtu knihovny. Velkou ambicí knihovny tak stále zůstává popularizace regionální literatury např. prostřednictvím literárního místopisu Valašska, či alespoň Vsetínska.

Pro základní školy je připraven workshop o valašských pověstech v komiksu, soustavné vzdělávání pro školy na téma region ale knihovna nerealizuje, poněvadž propracované programy na tomto poli nabízí především Muzeum regionu Valašsko, které rovněž sídlí ve Vsetíně. Velká výzva je pak ještě užší spolupráce nejen s TIC Vsetín, ale i s dalšími paměťovými institucemi regionu, jednak profesionálními knihovnami (především Valašské Meziříčí a Rožnov pod Radhoštěm), jednak muzei a archivem.

Odkazy:

1. ŠTIKA, Jaroslav. Valaši a Valašsko: o původu Valachů, valašské kolonizaci, vzniku a historii moravského Valašska a také o karpatských salaších. V Rožnově pod Radhoštěm: Valašské muzeum v přírodě, 2007, s. 200.
2. Tamtéž, s. 183-188.
3. VACULÍKOVÁ, Jana. Masarykova veřejná knihovna „na Vsetíně“ v letech 1918-1940. Čtenář. 2019, 71(10), s. 371-373.
4. HANUŠOVÁ, Vlasta. 60 let trvání vsetínské knihovny. Vsetín: Okresní knihovna, 1981.
5. Výroční zpráva 2018. Masarykova veřejná knihovna Vsetín, 2019.
6. RIEDLOVÁ, Dana. Regionální oddělení Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně. In: Regionálne cennosti: zborník príspevkov z konferencie. Prievidza: Hornonitranská knižnica, 2014.
7. MIKULCOVÁ, Marie a Miroslav GRACLÍK. Kulturní toulky Valašskem: [323 profilů osobností Valašského království]. Frýdek-Místek: Alpress, 2001.
8. FABIÁN, Josef, Hana ŠEVČÍKOVÁ a Kateřina JANÁSOVÁ. Kdo byl, kdo je kdo na východní Moravě. Valašské Meziříčí: Valašské Athény, 2011.
9. BALETKA, Ladislav. Kolem nás šla historie. Zpravodaj města Vsetína. 1997–2000.
10. KUBÍK, Martin. Valašský komiks: na motivy knihy Za dlouhých večerů - pověsti a pohádky z Hornolidečska Petra Odehnala. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2015.

KUBÍK, Martin. Valašský komiks: na motivy knihy O čem si vyprávějí Karlovjané Heleny Mičkalové. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2019.

Zdroje:

HANUŠOVÁ, Vlasta. 60 let trvání vsetínské knihovny. Vsetín: Okresní knihovna, 1981.

RIEDLOVÁ, Dana. Regionální oddělení Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně. In: Regionálne cennosti: zborník príspevkov z konferencie. Prievidza: Hornonitrianska knižnica, 2014. ISBN 978-80-85144-39-0.

VACULÍKOVÁ, Jana. Masarykova veřejná knihovna „na Vsetíně“ v letech 1918-1940. Čtenář. 2019, 71(10), s. 371-373. ISSN 0011-2321.

VACULÍKOVÁ, Jana. Po stopách staříčků aneb Jak lze v knihovně pracovat s regionální tematikou. Duha: Informace o knihách a knihovnách z moravy [online]. 2018, 32(3) [cit. 2019-10-29]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/po-stopach-staricku-aneb-jak-lze-v-knihovne-pracovat-s-regionalni-tematikou>
Výroční zpráva 2018. Masarykova veřejná knihovna Vsetín, 2019.

Region jako identifikační činitel v literatuře a v knihovnictví

Mgr. Roman Polách, Ph.D. (Knihovna města Ostravy)

Problematika regionu a regionalismu byla dlouhodobě nejen v literatuře, ale v obecném chápání života jakožto společnosti podceňována, a to především v rámci centralistického pojetí světa – územní celky regionů byly často hodnoceny ve stínu takzvaného centralismu, zatímco regionální literatura byla analogicky chápána v centralistickém kulturním modelu za cosi méněcenného. Kvalitativně byla tato problematika hodnocena veskrze negativně, mnohdy až s dehonestujícími příznaky. Regionalismem ovšem v moderní regionalistice rozumíme veskrze pozitivní označení, které vymezujeme vůči takzvanému provincionalismu. Tento rozdíl se pokusil definovat již v roce 1995 Jiří Hek: „Jaké je vlastně postavení regionu ve vývoji národní literatury a jaký je rozdíl mezi regionem a provincií? Definice jsou, domnívám se, jasné a srozumitelné. Region je oblast, kraj, který lze definovat podle zvolených kritérií, v jistém smyslu, v některých záležitostech životaschopný. Provincií je zpravidla prostředí plně závislé a provincionální, je synonymum k pojmům zaostalý, méněcenný, maloměstský. Kdežto regionalismus není jen hnutí směřující k poznání, povznesení či dokonce k nekritickému posuzování regionu a jeho specifiky, ale i vyjádření vědomí k příslušnosti k určitému prostředí, aniž by to muselo být v rozporu se zájmy vyššího celku (národa).“ (HEK 1995: 8)

Specifikum regionu se dále rozvíjí taktéž v rámci celosvětového decentralizačního vývoje (viz Urbanová in Ostravská univerzita: Region a jeho reflexe v literatuře. Ostrava: Ostravská univerzita, 1997. Ostravská univerzita, 1997. s. 109-117.), kdy se oproti asimilujícím centralizujícím tendencím posiluje hledisko otevřeného pojetí světa a reflexe svébytnosti menších jednotek, ale v posledních letech také čím dál více jako možnost nejenom symbolického pojetí (region jako existenciální jednotka, viz dále), ale také jako výraz konkrétních snah, například přístupů o prosazení lokálních ekonomik.

S dnešními celosvětovými problémy, s tíhou, kterou přináší celosvětová masmédiá a vědomostní „centralizační“ mozek lidstva v podobě internetu se pak zákonitě lidé snaží obrátit k intimnějším tématům a problematika regionu je v dnešním světě (například také na sociálních sítích) čím dál úspěšnější. Region proto můžeme chápat jako jeden z nejdůležitějších činitelů v našem existenciálním uchopení světa, a to nejen vnějšími aspekty: „V dějinách pozorujeme často fakt, že územní celek, spravovaný především administrativně a utvářející se jako prostor pro realizaci lidských zájmů a aktivit, začne vytvářet dříve nebo později předpoklady pro vznikání kulturní tradice. Jde o zcela přirozený proces, v němž se prosazuje prostá existenční nutnost člověka: rozvoj jeho činnosti potřebuje určitou vzdělanostní úroveň, hospodářský, kulturní, náboženský a duchovní život vůbec se neobejde bez vznikání škol, bez vytváření kulturních hodnot. Od počátku se právě zde uplatňuje vztah části k celku a střetávají se lokální zájmy s potřebami celé společnosti.“ (SVOBODA 1995: 35)

Podobně je to pak s existenciálními aspekty vnitřními, a to nejenom v ryze osobní existenciálním přilnutí k regionu, tak také v jeho literárním zobrazení, neboť, jak uvádí Hek v uvedeném článku výše, každá literatura musí „odněkud“ pocházet. V tomto referátu se snažíme reflektovat obě pojetí, tedy pojetí identifikace s regionem v literatuře, a na druhé straně pak přenášení tzv. regionální literatury se všemi jejími aspekty v nejlepší smyslu tohoto významu, jak jsme uvedli výše, do veřejného prostoru, který pro knihovnu přináší nejrůznější možnosti propagace – a tím pádem umožňuje přenášení onoho identifikačního modelu do oblasti knihovnictví.

Úvodem se tedy pokusíme uvést jako ukázkou existenciální zakotvenosti několik obrazů kulturních map, které o Ostravě psali jejich – blízcí i vzdálení – autoři. Na těchto ukázkách můžeme pozorovat pokusy o identifikaci s ostravským regionem, které se snaží napříč stoletím tu více tu méně reflektovat specifika kraje a které zároveň nejsou limitovány ideologickými konstrukcemi obrazu Ostravy, které bychom jinak zde mohli také uvést. Autorem, který je nerozlučně spjat s uváděným regionem v první třetině dvacátého století, je Karel Handzel. Handzelova kniha *Chachaři*, z níž pochází ukázkový text, je specifickou tvorbou, v níž se spojují ozvěny zolovského naturalismu s jeho estetikou ošklivosti a ostravské dobové realie. V úvodní promluvě ke čtenáři Handzel předestírá obraz člověka tohoto kraje: „O těch, kteří jako bolák, výraz slaboty na nezdravém těle, rodí se v národě a rostou, dokud se nesrazí se zdravím. A tehdy, když se tak stane, zadusí je zdraví, tak jako zdravota těla zadusí nakonec všechny i ty nejstrašnější nemoci. Ale když se chachaři, ti boláci neurvalé, chamtivé společnosti, rozrostou, rostou do smrti, neboť hubí nemocné tělo a hynou s ním.“ (HANDZEL 1922: 5) A pokračuje modelovým zobrazením krajiny:

„Bylo to město, město uhlí a železa, město bídy a bohatství, město pláče a jásotu. Tisíce komínů vrhalo k dalekému nebi mračna dýmu v posměch bílému, žhavému slunci a černá země se chvěla hněvem a hořkostí v nejhlubších útrobách svých nad neúnavnou pílí lidských krtek, kteří ji olupovali o zuhelnatělé lesy, které pohltily kdysi před tisíci a tisíci, ba miliony let. Středem tohoto města, vlastně měst několika, jež spolu souvisela a splývala v ohromnou, jedinou hromadu domů, tekla líně řeka, zatížená kalem a špínou z hutí a továren. Při vstupu řeky do města táhla se po jejím levém břehu řada krásných, košatých akátů, které zvláště v létě svými sytě zelenými korunami a sněhově bílými hrozny květů lákaly oko zdaleka. Za akáty kupila a tísnila se výsypiska: malé a černé pahrbky, které vznikly za mnohá léta nasypáváním jalového důlního kamene, uhelného bláta, žhavých škvárů z koksových pecí a strusek z blízkých železných hutí. Byly to malé hory, které horníci nasypali jakoby sobě a svým dětem v upomínku na ty veliké hory na východě, se kterých sem sestoupili, aby si vydělali na denní chléb a na vyteskněný kus pole pod horami.“ (HANDZEL 1922: 9–10)

Podobně psal o Ostravě Alois Mrštík (jak ukázal Martin Tomášek ve svém článku *Ostravské flanerie*) v dopisech svému bratru: „Ostrava je příšerná obluda, peklo 19. síklu. Den jak den do sebe hltá všechny ty spousty černého masa a den jak den to dvakrát ze sebe vrhne. V tom okamžiku je dojemná. V noci jak předpotopní obluda tisícerými nozdrami ze sebe chrlí síru a oheň a zběsile šlehá k nebi nesčetnými plamennými jazyky. Chtěl bych do jejího břicha deportovat všechny české Oblomovy a sebe za trest aspoň jednou ročně na měsíc. Že se Franckovi v Ostravě rozbolavely plíce, nic se tomu nedivím. Mně tam bylo úzko.“ (A. M. Norbertovi Mrštíkovi, kolem 15. srpna 1896, in *Nedosněné sny*, s. 81)

Můžeme vidět poměrně temné obrazy, jejichž existenciální naladění bylo prodchnuto nejenom dobovým modelovým zobrazováním Ostravy, ale také neméně temnými reáliemi z života tohoto kraje. Pozvolná proměna v identifikaci s těmito místy probíhá zejména v šedesátých letech, kdy vedle změny pojetí zobrazování v díle Oty Filipa dochází také Milan Kundera v *Žertu*, tedy ve svém poměrně podstatném románu z šedesátých let. Zobrazování Ostravy je zde sice stále neúprosné, ale oproti autorům ze začátku století se projevuje pojetí, které již reflektuje napětí mezi centrem a periferií, z nichž ona periferie může vyjít v decentralistním modu jako cosi krásného:

„Nasedl jsem na lokálku, starou tramvaj jezdící po úzkých kolejích a spojující vzdálené ostravské čtvrtě, a nechal se jí unášet. Nazdařbůh jsem pak z tramvaje vystoupil a nazdařbůh zase nasedl na tramvaj jiné tratě; celá ta nekončící ostravská periférie, v níž se v prapodivném skladu mísí fabrika s přírodou, pole se smetišti, lesíky s haldami, činžáky s venkovskými staveními, mne zvláštním způsobem přitahovala a rozrušovala; vystoupil jsem znovu z tramvaje a dal se pěšky na dlouhou procházku: vnímal jsem téměř s vášní tu divnou krajinu a snažil se přijít na kloub jejímu duchu; snažil jsem se pojmenovat slovy to, co dává této krajině složené z tak různorodých prvků jednotu a řád; šel jsem kolem idylického vesnického domku obrostlého břečtanem a napadlo mne, že sem patří právě proto, že se naprosto nehodí k oprýskaným činžákům, které stojí v jeho blízkosti, ani k siluetám těžních věží a komínů a pecí, které tvoří jeho pozadí; šel jsem kolem nízkých nouzových baráků, které byly samy jakousi osadou v osadě, a viděl jsem kousek od nich stát vilu, sice špinavou a šedou, ale obklopenou zahradou a železným plotem; na rohu zahrady rostla velká smuteční vrba, která byla v této krajině jakýmsi zbloudilcem – a přece, říkal jsem si, snad právě proto sem patřila. Byl jsem rozrušen všemi těmito drobnými objevy nepatřičností, nejen že jsem v nich viděl jednotícího jmenovatele této krajiny, ale především proto, že jsem v nich spatřoval obraz svého vlastního osudu, svého vlastního vyhnanství v tom městě.“ (Kundera 1968: 59)

Ostravu jako prostor, jenž vrací člověka k mnohdy surové kráse života, zobrazuje Petr Hruška, básník oceněný v roce 2013 státní cenou za literaturu, v úvodní slovu ke své sbírce *Auta vjíždějí do lodí* (mimo jiné můžeme opět sledovat komparativně k Handzelovi proměňující se funkci úvodní promluvy a její hodnotovou strategii): „Neznámé usilování lidí je temně krásné. Jak se v nich každou chvíli něco hne, jak se pro cosi, k něčemu a k někomu natahují, shýbají a narovnávají, jak u toho vydechují, kurvují i trnou něhou. Jak rozhrnují večer a hledí do něj, jak vcházejí do tmy, kymácivě a komicky spíš než neohroženě, a jak ze tmy přicházejí, se zvláštním chladem přes ramena. Jak pijí, jak pijí přímo z láhve a v jejich záklonu je němota světa i přihlouplá siláckost chvíle, jak pijí a potom poslouchají, kam to pití padá. Jak se celou noc míhají, šourají střídavě na záchod, přezkušují všelijaké provazy a petlice a pak hledí na ty jiné, spící s holými ledvinami. Jak najednou vidí, že nikoho nemají, jak najednou zahlédnou, že je někdo tady. Jak se řítí v automobilu, nasedají a vysedají, v tajemné blízkosti těch, kteří neznají cestu. Jak hovoří o modrém posunu světla, který vykazuje bližící se galaxie Andromeda, v tajemné blízkosti těch, kteří tu nádheru nikdy neuvidí, ale neuvidí ji spolu. Ovšem taky jak stojí a zděšeně trčí, protože ruce narvali někam, odkud nemůžou, vzali do nich něco příliš velkého, co neunesou a co nejde pustit a tak najednou ve směšném postoji začínajícího lyžaře cítí tu namáhavou marnost vlastního počínání. Jak se přistrkují i za cenu lži, nejpitomějších mód, mobilních a bankovních spojení,

jen ať proboha alespoň chvíli nejsou sami. A jak couvají k dětem, k jejich velkému klidu a hubeným předloktím, uprostřed vřavy reklamní, poslanceké a pojišťovacké upřímnosti. Jak couvají do suburbiálních vyzáblin lesíků za městem, jen ať jsou proboha alespoň chvíli sami. Jak se umí stočit, schoulit, vydržet „chvíli bez boha“, škrtnout sirkou v rukavici a pak zase obstarat chlast. Na tom počínání, na těch prozatímnostech, provizorních vorech a bledých denních ohních, na tom, jak si člověk nevšimne vlastního neštěstí a zapíná knoflík košile, na tom mohu oči nechat.“ (HRUŠKA 2007: 5)

Petr Hruška, stejně jako Jan Balabán, jsou autoři, kteří se ve svých dílech zaměřují na náhlou surovou krásu života a prostor krajiny v jejich tvorbě hraje zásadní identifikační funkci. Výše jsme uvedli tu skutečnost, že takto existenciálně pojaté obrazy kraje jsou výraznými identifikačními činiteli, které je možné přenést do propagace regionální literatury v různých formách, a zvyšovat tak u čtenářů knihovny a obecně u obyvatel na ostravsku povědomí o vzácnostech nejenom zdejší literatury, ale také literárního života vůbec a reciprocitně pak můžeme sledovat jejich identifikaci s regionem. K tomu se samozřejmě nabízelo několik platform – od interních možností knihovny po možnosti veřejného propagování v mnohých ohledech vzácného fondu zdejšího regionálního oddělení.

Velice praktickou možností, která se naskývala uvnitř organizace, bylo propagování regionální literatury v časopisu *Párek*, který vydává již devatenáctým rokem ústředí Knihovny města Ostravy pod dlouholetým vedením Bohdana Volejníčka. V Párku se tedy naskývala možnost zabývat se regionální literaturou nejenom z literárněkritického hlediska – tedy recenzemi na současnou regionální literaturu –, ale také prostřednictvím medailonků, které byly mnohdy inspirovány čtenářskými medailonky Mojžíra Trávníčka, významného regionálního literárního kritika a editora – velikého přítele a samizdatového pomocníka literárního kritika a historika Bedřicha Fučíka. Podařilo se v rámci tohoto projektu aktivizovat kolegyně a kolegy nejenom z ústředí, ale také z poboček a časopis se mimo bestsellerovou a populární literaturu mnohdy v rámci recenzí dotknul regionálních spisovatelů, respektive knih, které vydávají regionální nakladatelství – ať už jde o celorepublikově významný časopis *Protimluv* s jeho stejnojmenným nakladatelstvím, anebo o svým způsobem pozoruhodná další nakladatelství, která se sice nesnaží vydávat literaturu, která by byla nominována na Magnesii literu, ale která je podstatným způsobem významná pro své čtenáře – jde zejména o nakladatelství Fantom print a další, která se zabývají žánrovou literaturou, tedy sci-fi a fantasy literaturou.

Co se týče dalších vnitřních možností na propagování regionální literatury, jde především o klasické přednášky, a to v rámci interních a externích účelů – v rámci interních jde samozřejmě o činnost, která se soustředí na další vzdělávání knihovníků a na důraz, který se knihovna v poslední době snaží dávat právě na regionální literaturu, což není jistě obvyklým způsobem dalšího vzdělávání – můžeme na tomto přístupu pozorovat, že Knihovna města Ostravy chápe důležitost a atraktivní aktuálnost tématu regionu, který se v poslední době rozvíjí zejména na sociálních sítích. Bylo proto připraveno několik přednášek, v jejichž rámci jsem se snažil představit nejenom historii české literatury po roce 1989 s jejími předními autory, institucemi, oceněními či aktuálními weby a diskuzemi, ale také jsem se snažil představit v rámci větší přednášky též tendence v literatuře regionu (v rámci literárně-regionálních tendencí jsem zde nevynechal též oblast Valašska, jejich autorů a institutů) po

roce 1989. Pro knihovnu města Ostravy byl také vytvořen materiál, který bude určen nejenom pro vzdělávání knihovníků v oblasti regionální literatury, ale také v rámci e-learningu – materiál se ve zkratce zabývá historií regionální literatury nejenom moderní, ale také například zdejší velice kvalitní barokní kazatelskou tradicí. Podobná témata, jen s ohledem na středoškolskou výuku, byla v rámci regionální literatury připravena také pro střední školy – zejména pro místní gymnázia. Jde samozřejmě v podstatě o rutinní vzdělávací programy, nicméně inovativní je zde právě onen důraz na region a regionální tematiku, aby byli knihovníci seznámeni s místními autory a byli schopni poradit a pomoci čtenářům, kteří se zde rádi zaměřují na regionální autory.

V oblasti přednášek pro veřejnost byla také navázána spolupráce nejenom s Centrem regionálních studií, které působí v rámci Filozofické fakulty Ostravské univerzity (konaly se zde například přednášky určené pro doktorandy, na které ovšem byl volný přístup pro veřejnost), kdy se bude v rámci této spolupráce zpracovávat takzvaná Literární mapa Ostravy (doporučujeme také zhlédnout na webu stránky Ostravské sochy), respektive jsme také uspořádali přednášku pro veřejnost ve spolupráci s Oddělením audiovizuální tvorby Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity za účelem propagace tzv. vizualizace poezie (součástí projektu jsou také regionální básníci).

Navázání externích možností je mnohdy sice obtížné, ale o to lepší v rámci propagace nejenom knižního fondu regionálního oddělení knihovny města Ostravy, ale také obecně regionální literatury – v uplynulých letech navázala KMO velice cennou spoluprací časopisem *Centrum*, což je zpravodaj centrálního městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz, který je čtenáři města značně reflektován. Do tohoto časopisu jsem vytvářel podobné medailonky, byť drobně rozšířenější, jako do časopisu *Párek*. Původně byla koncepce těchto příspěvků založena na autorech, kteří se na území Moravské Ostravy a Přívozu narodili, ale tato koncepce samozřejmě není nevyčerpatelná a obrátil jsem se i na spisovatele, kteří v Ostravě strávili nějakým způsobem podstatný čas a pro které Ostrava hrála důležitou roli (např. Josef Kainar). Podobným způsobem byla navázána spolupráce s Českým rozhlasem Ostrava, v jehož pořadu *Čítárna* jsme mluvili a debatovali nejenom o nových zajímavých knížkách ve fondu Knihovny města Ostravy, ale také jsem se pravidelně snažil upozorňovat na nové knihy v rámci regionálních autorů a regionálních akcí.

Posledním bodem je pak spolupráce s externími institucemi. Prestižní záležitostí byla také účast autora tohoto textu v porotě v rámci kulturních ostravských cen Jantar – zde se naskytla možnost pracovat na propagaci regionální literatury v ještě širším a populárnějším měřítku (ceny byly masivně propagovány na sociálních sítích a také na stranách kulturního regionálního webového deníku *Ostravan.cz* a samotná slavnost předávání cen se odehrála ve vyprodané hale Gong v Dolní oblasti Vítkovic). Tato účast demonstrovala snahu Knihovny města Ostravy o kontinuální práci v oblasti regionu, neboť porotce se musí neustále živě zabývat soudobou regionální tvorbou a nelze tyto skutečnosti vyčleňovat z pracovní náplně – což se konkrétně mnohdy odrazilo i v povinnostech „za pultem“, kdy mi bylo vedením ústředí umožněno jakožto zaměstnanci Regionálního oddělení věnovat více času studiu regionální literatury, neboť je zájem o regionální literaturu mnohdy, jak je obecně známo, poměrně vyčerpávající. Konečně se zde naskytla v rámci onoho prostoru pro bádání v oblasti regionální literatury činnost literárněhistorická a literárněkritická – vznikla tak

literárněhistorická shrnující stať pro celorepublikově vydávaný časopis *Tvar*, respektive pro jeho internetovou mutaci *Ravt* nesoucí název *Přístav Ostrava* (odkaz v literatuře níže). V rámci této rozsáhlé studie o vývoji ostravské literatury po roce 1989 jsem připravil také stejně rozsáhlé autorské pásmo, v němž jsem publikoval soudobé nové práce místních básníků, prozaiků a literárních skupin.

Další navázanou spoluprací v rámci propagace regionu je účast na projektu, o němž vypovídá článek kolegy Denára, jenž je zařazen také do tohoto sborníku a je jím právě ona databáze osobnosti regionů 2.0, kterou funguje pod záštitou Městské knihovny Česká Třebová.

Knihovna města Ostravy se samozřejmě snaží spolupracovat v rámci regionální literatury i s dalšími institucemi – posledním připravovaným projektem je již zmiňovaná tzv. mapa literárních výletů, kterou můžete znát například z Brna, na níž bude KMO spolupracovat s Centrem regionálních studií, Antikvariátem a klubem Fiducia a Slezským zemským muzeem, neboť jde o částečnou spolupráci v rámci velkého grantu, který pořádá Katedra české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity. S Antikvariátem a klubem Fiducia byla navázána bližší spolupráce v rámci jejich čtenářského klubu.

Lze tedy vidět, že spektrum činností, které vyvíjela z mé činnosti Knihovna města Ostravy, je – ve vší skromnosti, ale zároveň s vědomím množství a náročnosti práce, kterou jsem prováděl a které se bude věnovat můj nástupce Petr Ligocký (mimo jiné vynikající polonista a člen redakce časopisu *Protimluv*) – opravdu široká a nespočívala pouze na vnitřním fungování oddělení, ale také na jeho výrazné propagaci. Ona náročnost práce přesahuje vymezenou pracovní dobu a zasahuje zcela souběžně do osobního života, nicméně – jak jsme uvedli na začátku – je region podstatným identifikačním činitelem nejenom v literatuře, ale taktéž přechází do našich profesních i intimních životů a je zásadním aspektem pro náš společenský život.

Prameny:

HANDZEL, Karel. Chachaři: pět povídek. Praha-Smíchov: Veraikon, 1922. Koliba.

HRUŠKA, Petr. Auta vjíždějí do lodí. Brno: Host, 2007. ReX.

KUNDERA, Milan. Žert: román. Vydání osmé. V Brně: Atlantis, 2016.

MRŠTÍK, Vilém. 1992. Cesta do Ruska (Listy z Nižního Novgorodu) 1896 (ed. Jan Vladislav). Praha: Arkýř, s. 8–11

Literatura:

HEK, Jiří

1995 „Region a literatura, problémy a souvislosti“ in SVOBODA, Jiří. Literatura a region: sborník z konference konané 7. a 8. prosince 1994 v Ostravě. V Opavě: Optys, s. 7-18

SVOBODA, Jiří

1995 „Regionalismus včera a dnes“ in SVOBODA, Jiří. Literatura a region: sborník z konference konané 7. a 8. prosince 1994 v Ostravě. V Opavě: Optys, s. 35-38

TOMÁŠEK, Martin

2013 „Ostravská flanérie“; Krásná Ostrava, č. 1, s. 24–26

URBANOVÁ, Svatava

1997 „Region v nás. (Reflexe knihy J. Strnadela: Rok pod horami).“ In Ostravská univerzita: Region a jeho reflexe v literatuře . Ostrava: Ostravská univerzita, Ostravská univerzita, 1997. s. 109-117.

Odkazy:

POLÁCH, Roman

2019 „Přístav Ostrava“; Itvar.cz <<https://itvar.cz/pristav-ostrava>>, přístup 28. 10. 2019

POLÁCH, Roman

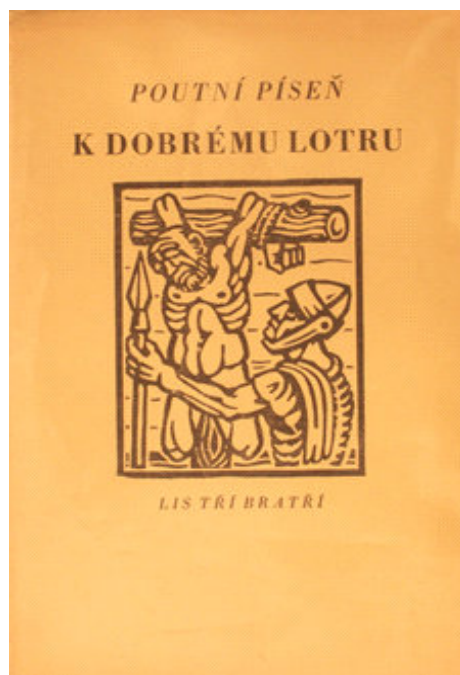
2019 „Ravt 6/2019“; Itvar.cz <<https://itvar.cz/ravt/2019/6>>, přístup 28. 10. 2019

Známí neznámí Vokolkové a jejich odkaz v Krajské knihovně v Pardubicích

Bc. Jana Koudelová (Krajská knihovna v Pardubicích)

Rod Vokolků je na pardubické poměry fenomenální. Jednak počtem svých tvůrčích členů, jednak rozsahem a záběrem jejich práce, která často překračovala hranice regionu. Bezesporu šlo o výrazné osobnosti, které však svůj talent dokázaly vložit i do společného díla. Dokázaly naslouchat, přistupovat na kompromisy a vycházet vstříc potřebám ostatních autorů. Takovými byli právě tři bratři: tiskař Vlastimil, malíř a grafik Vojmír, básník a spisovatel Vladimír Vokolek.

Příkladem jedinečného bratrského souznění a spolupráce nám může být *Lis tři bratři* (ediční řada bibliofilských tisků). První tisk z této ediční řady vyšel v roce 1938 a byl jím sešit veršů Vladimíra Vokolka *Poutní píseň k Dobrému lotru* s dřevoryty Vojmíra Vokolka, v typografické úpravě Vlastimila Vokolka.

V samém počátku však nelze nezpomenout zakladatele rodu Václava Vokolka, který dal díky svému podnikání základ ke vzniku tiskařské a knihtiskařské dílny, která se zapsala do dějin knižní kultury.

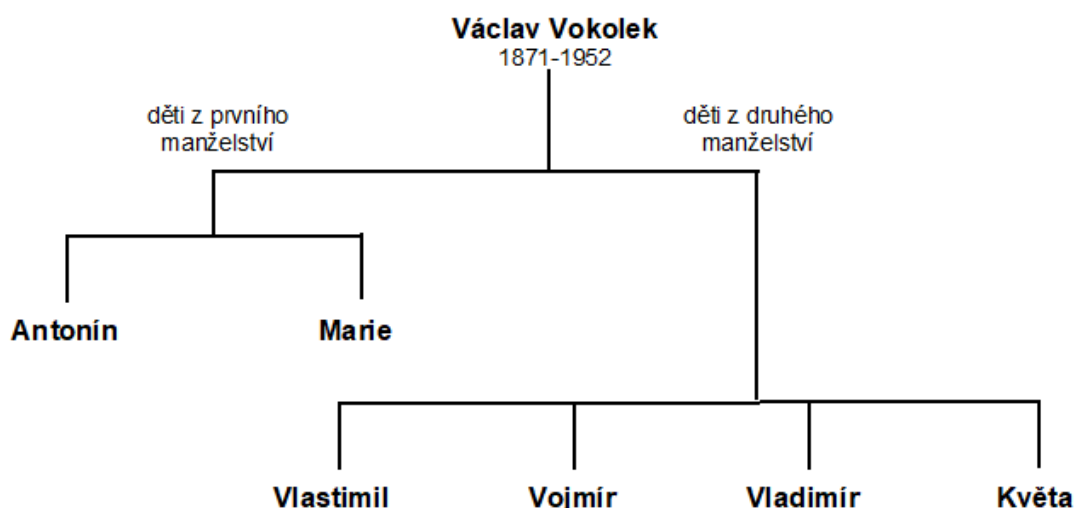
Václav Vokolek, zakladatel tiskařské dílny

(6. 1. 1871 Býchory na Kolínsku – 18. 5. 1952 Pardubice)

Po studiích na nižším reálném gymnáziu se vyučil typografem u firmy Bayer v Kolíně. Od roku 1892 do roku 1893 působil jako sazeč, posléze jako faktor v Společné knihtiskárně v Pardubicích. Jeho snahou však bylo se osamostatnit. To se mu podařilo v roce 1903, kdy mu byla přidělena koncese na potisk a výrobu papírových sáčků a balících papírů.

Václav Vokolek byl dvakrát ženat. V roce 1894 se oženil s Annou Macháčkovou a z manželství se narodil syn Antonín a dcera Marie. Jako vdovec v roce 1903 vstupuje do druhého manželství s Helenou Heřmanovou, ze kterého se narodili synové Vlastimil, Vojmír, Vladimír a dcera Květoslava.

Firma v dalších letech prosperovala a rozšiřovala své působení. V roce 1912 získala úplnou tiskařskou koncesi a nic již nebránilo rozjet podnikání dle vlastních představ. Období rozkvětu však nebylo dlouhé. První světová válka 1914–1918 se podepsala na značných finančních ztrátách a hrozící bankrot byl odvrácen již s pomocí synů Antonína a Vlastimila, taktéž vyučených tiskařů a knihtiskařů. Vedle potisku papírových sáčků se firma začala zabývat i tiskem novin a časopisů. Tiskla se např. revue *Kultura a lidství*, komunistický list *Rudý Východ*, týdeník *Vpřed*, *Východočeský republikán* a čtrnáctideník *Člověk*. Tiskárna přežila nepříznivé dějinné okamžiky, ale její činnost násilně ukončili až komunisté, kteří v roce 1950 v tiskárně zavedli nucenou správu. V červnu 1950 firma Vokolek a syn odhlásila živnost a zastavila provoz. Byly zničeny stroje a tiskařská písma. Václav Vokolek na následky prožitého traumatu z konce své firmy v roce 1952 umírá.

Vlastimil Vokolek, spolumajitel tiskárny a nakladatel

(18. 12. 1903 Vysoké Mýto – 14. 11. 1985 Pardubice)

Studoval na pardubické reálce a poté se vyučil knihtiskařem. Od roku 1925 pracoval v otcově tiskárně jako faktor. V roce 1931 se stal spolumajitelem tiskárny a ta změnila název na *V. Vokolek a syn*, závody knihtiskařské a papírnické v Pardubicích. Mezi Vlastimilovy zájmy patřilo cestování, literární a regionální historie. Byl členem Devětsilu a od roku 1927 Klubu moderních nakladatelů Kmen. V roce 1924 zahájil svou vydavatelskou činnost edicí *Paprsek*. Spolupracoval s Josefem Čapkem, malíři Josefem Salavcem a Jaroslavem Grusem. Od roku 1925 se datuje přátelství s Bohuslavem Reynkem. Bližší spolupráci navázal v roce 1930 s vydavatelem a překladatelem Josefem Florianem ze Staré Říše. Tiskl literární časopisy *Archy*, *Blog Gedeon*, *Nejmenší revue*. V letech 1931–1932 vydává *Tvar*. Spolupráce mezi Vlastimilem Vokolkem a spisovatelem Jakubem Demlem byla zahájena v roce 1936, mezi vydanými tituly byly např. *Šlépěje*.

Finanční problémy tiskárny zapříčiněné hospodářskou krizí ve 30. letech a Vlastimilovým mecenášstvím vygradovaly do té míry, že veškerý majetek propadl městské spořitelně v Pardubicích. Bylo nutné začít v podstatě od nuly. Z ekonomických důvodů bylo nutné ukončit edici *Paprsek*. Za německé okupace bylo zastaveno vydávání knih, neboť tiskárně hrozilo zrušení. Po likvidaci firmy v roce 1950 pracoval Vlastimil ještě dva roky v bývalé tiskárně Otto a Růžička. Později byl knihovníkem ve Východočeském muzeu, dělníkem ve Východočeských chemických závodech v Rybitví a kalkulátem státních tiskáren.

Vojmír Vokolek, malíř a grafik

(3. 6. 1910 Pardubice – 30. 7. 2001 Pardubice)

V letech 1928–1932 studoval na Státní umělecko-průmyslové škole v Praze v ateliéru Jaroslava Bendy, kde se seznámil s Jiřím Trnkou a Zdeňkem Sklenářem. Dále pokračoval v letech 1932–1934 ve speciální třídě T. F. Šimona na Akademii výtvarných umění v Praze. V roce 1937 absolvoval studijní pobyt v Itálii. S bratry Vlastimilem a Vladimírem založil v roce 1938 edici *Lis tři bratří*, kterou ilustroval. Za války vytvořil cyklus dřevorytů svatých patronů českých. Po válce se živil jako restaurátor. Mezi roky 1958 a 1983 se věnoval freskám, vyzdobil celkem devět kaplí a kostelů na Pardubicku, Chrudimsku aj. Dnes existuje jen sedm z těchto realizací. Pro dlouhodobou nespokojenost farníků a kněze byly zabíleny fresky ve Vrdech a v Borku u Pardubic. Od konce 60. let pracoval se dřevem. Dílo doprovázel experimentální a fónickou poezií.

Vladimír Vokolek, básník

(1. 1. 1913 Pardubice – 23. 7. 1988 Ústí nad Labem)

Studoval gymnázium v Pardubicích a v Rychnově nad Kněžnou. V roce 1933 začal studovat na Filozofické fakultě UK v Praze češtinu, francouzštinu a filozofii. Studia nedokončil. Pojilo jej přátelství se spisovatelem Josefem Florianem, Jakubem Demlem, Bohuslavem Reynkem, Janem Čepem, Františkem Hrubínem, Janem Zahradníčkem, Václavem Renčem aj. Své první verše otiskl v časopise *Akord* v roce 1937. V roce 1938 založil s bratry bibliofilskou edici *Lis tři bratří*. Byl také redaktorem a vydavatelem časopisu *Tvar* a edicí *Paprsek* a *Delfín*. Po válce absolvoval

knihovnické kurzy pořádané Filozofickou fakultou v Praze. Od roku 1946 byl nejprve ředitelem Okresní lidové knihovny v Děčíně, dále učitelem na základní škole a pracovníkem Tiskové informační služby v Ústí nad Labem (redaktorem časopisu *Dialog*). Od roku 1973 v důchodu. Až na dvě výjimky z konce 60. let nesměl publikovat, svou tvorbu prezentoval prostřednictvím rukopisů, samizdatů a v zahraničí.

Květa Vokolková

(5. 3. 1921 Pardubice – 3. 9. 2011 Stará Boleslav)

V Pardubicích navštěvovala měšťanskou školu a Veřejnou odbornou školu pro ženská povolání. Od roku 1938 studovala v Praze Školu pro vychovatelky a administrativní pracovníce v ústavech pro mládež. Poté pracovala v bance v Pardubicích. V roce 1945 vstoupila do noviciátu III. Řádu apoštolátu sv. Františka a přijala řeholní jméno sestra Víta. Přes deset let působila na Slovensku. V roce 1958 byla zatčena na základě paragrafu o podvracení republiky. Po dvou letech byla propuštěna na amnestii. Požádala o dispens a vrátila se do Pardubic, kde se starala o nemocnou maminku a později i o bratry Vlastimila a Vojmíra. Po Vojmírově smrti přijala místo v domově pro přestárlé kněze ve Staré Boleslavi, kde 3. 9. 2011 zemřela. Květa Vokolková byla výrazně ovlivněna svými staršími bratry, kteří na začátku jejího života byli jejími rádci a ochránci. Ona jim na oplátku dokázala být oporou na konci jejich života.

Příhrádek

Knihovní centrum U Vokolků

Krajská knihovna v Pardubicích si váží svých významných rodáků a regionálních osobností a často je při jakýchkoliv příležitostech propaguje např. prostřednictvím bibliografií, výstav nebo přednášek. Proto uvítala iniciativu Pardubického kraje na možnost rozšířit prostory o detašované pracoviště, které by nejen neslo jméno Vokolků, ale zároveň by zde byla i expozice věnovaná této rodině. Krajská knihovna také aktivně shání a usilovně dokupuje

v antikvariátech bibliofilské tisky, které se s rodinou Vokolkových pojí, aby je mohla v rámci nové expozice vystavit a umožnit našim čtenářům se s nimi seznámit. Naším cílem je nejen prezentovat jejich co nejširší tvorbu, ale i ukázat krásu knihařského řemesla.

Knihovní centrum U Vokolků by mělo sídlit v historických budovách na Příhrádce. Příhrádek se rozkládá na trojúhelníkovém prostranství na konci Zámecké ulice. Je přístupný městskou bránou od zámku nebo bránou ze Zámecké ulice. Ve středověku mělo opevňovací funkci, na začátku novověku se začalo využívat jako hospodářské zázemí zámku. V domech bývaly sýpky, konírna i vězení. Tyto historické objekty, č. p. 6, 7 a 8, které jsou zapsány na seznamu národních kulturních památek Ministerstva kultury České republiky, získal od státu Pardubický kraj, který je symbolicky prostřednictvím klíčů předal do správy Krajské knihovny v roce 2016. Historické domy v současné době procházejí náročnou revitalizací a od podzimu 2020 by měly sloužit veřejnosti jako kulturní a komunitní centrum Krajské knihovny. V obnovených domech bude sídlit detašované pracoviště literárního a hudebního oddělení Krajské knihovny, muzejní expozice věnované spisovatelům a ostatním významným osobnostem Pardubického kraje, ateliéry, badatelny, místnosti pro besedy. Důležité místo by zde měla zaujímat expozice věnovaná Vokolkově tiskárně, která bude obohacena o originál uměleckého lisu z původní Vokolkovy tiskárny; ten by měl být jádrem grafického ateliéru. Tento lis přislíbilo zapůjčit Východočeské muzeum.

Doufáme, že se nám touto aktivitou podaří vytvořit další centrum kulturního dění v Pardubicích a že alespoň malým dílem navážeme na odkaz, který zde členové tohoto rodu zanechali.

Literatura:

Matoušová, Věra et al. Jméno Vokolek: Václav Vokolek, Vlastimil Vokolek, Vojmír Vokolek, Vladimír Vokolek, Květa Vokolková, Václav Vokolek. Vyd. 1. Praha: Torst, 2011. 498 s. ISBN 97880-7215-420-3.

Vokolek, Vlastimil et al. Listy tří bratří a sestry Květy. Vydání první. Praha: Torst, 2017. 364 stran. ISBN 978-80-7215-534-7.

S iniciálami V.V.: studie, vzpomínky, korespondence, dokumenty. Vydání první. Praha: Památník národního písemnictví, 2018. 364 stran. ISBN 978-80-87376-50-8.

Región Horné Považie

(predstavenie činnosti úseku regionálneho výskumu, dokumentov a informácií Krajskej knižnice v Žiline)

Nataša Lajdová (Krajská knižnica v Žiline)

Krajská knižnica v Žiline je verejná knižnica s krajskou pôsobnosťou. Je príspevkovou organizáciou Žilinského samosprávneho kraja a v zmysle svojej zriaďovacej listiny pôsobí ako kultúrna, informačná, vedecká a vzdelávacia inštitúcia, poskytujúca v rámci svojej územnej pôsobnosti všeobecný a neobmedzený prístup občanov k informáciám.

Za dátum založenia Krajskej knižnice v Žiline považujeme 15. október 1924, kedy bola v zasadačej miestnosti Mestského domu v Žiline zriadená verejná požičovňa kníh s 202 skatalogizovanými zväzkami kníh. V súčasnosti má Krajská knižnica v Žiline 282 709 knižničných jednotiek, ktoré využíva 12 081 registrovaných používateľov.

Úsek regionálneho výskumu dokumentov a informácií je odborným pracoviskom, ktoré dokumentuje okresy Žilina a Bytča, ich hospodársky, spoločenský, verejný a kultúrny život a prírodné charakteristiky. Získava, spracováva a uchováva regionálne dokumenty, zostavuje bibliografické súpisy, poskytuje bibliografické informácie a buduje elektronické bibliografické databázy s regionálnym obsahovým zameraním. Vydáva personálne, tematické a odporúčajúce bibliografie, kalendáriá, zborníky a ďalšie bibliografické súpisy. Úsek realizuje kultúrno-vzdelávacie podujatia regionálneho charakteru, výstavnú činnosť, z pozície Krajskej knižnice ako metodického centra pre knižnice regiónu koordinuje, analyzuje a hodnotí bibliograficko-informačnú a edičnú činnosť regionálnych knižníc v Žilinskom samosprávnom kraji. Náplň regionálnej bibliografie je vymedzená obsahovým hľadiskom, t.j. dokumenty, ktorých obsahom je čiastočne alebo úplne príslušný región (jav, udalosť, vec, osoba), územným, t.j. všetky dokumenty vydané na území regiónu, ktoré nie sú predmetom národnej bibliografie, personálnym, t.j. dokumenty a informácie o osobnostiach, ktoré v regióne žili a pôsobili alebo v súčasnosti pôsobia a určitým spôsobom ovplyvňujú príslušný región a tiež literárne diela, ktorých autorom je regionálna osobnosť. Poskytuje bibliograficko-informačné a faktografické informácie.

Pracovisko systematicky buduje fond regionálnej literatúry, periodických a neperiodických dokumentov. Predmetom akvizície a spracovania sú všetky druhy regionálnych dokumentov – tlačene knihy, periodiká, firemná literatúra, drobné tlače. Spracováva súbežnú regionálnu bibliografiu – monitoruje celoslovenskú tlač, okresné a obecné periodiká regiónu, zo spracovaných článkov regionálneho zamerania buduje elektronickú regionálnu databázu v knižnično – informačnom systéme Clavius s odkazmi, kde sú články uložené. Z vystrihnutých alebo prefotených článkov buduje albumy výstrižkov, z naskenovaných článkov regionálneho zamerania buduje elektronickú databázu. Retrospektívne spracováva články z regionálnej tlače a kapitoly z regionálnych zborníkov. Buduje databázu regionálnych menných a korporatívnych autorít, rodov, akcií a geografických názvov.

Úsek zároveň zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v Žilinskom samosprávnom kraji, vedie archív vydaných titulov edičnej činnosti jednotlivých bibliografických pracovísk. Vydáva bibliografické súpisy – prehľady o literatúre, ktorá sa tematicky viaže k regiónu, bibliografie (tematické, výberové, personálne), slovníky, zborníky z podujatí a kalendária. Buduje databázu osobností kultúrneho, spoločenského a verejného života okresu Žilina a Bytča a pravidelne ju aktualizuje. Uskutočňuje výskum literárnych osobností regiónov Žilina a Bytča a výskum ďalších významných osobností okresu Žilina a Bytča a z vytvorenej databázy osobností vydáva slovníky osobností, personálne bibliografie a v pravidelných ročných intervaloch zostavuje a sprístupňuje kalendária – výročia osobností. Buduje elektronické fotografické databázy regionálnych osobností a klasické kartotéky fotografií regionálnych osobností. Buduje databázu miest a obcí regiónu Žilina a Bytča (monografie miest a obcí, fotodokumentácia, dotazníkové prieskumy, mapuje pamätne tabule, pamätne miesta, kultúrno-historické pamiatky miest a obcí). Podľa požiadaviek používateľov vypracováva rešerše na regionálne témy, vedie zoznam a databázu už spracovaných rešerší. Realizuje výstavnú činnosť, zabezpečuje a inštaluje výstavy s regionálnym obsahovým zameraním. Podieľa sa na tvorbe a realizácii podujatí KKŽ a na tvorbe a realizácii projektov knižnice tematicky súvisiacich s regiónom. Fond regionálnych dokumentov tvoria dokumenty, ktoré zaznamenávajú kultúrny, spoločenský, historický, zemepisný a hospodársky vývoj okresov Žilina a Bytča – obsahové regionaliká, ich autori sa viažu k regiónu miestom narodenia, úmrtia alebo pôsobenia – autorské regionaliká, knižné publikácie, ktoré sa svojím obsahom viažu k regiónu alebo pochádzajú od regionálneho autora, regionálne periodiká – pravidelne vychádzajúce regionálne periodiká: školské, firemné, periodiká vydávané mestskými a miestnymi samosprávami a inštitúciami, špeciálne typy dokumentov – drobné tlače, pohľadnice, plagáty, pozvánky, programy, katalógy výstav, fotografie, mapy, CD, DVD s regionálnym zameraním a pod.

Fond regionálnych dokumentov je významným zdrojom faktografických a bibliografických informácií o okrese Žilina a Bytča. Získaním, spracovaním a uchovávaním fondu regionálnych dokumentov Krajská knižnica plní dôležitú archívnu funkciu.

V roku 2019 v mesiaci október pripravil úsek výstavu k významným osobnostiam mesta Žilina a jeho blízkeho okolia prostredníctvom portrétov od žilinského rodáka Akad. maliara Stanislava Lajdu.

Žofia Bosniaková (Žofia Bošňáková) * 2. jún 1609, Šurany – † 28. apríl 1644, Strečno. Uhorská šľachtičná, po smrti uctievaná ako svätica, aj keď k jej oficiálnej kanonizácii doposiaľ nedošlo. Jej druhým manželom bol neskorší palatín František Vešeláni. Po svadbe v roku 1630 sa presťahovala do renesančného kaštieľa v obci Teplička nad Váhom. V roku 1644 sa Žofia presťahovala na hrad Strečno, ktorý ju a jej rodinu mal uchrániť pred nepokojnými rokmi. V apríli 2012 boli na Strečnianskom hrade opäť uložené jej umelecky reštaurované pozostatky. Jej vernú podobu vymodeloval tím pod vedením Akad. mal. Stana Lajdu.

Gejza Čáki (Csáky) * 1. september 1878 – † 31. august 1974, Francúzsko. Gróf, posledný vlastník Budatínskeho hradu. Vlastnil okrem Budatínskeho hradu aj viacero pozemkov v okolitých obciach. Medzi ľuďmi bol mimoriadne obľúbený. Stal sa zakladajúcim členom

Matrice slovenskej a bol aj jedným zo zakladajúcich členov Slovenskej národnej knižnice. Zachované archívne dokumenty a svedectvá nám opisujú Gejzu Čákiho ako ochotného človeka, ktorý cítil so slovenským ľudom a v mnohých prípadoch sa mu snažil ísť v ústrety.

Ján Frátrik * 9. október 1916, Žilina – † 31. júl 2000, Žilina. Básnik katolíckej moderny, prekladateľ nemeckej a francúzskej poézie, pedagóg. Po maturite pôsobil na viacerých miestach ako učiteľ (Horný Hričov, Terchová, Nesluša, Žilina). Po nadobudnutí odbornej pedagogickej kvalifikácie učil na stredných odborných školách a na jazykovej škole v Žiline. Od roku 1976 bol na dôchodku a venoval sa literárnej činnosti. Popri básnickej tvorbe sa venoval aj teórii literatúry a prekladom z nemčiny a francúzštiny, ktorých väčšina ostala v rukopise. Bol spoluzakladateľom Zboru Žilincov (1990).

Juraj Jánošík * pred 25. január 1688, Terchová – † 17. marec 1713, Liptovský Mikuláš. Ľudový hrdina, zbojnícky kapitán. Stal sa synonymom boja proti nespravodlivosti a ľudskému útlaku. Jeho družina prepadávala miestnych šľachticov i bohatých mešťanov, pričom na zimné mesiace sa jednotliví zbojníci roztrhali po okolitých dedinách. Jánošík sa najčastejšie zdržiaval v Terchovej. Osudy Juraja Jánošíka, jeho druhov i ďalších zbojníckych družín sa stali obľúbeným námetom slovesného, hudobného a výtvarného ľudového umenia. Stal sa hrdinom mnohých ľudových piesní a povestí.

Andrej Barčík * 20. november 1928, Závodie – † 6. jún 2004, Žilina. Kresliar, grafik a tvorca koláží, bol jedným zo zakladajúcich člen skupiny Mikuláša Galandu. Bol iniciátorom a spoluzakladateľom tvorivej umeleckej Skupiny Mikuláša Galandu, ktorá svoju prvú výstavu organizovala v Žiline v roku 1957. Vystavoval doma a v zahraničí a jeho diela sú zastúpené vo fondoch najvýznamnejších slovenských a českých galérií i v renomovaných súkromných zbierkach. Žil a tvoril v Žiline.

Jozef Gabčík * 8. apríl 1912, Poluvsie – † 18. jún 1942, Praha. Česko-slovenský vojak, ktorý bol účastníkom Operácie Anthropoid. Po špeciálnom parašutistickom a spravodajskom výcviku bol v noci z 28. na 29. decembra 1941 s členmi skupiny Anthropoid vysadený na územie protektorátu Čechy a Morava a 27. mája 1942 spolu s Janom Kubišom zrealizoval atentát na ríšskeho protektora Reinharda Heydricha. Dnes je po ňom pomenovaná obec Gabčíkovo a jeho meno nesie vo svojom čestnom názve aj slovenský 5. pluk špeciálneho určenia v Žiline. Bol niekoľkokrát posmrtno vyznamenaný.

Ivan Hálek * 11. november 1872, Praha – † 17. február 1945, Modřany, Praha. Významný český lekár pôsobiaci na Slovensku, zdravotnícky organizátor, humanista, spisovateľ, publicista, prekladateľ a pedagóg. V roku 1901 sa Ivan Hálek usadil ako praktický lekár v Čadci. Snažil sa pozdvihnúť kultúrnu úroveň a duševnú zaostalosť kysuckých ľudí požičianím kníh, časopisov, uverejňovaním skúseností. Hálek tieto svoje skúsenosti podrobne opísal v útlej knižke *Zápisky lekára*, ktorá vyšla po prvý raz v roku 1937. Po štvorročnom pôsobení v mestečku na Kysuciach prijal Ivan Hálek ponuku lekára Dušana Makovického a presídlil sa do Žiliny, kde prevzal jeho prax i s bytom. Keďže stál pri zrode detskej nemocnice v Žiline, je jeho meno trvale zviazané aj s históriou žilinskej nemocnice, ale pre svoj úprimný vzťah k Žiline, Kysuciam i Slovensku vôbec, je jeho meno trvale zapísané aj v historických análoch Slovenska.

Dušan Kállay * 19. jún 1948, Bratislava. Významný výtvarník, grafik, ilustrátor, maliar a pedagóg. Rodák z Bratislavy, detstvo prežil na strednom Slovensku v Žiline. Vo svojom diele

sa venuje predovšetkým voľnej grafike, maľbe, knižnej ilustrácii, tvorbe ex libris, tvorbe poštových známok, animovanému filmu a plagátovej tvorbe. Od roku 1990 pôsobí ako profesor na VŠVU ako vedúci Ateliéru voľnej grafiky a ilustrácie. Ako ilustrátor sa Kállay podieľal na viac ako 90 knihách. Medzi najznámejšie patrí publikácia *Alica v ríši zázrakov*, ktorá vyšla v siedmich svetových jazykoch. Je autorom výtvarného návrhu poštovej známky 400. výročie konania Žilinskej synody, ktorá v roku 2011 vyhrala 1. miesto v súťaži o najkrajšiu rytú poštovú známku Európskej únie.

Karol Kállay * 26. apríl 1926, Čadca – † 4. august 2012, Bratislava. Umelecký fotograf a dokumentarista, autor reportážnych fotografických cyklov zo zahraničia, monotematických publikácií a fotografií moderného odievania pre domáce i zahraničné časopisy. Fotografoval profesionálne ako fotoreportér, módný fotograf, portrétista a krajinár. Spolupracoval s poprednými parížskymi a berlínskymi módnymi časopismi, fotil pre rôzne periodiká doma i v zahraničí. Samostatne vystavoval od roku 1956. Má za sebou viac ako 35 knižných publikácií a stovky výstav po celom svete. Móda a akty bol názov výstavy, ktorú otvorili v žilinskej galérii Klasik 13. júna 2006.

Ivan Kelly Köhler * 13. júl 1944, Topoľčany. Fotograf, výtvarník, extravagantný a neprehliadnuteľný milovník žien a jazzu, grafik, galerista. Je zakladateľom Slovenského jazzového festivalu, festivalu fašiangových masiek Carneval Slovakia, dramaturg SOHO Gallery v Žiline, koordinátor jazzového diania na Slovensku a užívateľ jedného z najväčších ateliérov v Žiline a na Slovensku. K fotografovaniu a jazzu sa dostal v šesťdesiatych rokoch. V súčasnosti žije a pôsobí v Žiline.

Fero Král * 15. máj 1919, Liptovský Mikuláš – † 18. november 2008 Borinka pri Bratislave. Maliar, textilný výtvarník, grafik, pedagóg. V Žiline pôsobil šesťdesiat rokov (1945–2005). Od roku 1959 mal ateliér na Kálove, neskôr na sídlisku Hliny VII. Maľoval Liptov, Oravu a Považie. Tvoril grafiku, kresbu, vitráže a mozaiku. Na žilinskej železničnej stanici cestujúcich upútajú vitráže zobrazujúce severozápadné Slovensko, ktoré vytvoril spolu s Róbertom Dúbravcom. Organizoval výtvarný život regiónu. Vychoval generácie mladých výtvarníkov a ovplyvnil aj rad slovenských umelcov.

Jozef Kroner * 20. marec 1924, Staškov – † 12. marec 1998, Bratislava. Filmový a divadelný herec. Už od detstva sa venoval ochotníckej činnosti. Od roku 1956 pôsobil v činohre SND v Bratislave až do roku 1984, keď odišiel do dôchodku. Účinkoval v mnohých televíznych filmoch a seriáloch – *Kubo* (1965), *Živý bič* (1966), *Rysavá jalovica* (1970), *Ruže a sneh*, *Vôňa remesla*, *Slovácko sa nesúdi* (1978, 1984), *Sváko Ragan* (1975), *Nech žije deduško* (1978). Film *Obchod na korze* získal v roku 1966 Oscara za najlepší cudzojazyčný film, v ktorom herec stvárnil úlohu Tóna Brtka.

Ján Lenčo * 23. október 1933, Žilina – † 1. november 2012, Žilina. Spisovateľ, literárny kritik, recenzent, esejista, prekladateľ, pedagóg. Autor vyše 20 kníh – románov a poviedkových súborov, kníh pre deti a historických próz. Vyštudoval slovenský jazyk a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pôsobil ako redaktor vydavateľstva Slovenský spisovateľ v Bratislave, stredoškolský profesor, redaktor denníka Pravda, vedúci kina, pracovník Slovenskej knihy, či ako funkcionár Spolku slovenských spisovateľov, kultúrny organizátor a dopisovateľ. Zaradil sa medzi reprezentantov slovenskej spisby po celom svete. Jeho knihy boli preložené do mnohých cudzích jazykov, okrem iného aj

do japončiny či gréčtiny. Skúsenosti zo svojho pedagogického pôsobenia a dlhoročné správcovstvo známeho žilinského kina tvorivo využil vo svojich prózach. Rodná Žilina sa stala jeho trvalým domovom.

Michal Novinski * 4. október 1971, Žilina. Hudobný skladateľ. Je autorom hudby desiatok divadelných hier, filmov a televíznych inscenácií na Slovensku aj v zahraničí. Za svoju tvorbu získal už niekoľko významných ocenení. V roku 2010 získal ako jediný Slováč ocenenie Český Lev za hudbu do filmu oskarového režiséra Jana Svěráka *Kuky sa vracia*. Je autorom hudby väčšiny filmov dokumentaristu Pavla Barabáša. Za svoju prácu pre divadlo získal celkom tri ocenenia DOSKY za najlepšiu scénickú hudbu. Pravidelne komponuje hudbu k predstaveniam Slovenského národného divadla a Národného divadla v Prahe.

Fedor Fridrich Ruppeldt * 1. jún 1886, Liptovský Svätý Mikuláš – † 25. august 1979, Žilina. Publicista, kultúrny historik, prekladateľ, hudobník, politik, evanjelický biskup a žilinský farár. Po štúdiách pôsobil ako kaplán na viacerých miestach, bol farárom a biskupom Západného dištriktu evanjelickej cirkvi a. v. v Žiline, kde od roku 1952 žil na dôchodku. Z jeho rozsiahleho literárneho diela vynikajú politické a kultúrnohistorické práce, v ktorých zdôvodňoval vytvorenie hospodárskeho, kultúrneho a politického centra v Turci. Je autorom básnickej zbierky *Mati moja...!* (1927). Ako literárny a hudobný historik, kritik a teoretik sa zaoberal dielom Richarda Wagnera, zo slovenských spisovateľov Pavla Országha Hviezdoslava, Svetozára Hurbana Vajanského, Janka Jesenského a Jozefa Škultétyho, s ktorými udržiaval korešpondenčný styk. Z angličtiny prekladal beletriu, publicistiku i náboženskú literatúru, bol plodným autorom náboženskej literatúry a publicistiky.

Tomáš Ružička * 11. december 1877, Gbely – † 21. jún 1947, Žilina. Katolícky kňaz, sociálny a kultúrny pracovník, politik. Dobrodinec Saleziánskeho rádu v Žiline. Dva roky zastával úrad žilinského starostu (1927–1929). Už ako kaplán vyvíjal aktivity na zlepšenie sociálneho postavenia slovenského obyvateľstva. Zaslúžil sa o hospodársky rozvoj mesta Žilina. Založil bytové družstvo, ktoré vybudovalo v Žiline 24 domov (tzv. Ružičkova kolónia) a 20 rodinných domov pre chudobných občanov. Počas druhej svetovej vojny pomáhal rasovo prenasledovaným. Náboženskými úvahami a článkami z oblasti ovocinárstva, osvetu a hospodárstva prispieval do slovenskej katolíckej tlače.

Peter Sagan * 26. január 1990, Žilina. Profesionálny cestný cyklista. Svoje prvé víťazstvo získal už v siedmich rokoch. V žilinskom lesoparku zorganizovali saleziáni a Cyklistický spolok Žilina cyklistické preteky a Peter a jeho brat Juraj zvíťazili vo svojich vekových kategóriách. V roku 2008 sa stal juniorským majstrom sveta a Európy na horských bicykloch. Ako jediný na svete sa stal trikrát po sebe Majstrom sveta v cestných pretekoch. Na Tour de France sedemkrát vyhral zelený dres. Je považovaný za jeden z najväčších talentov svetovej cyklistiky súčasnosti, ktorý počas svojej profesionálnej kariéry vybojoval viac ako sto víťazstiev.

Juraj Thurzo (Turzo) * 2. september 1567, Lietavský hrad – † 24. december 1616, Bytča. Gróf, hlavný župan Oravy a palatín Uhorska. Patril medzi najbohatších a najvplyvnejších veľmožov na prelome 16. a 17. storočia. Narodil sa na Lietavskom hrade. Po smrti otca Františka Turzu sa v roku 1575 presťahoval spolu s rodinou na Bytčiansky zámok. zúčastnil sa na početných protitureckých výpravách a diplomatických rokovaní. Vrchol Thurzovej

životnej kariéry znamenala jeho voľba za uhorského palatína v decembri 1609. Bol predstaviteľom protestantskej šľachty na Slovensku. Považovali ho za laickú hlavu evanjelickej cirkvi v Uhorsku. V Bytči založil evanjelické latinské gymnázium. Ako palatín v roku 1610 zvolal Žilinskú synodu, na ktorej bola vytvorená organizácia evanjelickej cirkvi v Preddunajsku.

Mojmír Vlkolaček * 28. december 1915, Unčovice, Česká republika – † 25. október 2007, Žilina. Pedagóg, maliar, kresliar, amatérsky reštaurátor. Od roku 1950 pôsobil v Žiline ako gymnaziálny profesor a v 60. a 70. rokoch ako výtvarný pedagóg na Ľudovej škole umenia. Venoval sa histórii Žiliny, o ktorej napísal vyše štyridsať spomienok a faktografických článkov doplnených vlastnými ilustráciami. Bol autorom kresebných, akvarelových, ako i maliarskych pohľadov na historickú Žilinu. Veľmi ojedinelé sú jeho diela z oblasti sakrálnych námetov. Žilinskej verejnosti je známy objavením stredovekých fresiek v roku 1950 v Kostole sv. Štefana-kráľa na Dolných Rudinách, ktoré zo začiatku v tajnosti a neskôr aj oficiálne reštauruje. Bol spoluzakladateľom Zboru Žilincov (1990).

Jan Vrtílek * 12. december 1906, Vyškov, Česká republika – † 10. marec 2000, Žilina. Majster umeleckej knižnej väzby. Od roku 1928 pôsobil v Žiline. Zaoberal sa individuálnou umeleckou knižnou väzbou s použitím rôznych technologických postupov väzby do kože a pergamenu. Používal zdobiacie techniky ako intarziu, mozaiku, aplikáciu a najmä ručné zlátenie. Jeho tvorba aj v súčasnosti patrí medzi ojedinelé skvosty v oblasti knižnej väzby. Zúčastňoval sa na prestížnych svetových prehliadkach knihárskeho umenia v Lipsku, Berlíne a vo Viedni. Remeslo zdedila dcéra Ľudmila Mlichová, ktorá v historických priestoroch na Hornom vale zachovala knihársku tradíciu až do roku 2016, kedy bola presťahovaná do Rosenfeldovhopaláca.

Použitá literatúra:

MACHALA, Drahoslav. Slovenská vlastiveda. III, Žilinská župa. Martin: Matica slovenská, 2010. 408 s. ISBN 9788081150210

MRVA, Marián. Mesto Žilina v rokoch 1208 - 2008 : zborník z odbornej konferencie o kultúrnych dejinách Žiliny 4.12 2008, radnica Žilina. Žilina: Mesto Žilina, 2009. 132 s. ISBN 9788097002015

VÁLEK, Igor. Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina: Knižné centrum, 2009. 301 s. ISBN 9788080643584

REGION JIŽNÍ ČECHY – HISTORIE, LITERATURA, OSOBNOSTI

(představení činnosti regionálního oddělení Jihočeské vědecké knihovny)

Mgr. Tamara Pršínová (Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích)

„Známe náš region – minulost a současnost jihočeského regionu“ – takto zní upoutávka na webových stránkách naší knihovny, na propagačním letáčku regionálního oddělení pak vybízíme čtenáře, aby se „vydali za poznáním rodného kraje nebo místa svého bydliště“. Úkolem našeho oddělení je tedy získávat, uchovávat, propagovat a zpřístupňovat široké veřejnosti dokumenty regionálního charakteru. Jak se nám to daří, posuďte sami.

Krátké představení regionu – historie, poloha

Původně vedle sebe na jihu Čech existovaly kraje Prácheňský a Bechyňský, které byly nahrazeny krajem Budějovickým, Tábořským a Píseckým, toto uspořádání bylo později nahrazeno krajským zřízením. Po 2. světové válce vznikl Českobudějovický kraj (1949–1960), který byl přejmenován na Jihočeský kraj.

„Jihočeši nejsou jen tak Češi,“ píše Martin C. Putna ve své studii uveřejněné v roce 1996 v revue *Souvislosti* (PUTNA, 1996) a pokračuje „snad žádný jiný kraj Českého království nezdůrazňoval tolik svou odlišnost od ostatku země, své ‚češství s přívlastkem‘, jako končina jihočeská.“ Zmiňuje také, že „vášniví Jihočeši se proto s oblibou označují za ‚Doudleby‘ a zdůrazňují tak podle Putny „spíše svoji souvislost s přilehlými kraji rakouskými než se zbytkem Čech“.

Poloha a hranice Jihočeského kraje zabírá oblast na jihu Čech, ale v oblasti Dačic a Slavonic zasahuje na Moravu, v nejvýchodnější části krátkým úsekem hraničí právě s Jihomoravským krajem. Na západě sousedí s Plzeňským krajem, na severu se Středočeským, na severovýchodě s Krajem Vysočina. Žije zde přibližně 642 000 obyvatel.

Na jihovýchodě hraničí Jihočeský kraj s rakouskou spolkovou zemí Dolní Rakousko; oblast města České Velenice (tzv. Vitorazsko) patřila až do roku 1920 právě do Dolních Rakous. Na jihu sousedí s Horními Rakousy a na jihozápadě s německou spolkovou zemí Bavorsko (přesněji s Dolním Bavorskem). Někdy je toto jihočeské pohraniční území chybně začleňováno do tzv. Sudet.

Regionální oddělení – funkce a činnost

Hlavní funkcí regionálního oddělení je získávání, zpracovávání, uchovávání, propagování a zprostředkování regionálních dokumentů a informací.

Čtenářům a dalším zájemcům slouží **oddělení a studovna regionální literatury**. Zde máme na starosti především správu fondu regionální literatury (knih, periodik, map, drobných tisků

a dalších dokumentů), dále akvizici regionálních dokumentů, jejímž základem je tzv. regionální povinný výtisk. Při nákupu je prioritně zohledňována regionální tematika s důrazem na vlastivědné hledisko – dějiny, památky, příroda, osobnosti regionu, regionální autoři, literatura o česko-německých vztazích na území regionu s přihlédnutím k příhraničním oblastem sousedních států a literatura německy píšících autorů z oblasti jižních Čech a Šumavy. Základem oddělení je fond regionální literatury tzv. Památník. Původně byl uložen v depozitáři v klášteře Zlatá Koruna. Tento fond byl veřejnosti nepřístupný až do roku 1989 (respektive 1990), kdy byl převezen do současné budovy knihovny v Českých Budějovicích a uložen v depozitáři regionálního oddělení. Fond má konzervační funkci, je zpřístupněn čtenářům jen pouze formou prezenčních výpůjček.

Regionální oddělení plní též **funkci bibliografického oddělení** specializujícího se na analytický rozpis regionálních periodik (excerpce článků – jmenný a věcný popis, tvorba regionálních autorit), jehož výsledkem je regionální databáze. Tato databáze je součástí elektronického katalogu naší knihovny. Navazuje na tvorbu regionálních kartoték a tištěných soupisů regionální literatury. Většinu vyexcerpovaných záznamů zasíláme v rámci Kooperačního systému článkové bibliografie do databáze ANL Národní knihovny ČR. Podílíme se též na tvorbě tištěných bibliografií, které vycházejí v rámci naší ediční řady (*Karel Klostermann: Soupis díla*, 2008; *Věroslav Mertl: Soupis díla*, 2011) nebo samostatně (*Adalbert Stifter v českých překladech*, 2005; *Šumavské pověsti, báje a pohádky*, 2008; *Monografie jihočeských měst a obcí 1995–2010*, 2010), případně jsou součástí kolektivního díla (*Bibliografie měst České republiky*, 1997).

Ediční činnost

Již několik let je na webových stránkách Jihočeské vědecké knihovny vystavována **elektronická čítanka šumavské německé literatury** pod názvem *Kohoutí kříž*. Práce vznikala od roku 1990 a zahrnuje autory pocházející ze Šumavy v jejím širším přeshraničním vymezení a další autory zabývající se danou tematikou od středověku až po současnost. Každý zastoupený autor je představen ukázkami z díla v překladech, v případě poezie i v originálním znění, krátkým medailonem a bohatou obrazovou přílohou včetně digitalizovaných historických map Šumavy. Součástí publikace je rovněž studie *Co je to šumavská literatura*. Najdete zde jména jako Adalbert Stifter, Karel Klostermann, Johannes Urzidil a další známá, méně známá i zcela neznámá jména německy píšících autorů se vztahem k Šumavě. Celková koncepce čítanky, tvorba medailonů, výběr obrazových příloh a překlady jsou dílem našeho dlouholetého kolegy a bývalého vedoucího regionálního oddělení, a především velkého znalce Šumavy a šumavské literatury Jana Mareše. Autorem elektronické verze je současný ředitel Jihočeské vědecké knihovny a také velký milovník Šumavy Ivo Kareš, bez jehož přičinění by se dílo nedostalo do povědomí zájemců o Šumavu a její literaturu. Tento ediční počín byl v roce 2003 oceněn ministrem kultury ČR (Cena Knihovna roku 2003, diplom v kategorii Významný počín v oblasti poskytování veřejných a informačních služeb) a v roce 2018 získal zvláštní cenu *Šumavy litery* za mimořádný přínos šumavské literatuře.

Ve spolupráci s Novou tiskárnou Pelhřimov připravujeme od roku 2005 k vydání **tištěnou ediční řadu Jihočeské vědecké knihovny**, v letošním roce vychází již desátý svazek. Jako první jsme publikovali soubor povídek Johannese Urzidila *Jdu starým lesem* v překladu našeho

kolegy Jana Mareše a autora elektronické knihy *Kohoutí kříž*, dále pak v edici vyšel přepis textu Váchalovy *Šumavy umírající a romantické*. Velmi si považujeme publikování Marešova překladu knihy *Válka jako nemoc* českobudějovického německy píšícího dětského lékaře židovského původu, který zažil hrůzy 1. světové války jako vojenský lékař v lazaretu v Hranicích na Moravě. Ve své knížce následně analyzoval fenomén války z lékařského hlediska. Sám s celou rodinou zahynul v nacistických táborech smrti během 2. světové války. Originál vyšel v roce 1932 s úvodním slovem Alberta Einsteina. Stejně tak si považujeme prvního českého překladu knihy známého pražského německého spisovatele Rudolfa Slawitscheka *Modrý Pánbůh*, který měl osobní vazby na Český Krumlov a do tohoto města na jihu Čech zasadil děj své knížky. V rámci edice jsme také připravili dvě personální bibliografie, a to Soupis díla Karla Klostermanna a Soupis díla Věroslava Mertla.

Výstavní činnost

Pracovníci regionálního oddělení se také podílejí na přípravách výstav pořádaných v naší knihovně i mimo ni. K nejvýznamnějším patřily výstavy k výročí významných regionálních osobností jako například dvou spisovatelů, kteří překročili svým významem hranice regionu – Adalbert Stifter (2005) a Karel Klostermann (2008). V roce 2011 se naše knihovna připojila k oslavám, které se uskutečnily pod názvem *Rožmberský rok*, uspořádala výstavu a v rámci edice vydala dvojjazyčný výběr z děl německy píšících autorů *Knížka rožmberská*. V roce 2015 jsme připomněli výstavou další slavnou osobnost spojovanou s jižními Čechami – 600 let od upálení Mistra Jana Husa. Kromě výstav k výročí jihočeských osobností si připomínáme formou výstav také významné historické události, jako byla 1. světová válka nebo roky 1968, 1989, a jak se dotýkaly jižních Čech, případně jak se odrážely v dobovém tisku a literatuře.

Digitalizace

S novou dobou přicházejí nové výzvy, mezi něž rozhodně patří digitalizace. Vedení knihovny správě rozhodlo, že je třeba digitalizovat právě regionální fondy, ať už se jedná o monografie či periodika vydávaná na území regionu. Na našem oddělení bylo vytipovat dokumenty a připravit je nejprve pro projekt tzv. digitalizace službou v roce 2014, od roku 2015 pak začala přímo na Krajském úřadu Jihočeského kraje fungovat krajská digitalizační linka. Velmi se nám osvědčila spolupráce s Jihočeským muzeem a také se Státním okresním archivem v Českých Budějovicích při výběru a doplňování dokumentů určených na digitalizaci. Nezbytností je také úzká spolupráce s naším IT oddělením, které se podílí na převodu dat do naší digitální knihovny. Následně též provádíme propojení digitalizovaných dokumentů s katalogizačními záznamy v on-line katalogu. Digitalizované dobové noviny i časopisy také hojně využíváme právě při přípravě výstav. A ceníme si především kladného ohlasu od uživatelů naší digitální knihovny, kteří kladně hodnotí naši práci při výběru a zpřístupňování regionálního kulturního dědictví.

Na závěr bych si opět vypůjčila slova Martina C. Putny, významné regionální i nadregionální literární osobnosti, píseckého rodáka, absolventa píseckého gymnázia, který v letech 1998–2000 studoval na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a pro Český rozhlas natočil cyklus *Putnův jihočeský literární místopis*: „Pravý

regionalismus nikdy není, nemůže si dovolit být stranický, protože by musel některé z květin na své zahrádce vyhodit coby nevídaný plevel. Pravý regionalismus už ze své podstaty musí být smířlivý. Jediný žánr, v němž se proto pravý regionalismus může odehrávat, je všesmiřující a všeobjímající IDYLA.“

Ano, stejně tak musíme i my v regionálním oddělení přistupovat k dokumentům, které máme získávat a uchovávat pro další generace.

Seznam bibliografických odkazů:

- Cempírková, Květa, 2002. Internetové stránky o šumavské německé literatuře. Čtenář. Roč. 54, č. 2, s. 64. ISSN 0011-2321.
- Cempírková, Květa, 2003. Jihočeská vědecká knihovna obdržela celostátní ocenění. Českobudějovické listy. Roč. 12, č. 277, Příloha Jihočeské noviny, s. 4. ISSN 1210-5023.
- Cempírková, Květa, 1986. 100 let Státní vědecké knihovny v Českých Budějovicích: 1885–1985. 1. vyd. Čes. Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1986. 89 s., [48] s. barev. obr. příl.
- Cempírková, Květa, ed., 2005. 120 let veřejné knihovny v Českých Budějovicích: 1885–2005. V Českých Budějovicích: Jihočeská vědecká knihovna. 66 s., [48] s. obr. příl. ISBN 80-86964-05-1.
- Cempírková, Květa, 2005. Rok Adalberta Stiftera. Čtenář. Roč. 57, č. 5, s. 175. ISSN 0011-2321. Cempírková, Květa, 2006. Rok Karla Klostermanna. Čtenář. Roč. 58, č. 4, s. 114. ISSN 0011-2321
- Cempírková, Květa, 2007. Kohoutí kříž: cesta k získání odborných informací v Jihočeské vědecké knihovně. Čtenář. Roč. 59, č. 4, s. 115–116. ISSN 0011-2321.
- Dvořák, Jiří. Pokusy o jihočeský regionalismus: Spolky a organizace na sklonku 19. a počátku 20. století. Komlosy, Andrea, 1995. Kultury na hranici. Wien: Promedia. S. 261–265. ISBN 3-900478-95-3.
- Dvořák, Jiří, 2014. Národohospodářský sbor jihočeský Praha a jeho působení ve vztahu k Šumavě. Šumava v proměnách času. Roč. 1, s. 66–85. ISSN 2336-4084. ISBN 978-80-905804-0-4.
- Hájková, Zuzana a Nechvátal, Jiří, 2016. Digitalizace v Jihočeském kraji: fondy knihovny i dalších paměťových institucí v digitální podobě. Čtenář: měsíčník pro knihovny. Roč. 68, 2, s. 58–60. ISSN 0011-2321.
- Hosnedlová, Hana, 2007. Putování krajem jižních Čech s perem a knihou. Českobudějovický deník. Roč. 16, č. 67, s. 28. ISSN 1802-0798.
- Kádnerová, Jiřina, 2008. Nejen důkladná bibliografie, ale i zajímavé čtení o Šumavě. Čtenář. Roč. 60, č. 10, s. 337-338. ISSN 0011-2321.
- Kareš, Ivo, 2008. Elektronická kniha Kohoutí kříž. Ikaros [online]. Roč. 12, č. 4 [cit. 2019-10-15]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <https://www.ikaros.cz/node/4667>.
- Kareš, Ivo, 2011. Kohoutí kříž, paměť Šumavy. Českobudějovický deník. Roč. 20, č. 241, s. 7. ISSN 1802-0798.
- Kareš, Ivo, 2011. Rožmberkové v literatuře. Čtenář. Roč. 63, č. 12, s. 450. ISSN 0011-2321.
- Kareš, Ivo, 2016. Elektronická kniha Kohoutí kříž (<http://kohoutikriz.org>). Sdružení knihoven České republiky v roce 2015. V Praze: Sdružení knihoven ČR. S. 167–171. ISBN 978-80-86249-78-0.
- Kohoutí kříž: Šumavské ozvěny [on-line]. Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, c2001-2019, poslední aktualizace 02. 11. 2018. [cit. 18. 10. 2019]. Překlady a české texty Jan Mareš, elektronická verze Ivo Kareš. Dostupné z: <https://www.kohoutikriz.org>
- Putna, Martin C. Písek. 1996. Kolikero je jihočešství, koliker Písek. Souvislosti. Roč. 7, č. 2–3, s. 134–168. ISSN 0862-6928.
- Špinar, Jindřich, ed. 2015. Poklady ze sbírek Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. V Českých Budějovicích: Jihočeská vědecká knihovna. 93 s. ISBN 978-80-86964-11-9.

RRB V MSVK

– co v té bibliografii vlastně děláme?

Mgr. Kateřina Sisková (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě)

V Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě pracuji už od roku 1989, v oddělení bibliografie od roku 2010. Spolu s kolegyní Bc. Radmilou Seberovou pokračujeme v práci na retrospektivní regionální bibliografii okresů Moravskoslezského kraje, kterou započaly bývalé kolegyně před námi. V současné době zpracováváme retrospektivní regionální bibliografii okresu Nový Jičín a budujeme databázi Novojičínska.

Co je vlastně retrospektivní regionální bibliografie? Mezi odbornou knihovnickou veřejnost jsou knihovnické definice nošením dříví do lesa, ale jen tak pro připomenutí... „Regionální bibliografie je definována jako bibliografický soupis obsahující výběrově nebo v úplnosti záznamy dokumentů vydaných na určitém území, pojednávající o tomto území bez ohledu na místo vydání, a vytvořených autory, kteří jsou s regionem životně spjatí“ (BÍNOVÁ 1996: 45). Retrospektivní regionální bibliografie obsahuje záznamy dokumentů vydané v určitém uzavřeném časovém období.

Vytváření retrospektivních bibliografií má svůj začátek ve spolupráci Moravské zemské knihovny v Brně, Vědecké knihovny v Olomouci, okresních knihoven a archivů a Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně, kdy byl v 70. letech realizován projekt zpracování retrospektivních regionálních bibliografií jednotlivých míst a regionů Moravy. Soupisy bibliografií začaly vycházet v edici *Bibliografie a prameny k vývoji Moravy*. Postupně vyšly čtyřsvazková *Bibliografie města Brna* a dále bibliografie okresů Blansko, Hodonín, Jihlava, Kroměříž, Prostějov, Přerov, Třebíč, Uherské Hradiště, Vsetín, Vyškov, Gottwaldov (dnes Zlín), Znojmo, Žďár nad Sázavou a naposledy okres Svitavy v roce 2011. Tímto retrospektivní regionální bibliografie na Moravě představuje ucelený systém, který má již svou tradici a který hlavně vědecké knihovny v Brně a Olomouci hodlají udržovat a dále rozvíjet.

A Moravskoslezská vědecká knihovna, potažmo její oddělení bibliografie?

V roce 1993 se naše knihovna přihlásila k účasti na výše zmíněné celomoravské aktivitě. Tím se rozšířila edice o slezskou část Moravy na *Bibliografii a prameny k vývoji Moravy a Slezska*. Začaly se vytvářet databáze jednotlivých okresů Moravskoslezského kraje. Bylo započato s excerpcí dokumentů prvního okresu – okresu Karviná. V roce 2003 bylo dokončeno téměř desetileté úsilí oddělení bibliografie a v elektronické i svazkové formě byla vydána retrospektivní regionální bibliografie okresu Karviná. Toto dílo mapuje historický vývoj Karvinska i jeho politický, hospodářský, společenský nebo kulturní život. Umožňuje vyhledávat informace o dostupné literatuře, která byla publikována v tomto regionu od nejstarších dob až do roku 2000. Region Karvinska je velmi specifický, protože se nachází na hranici s Polskem, a často jeho části náležely jednou Polsku, jindy zase Československu, proto bylo nutno vyhledávat zdroje nejen v institucích na území naší republiky, ale také v sousedním Polsku. Kolegyně dojížděly do Českého Těšína i polského Cieszyna, do Katovic a navštívily nejrůznější archivy a další informační instituce v celém okrese. Období let

2001–2012 bylo dále doplněno v elektronické databázi Karvinsko o záznamy monografií a článků z katalogu MSVK a od roku 2013 je pak průběžně doplňována.

V roce 2000, po ukončení práce na Karvinsku, bylo přistoupeno k vytváření databáze retrospektivní regionální bibliografie okresu Ostrava-město. Tato práce byla završena vydáním dvousvazkového díla v roce 2011. Dílo umožňuje vyhledávání informací o veškeré dostupné literatuře, která byla o Ostravě a přilehlém regionu publikována do 31. 12. 2008. Pro informační zdroje využívaly tehdejší zpracovatelky informační instituce nejen v regionu – mezi nejvýznamnější z nich patří Archiv města Ostravy nebo Ostravské muzeum, ale i v rámci celé republiky – navštívily Národní knihovnu v Praze nebo Moravskou zemskou knihovnu v Brně či Slezské zemské muzeum v Opavě. Udělaly si také pracovní „výlet“ do rakouské národní knihovny ve Vídni nebo knihovny v St. Pöltnu. V elektronické databázi Ostravsko bylo období let 2009–2012 doplněno záznamy monografií a článků z katalogu MSVK. Od roku 2013 je také průběžně doplňována.

S podobou databází jednotlivých retrospektivních regionálních bibliografií máme z technického hlediska maličké problémy. Databáze okresu Frýdek-Místek, Nový Jičín, Opava a Bruntál jsou z našeho pohledu v pořádku, protože jsou a byly námi ukládány již do současného knihovního systému, ve kterém pracujeme, tj. ALEPH. Ale databáze okresu Karviná a Ostrava byly vytvářeny v jiných systémech – Karviná ve velmi zastaralém systému ISIS a Ostrava v TINLIBu. Při překlápění těchto dvou databází do současného ALEPHu došlo k tomu, že ne všechna pole se zobrazila, popř. se zobrazila nám nežádoucím způsobem. Jeden příklad za všechny, který nás však velmi trápí a přidává nám práci – v databázi okresu Karviná nevidíme vlastníky dokumentů – musíme je proto dopisovat následně, když na takovýto záznam narazí čtenář nebo my. V oddělení jsme si proto dali za úkol, že ve „volných chvílích“ budeme dohledávat vlastníky dokumentů, což je ovšem velmi zdlouhavá práce a takových „chvil“ není mnoho. Kolegyně, která záznamy vytvářela, ještě pracovala klasicky knihovnický s katalogizačními lístky, kde asi měla vše zaznamenáno, ale v rámci „modernizace“ knihovny se její kartotéka neprozřetelně vyhodila a my jsme přišli o veškeré doplňující informace. Ne všechny instituce, které tehdy byly navštíveny (a ani nevíme, které všechny to přesně byly) mají ve svých online katalozích zpracovány veškeré vlastněné dokumenty.

Toto je historie (a malá současnost) práce na retrospektivní regionální bibliografii v oddělení bibliografie tzv. „z doslechu“ nebo oficiálních dokumentů knihovny, z doby, než jsme nastoupily s kolegyní Radmilou Seberovou a začaly pracovat na bibliografii okresu Frýdek-Místek. Práce začaly v roce 2010 a toto datum bylo stěžejní pro vyhledávání zdrojů od dob nejstarších. Databáze je sice v současné době průběžně doplňována, ale pro vydání elektronické knihy bude důležitý rok vydání excerpovaných dokumentů od nejstarších po rok 2010. Bohužel kvůli nedostatku finančních prostředků již zřejmě nebude retrospektivní bibliografie okresu Frýdek-Místek ani dalších okresů vydána v tištěné podobě, ale kdoví, co bude v dalších letech? Snad se dočkáme i tištěné podoby, protože pro nás, knihovníky, kteří milujeme knihy, by se tištěná bibliografie na polici vedle ostatních hezky vyjímalá. Víme, že úloha knihoven se mění se společenskými změnami a technologickým vývojem, ale zdaleka ji nelze zúžit jen na posun od tištěných regionálních bibliografií k on-line databázím a digitálním knihovnám. Stále se najdou lidé a v poslední době jich přibývá, kteří budou dávat přednost tradičním nosičům informací – knihám. Databáze umožňuje vyhledávání informačních zdrojů

podle různých hledisek – podle autora, názvu, zdrojového dokumentu, klíčového slova, roku vydání aj. Jednotlivá kritéria je možné kombinovat. Toto samozřejmě tištěná verze neumožňuje, ale byla by škoda přerušit kontinuitu vydaných publikací v edici. Databáze obsahuje záznamy o dokumentech, jejichž vlastníkem jsou různé instituce z našeho regionu. Pokud je v záznamu uvedena jako vlastníkem Moravskoslezská vědecká knihovna, lze o dokument požádat prostřednictvím on-line katalogu MSVK.

Vytváření retrospektivní bibliografie je časově velmi náročné. I když v současnosti lze čerpat z elektronických katalogů a nejrůznějších databází téměř všech paměťových a informačních institucí, stále je zapotřebí věnovat hodně času excerpci originálních primárních dokumentů, regionální literatury, dobových regionálních periodik a podobně. Trpělivé vyhledávání zdrojů, jejich shromažďování a jednotný popis, ale také zkušenosti nás bibliografů nejsou ničím nahraditelná. Při své práci jsme procestovaly celý okres Frýdek-Místek, navštívily mnoho vesniček a míst, kde jsme dříve nikdy nebyly (přitom je máme za humny) a poznaly tuto oblast zase z trochu jiné perspektivy. Seznámily jsme se s mnoha zajímavými lidmi, kteří jsou zapálení pro práci s dobovými dokumenty a materiály, kteří znají spoustu rodáků, míst, historek. Seznámili nás se známými písmáky regionu, o kterých jsme nyní schopny samy vyprávět. Za těch devět let práce víme a známe mnoho, ale stále zjišťujeme, že ještě nevíme všechno. Není totiž možné, ač bychom chtěly a moc, abychom obsáhly veškeré zdroje, které se vyskytly v daném regionu. Přes velikou vstřícnost pracovníků archivů, muzeí i knihoven nejsme schopni nalézt vše. Na našich cestách jsme byly všude vítány, snad jen s jednou jedinou výjimkou. V jednom nejmenovaném městě, přes oficiální žádosti a předem ohlášené návštěvy nás paní knihovnice brala jako vetřelce, kteří jsou nebezpeční „jejímu“ pracovišti. Když zjistila, že bychom rády ve studovně muzea strávily více než jeden den, při další návštěvě jsme měly vystěhovan stůl na velmi studenou chodbu (bylo zimní období), kde svítila jedna žárovka – bludička. WC jsme používat nemohly a musely jsme při potřebě přecházet přes mrazivé nádvoří zámku a prosit o klíče na veřejné toalety. Dnes se tomu již zasmějeme, ale v té době jsme si připadaly jak F. L. Věk na svých cestách, jednou jedinkrát nevídané, ale mnohokrát pohoštěné a uspokojené informacemi. Ani nespočítáme, kolik vlakových výluk, objížděk a zdržení na silnici jsme zažily, párkrát jsme se i ztratily nebo pěšky došly tam, kde nás měl dovést autobus...

Ale stálo to za to, seznámily jsme se blíže se starým ještěrem Petrem Bezručem, poznaly práci lidových písmáků Jaroslava Ludvíka Mikoláše a Joži Vochaly nebo vlastivědných pracovníků Dominika Drobiše, Vladimíra Škuty, Jaroslava Slavického a Bedřicha Témy. Ti všichni milovali tento region a nechali nám svědectví na doby minulé, které jsme se my snažily shromáždit do naší bibliografie. Ze současných autorů je nutno vyzdvihnout práci historiků a archivářů Jaromíra Poláška, Jiřiny Veselské, Stanislava Zahradníka, Tomáše Adamce, Jana Saheba aj.

Pokud půjde všechno podle plánu, měla by bibliografie vyjít na konci tohoto nebo počátkem příštího roku. Podle ohlasů z navštívených institucí už na ni netrpělivě čekají.

V mezidobí, kdy jsme dokončovaly práci na okrese Frýdek-Místek, jsme začaly souběžně pracovat i na zbývajících okresech. Nejdále jsme se pokročily s okresem Nový Jičín, kde, jak doufáme, se nacházíme asi v polovině práce, a dále zpracováváme okresy Opava a Bruntál. Při excerpcování a vytváření databáze vždy začínáme s dokumenty, které vlastní naše

knihovna, poté, co vyčerpáme vlastní zdroje, se rozjíždíme do míst daného okresu. Momentálně navštěvujeme Žerotínský zámek a jeho knihovnu v Novém Jičíně, kde nás paní knihovnice vždy pohostí kávou či čajem a zahrne mnoha užitečnými informacemi, a co neví ona, doplní její kolega.

Bibliografie patří k důležitým nástrojům uchování paměti. Její význam v současném světě, který je zahlcen informacemi, dále narůstá. Retrospektivní bibliografie nabízí cenný zdroj informací hlavně nyní, kdy procházíme obdobím vzpomínek a oslav důležitých výročí v našich dějinách. V naší knihovně byly databáze retrospektivní bibliografie zpracovaných okresů nápomocny při hledání regionálních zdrojů k 100. výročí knihovního zákona a jeho odrazu v knihovnách kraje. Byla vytvořena putovní výstava, která má velký ohlas všude, kde je instalována. Nyní spolupracujeme na výstavě k sametové revoluci 1989.

Pro úplnost ještě pár čísel na závěr. Následující tabulka ukazuje počet záznamů v jednotlivých databázích k 30. 10. 2019.

Počet záznamů v jednotlivých retrospektivních regionálních bibliografiích

DATA BÁZE	POČET ZÁZNAMŮ
<i>Karvinsko</i>	9 523
<i>Ostravsko</i>	17 026
<i>Frydecko-Místecko</i>	10 327
<i>Novojičínsko</i>	6 094*
<i>Opavsko</i>	1 790*
<i>Bruntálsko</i>	658*

* ve zpracování

Literatura

BÍNOVÁ, Jiřina. Regionální dokumenty ve veřejných knihovnách. Část 2. Čtenář, 1996 48(2) 42-47.

Prameny

KUBEČKOVÁ, Michaela, Marta OHNOUTKOVÁ a Monika ORAVOVÁ. Bibliografie okresu Karviná. Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, 2003. 381 s.

KUBÍČEK, Jaromír a kol. Bibliografie okresu Ostrava-město. 1. část. Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, 2011. 439 s.

KUBÍČEK, Jaromír a Marie NÁDVORNÍKOVÁ. Bibliografie k vývoji Moravy a Slezska: literatura z let 1801-1993. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1994. 403 s.

SVOBODOVÁ, Eva. Zamyšlení nejen nad Bibliografií okresu Svitavy. Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás [online]. 2011, 21(2) [cit. 2019-09-30]. Dostupné z: https://www.svkhhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20110225.pdf.

Vizualizace poezie z dílny Slezské univerzity aneb Obrazové ohledávání básnických textů

Mgr. Monika Horsáková (Ústav bohemistiky a knihovnictví, oddělení audiovizuální tvorby)

Mgr. Jakub Chrobák, Ph.D. (Ústav bohemistiky a knihovnictví, oddělení literatury)

V rámci studijního plánu oboru Audiovizuální tvorba, který jsme na Slezské univerzitě akreditovali v roce 2010, věnujeme pozornost také přehledovým a interpretačním literárním seminářům. Je to logické – řada filmových děl je inspirována literárními texty nebo jde přímo o jejich adaptace. Od počátku jsme se potýkali se strachem studentů především z poezie. S jakousi nechtí ztotožnit se s básnickým textem, přijmout jej za zprávu, která mluví přímo k nim. Jako by neměli odvahu promítnout si do těla básně konkrétní obraz, siluetu, místo, umístit slova textu do vlastního prostoru.

Uvažovali jsme, jak mladé adepty filmového umění k poezii přitáhnout a zkusili jsme jim jako jedno ze seminárních cvičení zadat vizuální interpretaci básnického textu dle jejich výběru. Byli jsme přitom mile překvapeni jak výběrem (Rybí šupiny B. Reynka, Poezie I. Hlase, výběr z veršů J. H. Krchovského), tak úsilím, které věnovali snaze převést vlastní interpretaci vybraných textů do filmového ztvárnění. Jako by díky zadání vyrobit audiovizuální dílo obrazově ztvárňující báseň pochopili, že i básnický text jsou vlastně obrazy. Obrazy, které mohou v každém z nich rezonovat individuálním způsobem. Jako by uvěřili, že současná poezie má stále schopnost vyvolávat konkrétní představy a skrze ně i prožitky. Mnohokrát se stalo, že i ti studenti, kteří zpočátku v zadané činnosti neviděli žádný smysl a význam, nakonec propadli kouzlu ohledávání cizího lidského prostoru a sami vkládali své osobní prožitky do matrice básní.

Uvědomili jsme si, že by mohlo jít o zajímavou školní pomůcku, která by mohla pedagogům pomoci zatraktivnit výuku literatury na středních školách a být také jakýmsi návodem, jakým způsobem se k výuce poezie dá přistupovat.

Východiska projektu:

- **strach z poezie – nejen u studentů, ale do jisté míry i pedagogů;**
- **zapojení samotných studentů do vytváření filmů** (fakt, že na vizualizacích pracují studenti, jejichž přístup k textu může být pro generačně spřízněné studenty středních škol blízký, je z našeho pohledu další přidanou hodnotou);
- **obraz se stal součástí každodenního života** (žijeme ve vizuální době, kdy je obraz samozřejmou součástí každodenních životů. Svět sociálních sítí i médií vedle slov zaplavují především obrazy, zájem se přesouvá z tichých meditací do prostoru obrazů a zvuků. Jsme však přesvědčeni, že i v tomto světě mohou básně obstát, že i do něj přinášejí své vidění).

Cíle projektu:

- **popularizace poezie, literatury;**
- **metodická pomůcka sloužící k zatraktivnění výuky literatury na školách;**
- **kreativní a užitečné cvičení pro naše studenty.**

Rozhodli jsme se tedy ve vizualizacích poezie pokračovat s tím, že k jednotlivým filmům připravíme také metodické materiály. Projekt jsme nazvali Moderní poezie do škol a na konci roku 2018 jsme vydali DVD s 13 vizualizacemi a metodickými materiály, jež jsme zdarma nabídli učitelům středních škol. Náklad byl rychle rozebrán, a tak jsme projekt on-line umístili také na vzdělávací portál Moderní dějiny.cz.

Fáze práce na tvorbě vizualizace:

- **výběr básně** (do jisté míry náhodný, daný preferencemi tvůrců, ale reprezentující různé básnické generace poezie 20. a 21. století – J. Orten, J. Seifert, B. Reynek, E. Bondy, I. M. Jirous, I. Wernisch, P. Hruška, P. Rajchman, P. Novotný a další – a různé pohledy na svět, různé přístupy k poezii a práci se slovem, jež mimo jiné umožňují využít také různé vizuální přístupy použité ve vizualizaci – dramatizovaný příběh, obrazová koláž, animace atp.);
- **společná interpretace** (jednotlivé filmy jsou konkrétní interpretací, svébytným uměleckým výkonem, nejde tedy jen o jakési básnické klipy, v nichž má obrazový doprovod jen doplnit textovou plochu, ale jde o svébytné čtení vybraných básní);
- **tvorba scénáře a jeho konzultace;**
- **storyboard** (rozkreslená obrazová skladba filmu);
- **natočení voiceoveru** (přednesu textu – spolupracujeme s herci ostravských divadel, ale již jsme také vyzkoušeli neobvyklá spojení, např. básníka coby herce, hudebníka coby interpreta textu atp.);
- **natáčení** (natáčí štáby ve složení 3–6 studentů);
- **postprodukce** (střih, mix, grafika, color grading);
- **projekce** (společná projekce a analýza 1. verze filmu, poté případně následuje ještě střihová či jiná vizuální úprava);
- **tvorba metodických materiálů** (ve spolupráci s literárními historiky Ústavu bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity).

Metodické materiály

Metodické materiály jsou rozděleny na část pro učitele a pracovní listy pro žáky. Část pro učitele obsahuje textovou podobu ztvárněné básně, mikro studii věnovanou básníkově tvorbě s důrazem na sbírku, z níž báseň pochází, a dále pracovní list s poznámkami pro práci s vizualizací. Otázky jsou formulovány jak obecně, tak konkrétně, nabízené možné odpovědi jsou jen vodítka. Každá vizualizace má jakýsi svůj cíl, který směřuje spíše do polohy didaktické, ale není nutné se jím přísně svazovat či se jej křečovitě držet – jde spíše o jakési návody, jak učinit poezii plnohodnotnou součástí života mladé generace. Odtud pramení i zvolená jazyková podoba metodických materiálů. Namísto akademického, odborného jazyka jsme

volili spíše formu esejistickou. Jde o jakási přemítání blízka hovoru, v jehož zaklesnutí se ostatně poezii dle našeho názoru žije nejlépe. Pokud se podaří, že i studenti zapomenou na své slušné mravy a ponoří se do čtení básní se svou autentickou citovou, emocionální a rozumovou výbavou, nebyla naše práce zbytečná.

Na tomto místě si dovolíme malou odbočku: studentský, tedy čtenářský záměr interpretace jsme v elementárním literárně-kritickém slova smyslu korigovali minimálně (spíše jsme dbali na to, aby ještě před interpretací dostali potřebné kontextuální informace, samotná interpretace byla na nich), následně jsme konzultovali filmové prostředky, obrazovou a stříhovou stavbu. Sami jsme se mnohdy potýkali s interpretacemi, které neodpovídaly našemu čtení, i to ale nabízelo jisté dobrodružství – přeformulovávat si pro sebe, a v kontaktu se studenty i veřejně, své pojetí nejen konkrétních básní, ale i poezie jako celku.

S tím souvisí i způsob, jakým lze podle našeho přesvědčení smysluplně s vizualizacemi a pracovními listy pracovat: nabízené „odpovědi“ jsou jen jakýmsi prvními naznačenými možnostmi, linkami směřujícími k tělu básně, nikoli definitivními šablonami, jak básně a vizualizace číst a sledovat. Pokud se tedy stane, že pedagogy či studenty zavede text na cesty zcela jiné, je to jen a jen dobře a je to vlastní smysl celého souboru.

Co dál

Vzhledem k ohlasům na první sadu vizualizací jsme se rozhodli v projektu pokračovat, tentokrát se víc obracíme k poezii evropské a světové a snažíme se víc pracovat s autory a texty ze středoškolských učebnic literatury (R. Wojaczek, E. Jandl, G. Trakl, E. Pound, G. Corso, E. Lipska, M. Cvetajevová, S. Jesenin, J. Prévert, S. Crane a další). Série by měla být včetně metodických materiálů připravena na jaře roku 2020.

Centrum regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity mezi vědou a její popularizací

Jakub Ivánek (Centrum regionálních studií, Filozofická fakulta Ostravské univerzity)

V charakteristice pracoviště na webových stránkách Ostravské univerzity se dočteme, že „Centrum regionálních studií FF OU je vědeckovýzkumné pracoviště zaměřené na problematiku regionů, regionalismu a regionální literatury a kultury. Zabývá se historickými, sociálními a kulturními aspekty, vymezením kulturních regionů/areálů, hledáním společných prvků v kulturních segmentech Evropy.“¹

Pracoviště vzniklo jako Ústav pro regionální studia (ÚRS) v roce 1996 na základě výzkumného záměru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR z roku 1995. Jeho spoluzakladatelem a prvním ředitelem byl prof. Jiří Svoboda, který chtěl touto cestou navázat na přerušené aktivity literárních historiků někdejší Pedagogické fakulty v 60. letech (Alois Sivek, Jaroslav Pleskot), kteří usilovali zkoumat region v celonárodních a mezioborových kontextech.² Podobně jako jiné vědecké ústavy spadal i Ústav pro regionální studia zprvu pod přímé vedení univerzity, avšak v roce 2006 (tedy po deseti letech existence, kdy byla pozastavena podpora ze strany ministerstva) byl přeřazen přímo pod Filozofickou fakultu.

Tato příslušnost je ostatně dána již pevnou a tradiční vazbou někdejšího Ústavu, od roku 2015 Centra regionálních studií (CERES) ke katedře české literatury a literární vědy FF OU, jejíž vedoucí byli většinou také řediteli Centra (1996–2006 prof. Jiří Svoboda, 2006–2018 prof. Svatava Urbanová). Ani samotné aktivity obou těchto pracovišť není možno striktně vymezit přínáležitostí ke katedře, či naopak Centru, neboť obě pracoviště v mnohém sledují podobné badatelské cíle. Úzké styky pojily ÚRS od počátku také s katedrou historie (zejména díky osobnostem profesorů Milana Myšky, Miloně Dohnala a Lumíra Dokoupila), s katedrou českého jazyka, ale i s polonistikou a dějinami umění (před vznikem samostatné katedry byli kunsthistorikové členy společné katedry české literatury, literární vědy a dějin umění).³

Z uvedeného vyplývá snaha o mezioborový charakter pracoviště, která se manifestuje spoluprací s členy různých kateder Filozofické fakulty, ale i s externími spolupracovníky a kulturními institucemi. Pravidelně spolupracujeme např. s redaktorem a nakladatelem Pavlem Kotrlou, který je činný také na svém kulturním blogu, se středoškolským učitelem a badatelem v oblasti současné regionální literatury Lukášem Průšou, s pracovníky Národního památkového ústavu, historiky architektury Martinem Strakošem a Romanou Rosovou ad. Cílem Centra je zkoumat regiony (nemusí jít nutně pouze o region českého Slezska a severovýchodní Moravy), jejich kulturní paměť, paměť míst, regionální a místní identitu. Pořádáme konference a sympozia na daná témata a vydáváme knihy s touto tematikou. Knižní produkci CERES lze rozdělit do pěti hlavních skupin: V první řadě jsou to encyklopedické

práce, k nimž patří zejména dvojí vydání *Kulturně-historické encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy*, jejíž hesla se snaží přinést první orientaci ve sledované látce i odkazy na základní literaturu (DOKOUPIL – MYŠKA – SVOBODA 2005; IVÁNEK – SMOLKA 2013), či *Literární slovník severní Moravy a Slezska 1945–2000* (MÁLKOVÁ – URBANOVÁ 2001). Druhou oblast představují kolektivní monografie odborníků z různých vědních oborů, které často vycházejí z konferenčních a sympoziálních příspěvků. Jde zejména o knihy z tzv. prostorových sympozií *Město, Krajina a Příroda vs. industriál* (MALURA – TOMÁŠEK 2011, 2012, 2016), jež sledují reprezentaci konkrétních prostorů v literatuře i jiných uměleckých oblastech⁴, a ediční řada *Valašsko – historie a kultura*, která započala obecným svazkem na téma specifického regionu (URBANOVÁ – DOKOUPIL – IVÁNEK – KADLEC 2014) a letos získala druhý svazek věnovaný již konkrétně obživě (tedy práci a stravování) na Valašsku (URBANOVÁ – DOKOUPIL – IVÁNEK – PUMPR 2019). Třetí oblast tvoří publikace, jež přibližují určitý fenomén regionální kultury v detailním pohledu. Řadí se k nim monografie věnované konkrétním fenoménům, např. knihy Svatavy Urbanové a Ivy Málkové o stěžejních dílech regionální literatury (URBANOVÁ – MÁLKOVÁ 2003, URBANOVÁ 2016), a jednotlivým osobnostem. Vydali jsme např. knihy o výtvarníku Lumíru Čmerdovi (IVÁNEK – URBANOVÁ 2017), o díle Viléma Závady (MÁLKOVÁ 2003) a Jaromíra Šavrdu (MÁLKOVÁ 2017).

Čtvrtou oblast představují komentované edice literatury či osobních dokumentů. Bohatá je naše ediční činnost na poli barokní hymnografie – dvojice Jan Malura a Pavel Kosek připravila moderní edici kancionálu *Slaviček rájský* frýdeckého rodáka Jana Josefa Božana (BOŽAN 1999), poutní knihy o dnes již neexistující Hoře Olivetské u Štramberka (TANNER 2001) a výbor z písní pobělohorských exulantů ze Slezska *Čistý plamen lásky* (MALURA – KOSEK 2004). Novou záležitostí je bohatě komentovaná edice 75 poutních písní z Moravy a rakouského Slezska z doby barokní (MALURA – IVÁNEK 2019). Edice osobních dokumentů jsou doménou Ivy Málkové, která připravila k vydání korespondenci Jaromíra Šavrdu (ŠAVRDOVÁ – ŠAVRDA 2019) či Viléma Závady (MÁLKOVÁ 2007). Specifický, ryze badatelsky zaměřený typ publikací představují bibliografie. Z produkce Centra pochází *Bibliografie literatury pro děti a mládež českého Slezska a severovýchodní Moravy* (URBANOVÁ – HOLAŇOVÁ – TKAČÍKOVÁ 2015) a kniha *Osobnost a dílo Viléma Závady v bibliografických datech* (MÁLKOVÁ – ŘEHÁK 2006).

V letech 2006–2011 Ústav pro regionální studia nevyvíjel výraznější činnost. Jeho oživení v roce 2011 souviselo se zahájením příprav na aktualizaci kulturně-historické encyklopedie, pořádáním prvního prostorového sympozia na téma „město“ a přijetím samostatného vědeckého pracovníka. Během nastávajících osmi let vyvíjelo pracoviště také výraznou snahu o popularizaci vědy, kterou považuje za stejně důležitou jako bádání samotné. Prvním produktem tohoto úsilí byla právě aktualizovaná *Kulturně-historická encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy*, která byla vydána roku 2013 a poskytuje zájemcům přehlednou, první orientaci ve fenoménu a osobnostech z oblasti kultury. Téhož roku se uskutečnilo v Rožnově pod Radhoštěm (ve spolupráci s tamním Valašským muzeem v přírodě) první konferenční setkání věnované historii a kultuře Valašska, jež vyústilo v následujícím roce do vydání knihy *Valašsko – historie a kultura*. Ta se pokusila skloubit odborné nároky se čtenářskou přitažlivostí (byla mj. doprovázena množstvím unikátních historických fotografií valašské krajiny). Jako jedna z mála odborných publikací vydaných univerzitou byla brzy

rozebrána. V roce 2014 uspořádal Jan Malura spolu s germanistkou Irenou Šebestovou také konferenci pro širší veřejnost *Domov na hranici – kulturní život Hlučínska v proměnách času*, která měla ve specifickém regionu Hlučínska příznivý ohlas.

Důležitým mezníkem pro rozvoj popularizace vědy v Ostravě se stalo založení okrašlovacího spolku Za krásnou Ostravu majitelkou antikvariátu a klubu Fiducia Ilonou Rozehnalovou v roce 2013, mezi jehož ustavující členy patří řada osobností kulturní scény Ostravy, mj. dva členové katedry české literatury a CERES – Iva Málková a Martin Tomášek. V roce 2014 se stal členem spolku rovněž autor tohoto článku. S Fiducí mělo naše pracoviště odjakživa dobré vztahy. Řada akcí (např. již zmiňovaná prostorová sympozia či přednášky a prezentace nově vydaných knih) se odehrála právě v prostorách Fiducie, aby se tak více zpřístupnila veřejnosti. Lidé jsou zvyklí navštěvovat kulturní centra města, jejichž měsíční programy sledují, ale na půdu univerzity dorazí spíš zřídka. Proto je prezentace vědecké práce populární formou mimo univerzitu v tomto ohledu zcela klíčovou aktivitou.

Činnosti okrašlovacího spolku však tuto již dříve fungující spolupráci rozvinuly dalšími směry. Ve spolupráci s odborníky z různých oblastí jsou totiž na půdě okrašlovacího spolku rozvíjeny činnosti vedoucí ke zlepšení životního prostoru ve městě, k záchraně významných památek, připomínány jsou pozapomenuté, ale důležité osobnosti a události (vznikají např. informační tabule pro konkrétní místa), sleduje se a případně i připomínkuje aktivita města na poli veřejného prostoru, pořádají se komentované vycházky a výlety apod. Důležitým prostředkem se stal bulletin okrašlovacího spolku s názvem *Krásná Ostrava*, vycházející pravidelně čtyřikrát ročně již od založení skupiny roku 2013. V něm čtenář najde řadu populárně-naučných článků, komentáře k aktuálnímu dění a konaným akcím, občas i recenze na důležité knihy, fotoreporty z akcí spolku aj. Bulletin je v tištěné podobě zdarma k dostání na vybraných místech ve městě (zejména v antikvariátu Fiducia), v elektronické podobě je dostupný na internetu.⁵

Další zásadní platformou jsou právě okrašlovací a výletní akce, kterých se účastní členové spolku i veřejnost, jež se tak může jejich prostřednictvím seznámit např. i s výsledky vědecké práce, zprostředkovanými populární cestou. Často se tak děje ve spojení s místy, která nesou stopu určité osobnosti, program bývá doprovázen např. čtením literárních děl. S aktivitami spolku jsou pevně svázány výzkumy kolegyně Ivy Málkové o ostravském spisovateli, nakladateli a disidentovi Jaromíru Šavrdovi i jejich výstupy v podobě odborných knih a edic. V rámci klubu Fiducia vznikla rovněž internetová databáze *Ostravské sochy*, v níž shromáždil autor tohoto článku informace o uměleckých dílech v architektuře a veřejném prostoru města Ostravy.⁶ Do budoucna se připravuje v rámci projektu NAKI Ivy Málkové vznik jakéhosi mapového průvodce po literárních stopách v Ostravě. Ten by měl navázat na již existující mapové průvodce vydané klubem Fiducia – *Ostravské sochy* (IVÁNEK 2015), *Mapa ostravských památek a architektury* (STRAKOŠ 2017) a *Mapa ostravských výletů* (KOLEKTIV 2017). Právě sepětí historie, literatury či umění s konkrétními místy, jejichž výzkum je jednou z priorit CERES (a zároveň jedním z tzv. Hlavních směrů výzkumu Ostravské univerzity), je zároveň klíčovou možností popularizace vědy. Veřejnost tento místopisný princip přijímá s velkým nadšením.

Na půdě klubu Fiducia probíhají i další popularizační akce spolupořádané členy CERES. Iva Málková např. vede Čtenářský klub, který se schází obvykle jednou za čtvrtletí nad vybranými

díly současné literatury. Iva Málková spolu s Romanem Poláchem organizují rovněž literární pořad Debuty, který již třikrát představil tvorbu mladých básníků. Obdobnou akcí, zaměřenou na nezavedené, začínající autory literárních děl zejména z řad studentů, byly Pohyblivé svátky čtení, jež se odehrávaly v minulosti ve studentském klubu FF OU pod vedením Martina Tomáška.

Většina členů CERES rovněž přednáší o svých výzkumných aktivitách na středních školách a na veřejnosti. Zvláště oblíbené bývají přednášky v kulturních institucích, např. v Moravskoslezské vědecké knihovně, Knihovně města Ostravy, v klubu Fiducia, nově také v centru PANT, s nímž blíže spolupracuje Martin Tomášek (pořádá zde např. Didaktické intervence, na nichž studenti učitelských oborů představují inovativní způsoby výuky na středních školách). Blízké vztahy s Knihovnou města Ostravy lze považovat již za tradiční, a to zejména díky systematické a dlouholeté spolupráci prof. Svatavy Urbanové s knihovnicemi dětského oddělení na poli literatury pro děti a mládež. Svatava Urbanová je rovněž knihovnickou lektorkou v obou velkých ostravských knihovnách. V poslední době otevřela katedra české literatury veřejnosti také řadu přednášek svých hostů z jiných univerzit a vědeckých pracovišť. Dříve byly tyto přednášky směřovány výhradně posluchačům doktorského studia. Nyní se vybrané, posluchačsky přitažlivé akce z tohoto cyklu odehrávají právě na půdě Knihovny města Ostravy, která je zařazuje do svého programu.

Nezřídka se členové CERES podílejí také na přípravě rozhlasových či televizních pořadů. Zejm. Iva Málková již tradičně na vlnách Českého rozhlasu prezentuje a recenzuje díla současných regionálních autorů (Petr Hruška, Irena Šťastná, Marek Pražák, Eduard Ovčáček, Hnát Daněk, Nela Rywíková, Jan Nemček, Jaroslav Žíla, Jakub Chrobák ad.). Martin Tomášek v minulosti připravoval pro Český rozhlas Četby na pokračování. Členové CERES byli nejednou hosty rozhlasových a televizních pořadů a objevují se v roli oslovených odborníků i ve zpravodajských relacích (Urbanová, Málková, Ivánek, Malura, Tomášek, Smolka). V poslední době se naše pracoviště soustředí rovněž na spolupráci s Památkem Petra Bezruče při Slezském zemském muzeu v Opavě, kde v současnosti pracují dvě naše absolventky – Martina Dragonová a Monika Szturcová. S Památkem spolupracuje nejen katedra české literatury, která do jeho fondů vysílá za účelem osvojení heuristické práce studenty magisterských a doktorských programů, ale také CERES, jež se podílí na konferencích týkajících se regionální literatury (např. ke 150. výročí narození Petra Bezruče, z níž vzešla publikace *Petr Bezruč – bard prvý, co promluvil*; SMOLKA 2018), na přípravě výstav pořádaných v Památku (např. výstava *Fantaskní realismus v ilustracích Lumíra Čmerdy*, jež vzešla z naší knihy o tomto výtvarníkovi, či výstava o slezských pohádkách), v doprovodných přednáškách, ale také na bezručovských akcích (např. každoroční uctění památky u hrobu Petra Bezruče, které již doprovodili svými proslovy Jan Malura a Roman Polách).

Součástí CERES je i významná sbírka knih. Knihovnu Vojtěcha Martínka odkoupil Ústav pro regionální studia z pozůstalosti tohoto klíčového autora regionu v roce 2001. Jde o specializovanou knihovnu zapojenou do rámce Univerzitní knihovny OU, avšak dislokovanou na našem pracovišti. Obsahově je zaměřena především na region českého Slezska a severovýchodní Moravy i sousedních oblastí, obsahuje četné bibliofilie a první vydání knih regionálních autorů, ale i odborné publikace staršího data. V současnosti má

6287 svazků a je dostupná v rámci krátkodobých, týdenních výpůjček. Některé z titulů byly v minulosti digitalizovány Moravskoslezskou vědeckou knihovnou. Tato instituce nás nedávno rovněž oslovila s nabídkou spolupráce na projektu, který má za cíl v příštím roce, jenž bude 60. výročí úmrtí Vojtěcha Martínka, zprovoznit popularizační a didaktický web týkající se osobnosti a díla tohoto spisovatele. Tyto internetové stránky přinesou nejen informace o spisovateli a jeho knihách, ale též originální dokumenty osobní povahy, fotografie, ukázky prózy i poezie a mapu míst spjatých se životem a dílem Vojtěcha Martínka.

*

Centrum regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity se snaží z podstaty svého zájmu o regionální tematiku (nesvázanou pouze s regionem širšího Ostravska nebo českého Slezska a severovýchodní Moravy) jednak o výzkum regionů, regionální identity a regionální kultury v minulosti i současnosti, jednak o popularizaci těchto témat u širšího publika. Je zřejmé, že tato popularizace vědy je neúčinnější ve spolupráci s dalšími, veřejnosti bližšími kulturními institucemi (knihovnami, kulturními centry a spolky), v rámci rozličných kulturních aktivit probíhajících ve městech. Může být uskutečněna tradiční formou přednášek a popularizačních článků, ale neúčinnější je zřejmě tehdy, pracuje-li s konkrétními místy (pořádání naučných vycházek a výletů), třeba i formou map, které veřejnost zužitkuje (tištěné mapy a průvodce, ale také internetové databáze na mapovém podkladu). Zapojení média internetu se zdá v současné, technicky vyspělé době přímo nutností k úspěšné popularizaci.

1. Dostupné z: <https://ff.osu.cz/ceres/veda-a-vyzkum> (cit. 23. 10. 2019).
2. Krátký vzpomínkový text prof. Jiřího Svobody dostupný z: <https://ff.osu.cz/ceres/14398/k-pocatkum-ustavu-pro-regionalni-studia-ou> (cit. 23. 10. 2019).
3. Krátce k historii pracoviště hovoří přehled z jubilejního roku 2016. Dostupné z: <https://ff.osu.cz/ceres/14367/centrum-regionalnich-studii-slavi-20-let-od-sveho-vzniku> (cit. 23. 10. 2019).
4. Do budoucna se plánuje další sympoziální setkání, tentokrát na téma „venkov“.
5. Všechna čísla dostupná z: <http://www.krasnaostrava.cz/bulletin-krasna-ostava> (cit. 23. 10. 2019).
6. Dostupné z: www.ostravskesochoy.cz (cit. 23. 10. 2019).

Digitální zdroje

Ostravské sochy. Databáze uměleckých děl v architektuře a veřejném prostoru města Ostravy. Spuštěno v prosinci 2015. Dostupné z: www.ostravskesochoy.cz.

Centrum regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity (webové stránky pracoviště). Dostupné z: <https://ff.osu.cz/ceres>.

Literatura

BOŽAN, Jan Josef. 1999. Slaviček rájský. Ed. Jan Malura – Pavel Kosek. Brno – Ostrava: Host – Ostravská univerzita.

DOKOUPIL, Lumír – MYŠKA, Milan – SVOBODA, Jiří (red.). 2005. Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy. Ostrava: Ostravská univerzita.

- IVÁNEK, Jakub. 2015. Ostravské sochy. Mapový průvodce uměleckých děl v architektuře a veřejném prostoru města Ostravy. Ostrava: Fiducia.
- IVÁNEK, Jakub – SMOLKA, Zdeněk (red.). 2013. Kulturně-historická encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy. Ostrava: Ostravská univerzita.
- IVÁNEK, Jakub – URBANOVÁ, Svatava. 2017. Lumír Čmerda – (nejen) reliéfy a ilustrace. Ostrava: Ostravská univerzita.
- KOLEKTIV. 2017. Mapa ostravských výletů. Cesty do ostravského (v)nitrozemí. Ostrava: Fiducia.
- MÁLKOVÁ, Iva. 2003. Hledání Viléma Závady. Tvůrčí cesty zvláště po roce 1945. Olomouc: Votobia.
- MÁLKOVÁ, Iva. 2007. Vícehlasí. Korespondence Viléma Závady. Olomouc - Ostrava: Votobia – OU.
- MÁLKOVÁ, Iva. 2017. Jaromír Šavrdla. Tvůrce v zástupu i v opozici. Praha: Pulchra.
- MÁLKOVÁ, Iva – ŘEHÁK, Daniel. 2006. Osobnost a dílo Viléma Závady v bibliografických datech. Olomouc – Ostrava: Votobia – Ostravská univerzita.
- MÁLKOVÁ, Iva – URBANOVÁ, Svatava a kol. 2001. Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945–2000). Olomouc – Ostrava: Votobia – Ostravská univerzita.
- MALURA, Jan – IVÁNEK, Jakub. 2019. Horo krásná, spanilá! Poutní písně na Moravě (1600–1850). Brno: Host.
- MALURA, Jan – KOSEK, Pavel (eds). 2004. Čistý plamen lásky. Výbor z písní pobělohorských exulantů ze Slezska. Brno – Ostrava: Host – OU.
- MALURA, Jan – TOMÁŠEK, Martin (eds). 2011. Město. Vytváření prostoru v literatuře a výtvarném umění. Ostrava: Ostravská univerzita.
- MALURA, Jan – TOMÁŠEK, Martin (eds). 2012. Krajina. Vytváření prostoru v literatuře a výtvarném umění. Ostrava: Ostravská univerzita.
- MALURA, Jan – TOMÁŠEK, Martin (eds). 2016. Příroda vs. industriál. Vytváření prostoru v literatuře a výtvarném umění. Ostrava: Ostravská univerzita.
- SMOLKA, Zdeněk (red.). 2018. Petr Bezruč – bard první, co promluvil. Ostrava: Ostravská univerzita.
- STRAKOŠ, Martin. 2017. Mapa ostravských památek a architektury. 111 staveb, které stojí za to vidět. Ostrava: Fiducia.
- ŠAVRDOVÁ, Dolores – ŠAVRDA, Jaromír. 2019. Vydržať! Dopisy z vězení. Ed. Iva Málková. Praha: Pulchra.
- TANNER, Jan. 2001. Hora Olivetská. Ed. Jan Malura – Pavel Kosek. Brno – Ostrava: Host – Ostravská univerzita.
- URBANOVÁ, Svatava. 2016. Współrzędne czasu i miejsc. Poznań: Instytut Filologii Słowiańskiej – Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.
- URBANOVÁ, Svatava – DOKOUPIL, Lumír – IVÁNEK, Jakub – KADLEC, Petr (eds). 2014. Valašsko – historie a kultura. Ostrava – Rožnov pod Radhoštěm: Ostravská univerzita – Valašské muzeum v přírodě.
- URBANOVÁ, Svatava – DOKOUPIL, Lumír – IVÁNEK, Jakub – PUMPR, Pavel (eds). 2019. Valašsko – historie a kultura. II. Obživa. Ostrava – Rožnov pod Radhoštěm: Ostravská univerzita – Národní muzeum v přírodě.
- URBANOVÁ, Svatava – HOLAŇOVÁ, Šárka – TKAČÍKOVÁ, Denisa. 2015. Bibliografie literatury pro děti a mládež českého Slezska a severovýchodní Moravy. Ostrava: Ostravská univerzita.
- URBANOVÁ, Svatava – MÁLKOVÁ, Iva. 2003. Souřadnice míst. Ostrava – Šenov u Ostravy: Ostravská univerzita – Tilia.

Osobnostiregionu.cz: 7 let v duchu spolupráce sdílení

Mgr. Michal Denár (Městská knihovna Česká Třebová)

Počátky vzniku portálu Osobnostiregionu.cz se datují do roku 2012. Původně vznikl jako prezentace osobností region českotřebovska, ale ihned na začátku se připojila k projektu Městská knihovna v Ústí nad Orlicí. Toto spojení bylo logickým krokem, protože obě města jsou vzdálené od sebe pouhých 10 km a geograficky patří do stejného okresu. Život obou měst je historicky propojený, stejně jako se protínají životy lidí, kteří žili a žijí v takto blízkém regionu. Co v té době příliš nefungovalo, byla meziknihovní spolupráce. Ta se omezovala na výkon regionální funkce a metodické vedení ze strany ústeckoorlické knihovny. Při zapojení obou knihoven do projektu se otevřela nová forma spolupráce, která pokračuje dodnes a postupně se rozšířila i na další oblasti.

V době vzniku projektu existoval v obou knihovnách soubor zpracovaných záznamů osobností. Ten byl uložen ve formě zjednodušených autoritních záznamů v knihovním systému. Jejich prezentace veřejnosti pak probíhala v prostředí knihovního katalogu. Tato forma přinášela dvě poměrně zásadní nevýhody. Laická veřejnost takové záznamy v katalogu příliš nehledala, protože nepředpokládala, že by obsah toho druhu v katalogu mohl být. Zároveň katalog nebyl indexován vyhledávači a tím pádem byla báze autorit pro běžné uživatele internetu prakticky neviditelná. Struktura záznamů měla sice standardizovanou formu (UNIMARC), ale rozhraní pro vyhledávání a zobrazování záznamů bylo poměrně nepřehledné a graficky velmi strohé. Rozhodli jsme se nabídnout uživatelům jiné řešení s důrazem přívětivé grafické provedení a celý obsah zpřístupnit skrze intuitivně ovládaný vyhledávač. Bylo možné využít buď některý z projektů, který se zabýval propagací osobností nebo vytvořit vlastní řešení. Po zvážení možností jsme se rozhodli pro druhou variant. Existující řešení měla různá omezení v podobě nevhodných licenčních podmínek nebo soukromého vlastníka. Nejčastěji našemu záměru nevyhovovalo technické řešení.

Z důvodu značně omezeného rozpočtu jsme se rozhodli využít systému pro správu obsahu (CMS) Joomla¹ s otevřeným zdrojovým kódem. Ten slouží je správě uživatelů a prezentaci záznamů samotných. Na míru našim potřeb vznikla komponenta, která obsahuje nástroje ke správě a editaci záznamů. Komponenta spravuje nejen bázi osob, ale také míst a korporací. Dále disponuje nástroji, které umožňují správcům řešit duplicitní záznamy nebo sledovat průběh práce jednotlivých editorů. V první verzi zajišťovala také vyhledání v záznamech. Tato funkcionality byla v druhé verzi nahrazena výrazně robustnějším řešením VuFind². To je discovery systém, opět vydaný pod otevřenou licenci. Jeho rozhraní umožňuje vyhledávat záznamy podle různých kritérií jako je příjmení, jméno, obor působení, ale také například pohlaví.

Záznamy osob lze propojovat mezi sebou (vztahy) a obohatit fotografiemi, odkazy do knihovních katalogů nebo na internetové stránky. Každá změna je logována, takže je možné i zpětně zjistit, kdo prováděl konkrétní úpravy. To přispívá k udržení kvality, protože správci mohou reagovat na chyby editorů a pomáhat jim předcházet jejich opakování. Pokud jeden

záznam spravuje více knihoven, lze snadněji řešit nesrovnalosti a koordinovat tvorbu záznamů, aby v nich bylo co možná nejvíce správných a ověřených informací. Při správě míst a korporací lze využívat bázi národních autorit, který lze prohledávat a stahovat záznamy do lokální báze. Místa v České republice jsou uložena v kompletním rozsahu, zahraniční se vkládají podle potřeby. Obsahují nejen název místa a identifikátor národní autority, ale také GPS souřadnice.

Abychom editorům co nejvíce pomohli při jejich práci, vytvořili jsme manuál k aplikaci a jednoduchou metodiku tvorby záznamů. Ta obsahuje také seznam zdrojů, kde lze ověřovat informace o osobách, ale i nacházet informace rozšiřující nebo poskytující historický kontext. V případě potřeby pořádáme také školení editorů, kde ukazujeme formou praktických ukázek práci s aplikací. K zakládajícím knihovnám se postupně připojilo několik dalších, takže nyní systém využívá v různé míře 5 knihoven: Knihovna města Ostravy, MK Česká Třebová, MK Choceň, MK Chotěboř, MK Svitavy a MK Ústí nad Orlicí. Zveřejněno je aktuálně 1941 záznamů (ke dni konference). Aby každá spolupracující instituce mohla prezentovat svoji zásluhou práci, nabízíme možnost mít vlastní „hlavní stránku“, kde jsou zobrazovány výhradně záznamy zpracované touto institucí. Tato stránka pak nabízí vždy 3 náhodně vybrané osoby a 3 osoby, které mají v aktuálním měsíci výročí narození nebo úmrtí.

Přímo z veřejného rozhraní systému může laická i odborná veřejnost zasílat doplňující informace k osobám (včetně fotografií) nebo nahlásit chybu. Pravidelně tímto způsobem dostáváme zpětnou vazbu. Často se jedná o rodinné příslušníky uveřejněných osob, ale informace dostáváme také od genealogů, muzejníků, archivářů nebo kronikářů. Systém zprávy posílá nejen správcům, ale i konkrétním knihovnám. Tímto způsobem se komunikace výrazně urychlí a navíc vzniká důležitá přímá vazba mezi tvůrci obsahu a uživateli projektu. Jelikož původní okruh zpracovaných osob vycházel především z autorů regionálních publikací a postupně se přirozeně rozšířil na veřejně činné osoby z kultury, politiky a sportu. Byl to výběr do značné míry poplatný společenským poměrům v době před rokem 1989. Logicky tak neobsahoval například legionáře, účastníky západního protinacistického odboje nebo politické vězně z dob socialismu. Právě o také osoby se databáze rozšiřovala a pohled na zmapovanou historii je tak nyní ucelenější.

7 let existence projektu Osobnostiregionu.cz je důkazem, že spolupráce mezi institucemi může fungovat. A to i při omezených rozpočtech a s minimálním personálním zajištěním. Při takovém nastavení hraje důležitou roli osobní zaujetí pro věc u jednotlivých editorů a podpora vedení jednotlivých institucí. Knihovny se přizpůsobují situaci, kdy mírně klesá zájem o hlavní jejich služby, jakou je půjčování fyzických dokumentů. Přirozeně pak musí vznikat služby, které zpřístupňují informace v digitálním prostředí. U nich pak nejde jen o zpřístupnění, ale i různé formy kurátorství obsahu. U menších knihoven mají takové projekty lokální či regionální ukotvení. Osobnostiregionu.cz se snaží o propojení regionů navzájem tím, že nabízí platformu pro sdílení obsahu i spolupráci při jeho tvorbě.

Odkazy:

1. Joomla: Search. Discover. Share [online]. New York: Open Source Matters, 2019 [cit. 2019-10-27]. Dostupné z: <https://www.joomla.org/>
- 2- VuFind: Search. Discover. Share [online]. Villanova University, 2019 [cit. 2019-10-27]. Dostupné z: <https://vufind.org/vufind/>

Obrazová příloha k článku Osobnostiregionu.cz: 7 let v duchu spolupráce sdílení

Obr. 1 – možnost „vím víc“

FRANTIŠEK BROULÍK

Datum narození: 24. 04. 1853
Datum úmrtí: 1931
Místo narození: Ústí nad Orlicí (okres Ústí nad Orlicí)
Místo úmrtí: Ivano-Frankivsk (Ukrajina)
Profese a obor: zpěvák, písokobení

Víte o uvedené osobě další informace? Vlastníte fotografie, kde je osoba zachycena? Máte k dispozici dokumenty, které se osoby týkají? Budeme rádi, pokud se o ně podělíte a pomůžete nám tak rozšířit záznam dané osoby. Děkujeme za Vaši pomoc. Vámi uvedené kontaktní údaje uchováваме pro případ nutnosti další komunikace s vámi. A to do doby vyřízení požadavku, nejdeje však 60 dnů.

Váše jméno*
E-mail*
Telefonní číslo (nepovinné)

Uveďte další informace o osobě, které znáte. Máme zájem o rozšíření již uvedeného, doplnění kontextu, fotografie nebo dokumenty.

Můžete přiložit i soubory jako například fotografie nebo dokumenty případně ZIP archív.
Procházet soubory
Límě na jednotlivý soubor je 10.0 MB

Nejsem robot

Odeslat Vymazat vyplněné údaje

Životopis Události v životě

Narodil se 24. 4. 1853 v Ústí nad Orlicí v domku čp. 145 na Příkopech. Vynikal krásným hlasem, který mu s pomocí učitele Fr. Spindlera zajistil přijetí do brněnského kláštera minoritů (vokalist). Studoval gymnázium, s příchodem mutace však musel místo vokality opustit. Vrátil se do rodného města a nastoupil místo písaře v kanceláři dr. Píry. Ten na mladý talent upozornil Jana Ludvíka Lukeše, který mu zprostředkoval kancelské místo v Praze a ujal se jeho pěveckého výcviku (1875). Dne 17. 7. 1876 poprvé vystoupil v Prozatímním divadle a pro velký úspěch byl ihned angažován. Po roce však odešel do Štětína, později přijal nabídku ředitele vídeňské opery W. Jahnna a stal se členem tehdy nejrozsáhlejší opery ve střední Evropě. Z Vídně odešel do Pešti (1884-1903), kde spolu s Irinou Reichovou vytvořil "slavné české souhvězdí". Hostoval také na českých scénách. Po zrušení hranic v r. 1918 měl z důvodu příjmu peníze příjmovou madanské občanství. Ocenil, přišel se ke svému českému, avšak přišel téměř o všechny majetek. Přesídlil tedy s rodinou do Vídně a přijal místo na velvystavnictví Československé republiky. Zde přispíval do českých novin. Rodné město navštívil pouze několikrát při svých dovolených. Po smrti druhé ženy se odstěhoval k docei Eilice na statek ve Stanislawově (dnes Ivano-Frankivsk), kde v listopadu r. 1931 zemřel.

Ověření: Ústecké kalendářum na říjen 2001, duben 2003 - www.ustz.cz
Městské muzeum Ústí nad Orlicí: Osobnost
Dodavatel dat: Městská knihovna Ústí nad Orlicí
Odkazy: <https://www.fdb.cz/fdb-zivotopis-biografie/412229-frantisek-broulik.html>

Obr. 2 – detail s fotografií

OSOBNOSTI REGIONU 2.0

HLAVNÍ STRÁNKA REGIONY VYHLEDÁVÁNÍ OSOB INFORMACE Přihlásit se

FRANTIŠEK BROULÍK

Zobrazit všechny fotografie (2)

Průměrným hlasem, který mu s pomocí učitele Fr. Spindlera zajistil přijetí do brněnského kláštera minoritů (vokalist). Studoval gymnázium, s příchodem mutace však musel místo vokality opustit. Vrátil se do rodného města a nastoupil místo písaře v kanceláři dr. Píry. Ten na mladý talent upozornil J. Lukeše, který mu zprostředkoval kancelské místo v Praze a ujal se jeho pěveckého výcviku (1875). Dne 17. 7. 1876 poprvé vystoupil v Prozatímním divadle a pro velký úspěch byl ihned angažován. Po roce však odešel do Štětína, později přijal nabídku ředitele vídeňské opery W. Jahnna a stal se členem tehdy nejrozsáhlejší opery ve střední Evropě. Z Vídně odešel do Pešti (1884-1903), kde spolu s Irinou Reichovou vytvořil "slavné české souhvězdí". Hostoval také na českých scénách. Po zrušení hranic v r. 1918 měl z důvodu příjmu peníze příjmovou madanské občanství. Ocenil, přišel se ke svému českému, avšak přišel téměř o všechny majetek. Přesídlil tedy s rodinou do Vídně a přijal místo na velvystavnictví Československé republiky. Zde přispíval do českých novin. Rodné město navštívil pouze několikrát při svých dovolených. Po smrti druhé ženy se odstěhoval k docei Eilice na statek ve Stanislawově (dnes Ivano-Frankivsk), kde v listopadu r. 1931 zemřel.

chrana osobních údajů 2012-2019 provozuje a vyvíjí Městská knihovna Česká Třebová ve spolupráci s Městskou knihovnou Ústí nad Orlicí

info@osobnostiregionu.cz, 732 756 827
Vlastníky práv ke článkům jsou jejich autoři.

Prohlášení o přilupačnosti
Přihlášení pro partnery

OBJEVTE VÍCE

Nové záznamy
Procházejte nové záznamy za určité období

Histórie vyhledávání
Zobrazte přehlednost výsledky vyhledávacích dotazů

Informace o projektu
Zjistěte více informací o projektu OsobnostiRegionu.cz

MĚSTSKÁ KNIHOVNA Česká Třebová
Městská knihovna Ústí nad Orlicí

Obr. 3 – hlavní strana

OSOBNOSTI REGIONU 2.0

HLAVNÍ STRÁNKA REGIONY VYHLEDÁVÁNÍ OSOB INFORMACE Přihlásit se

Zadejte příjmení, místo nebo obor: Jméno --všechny regiony-- Hledat

Tip: do vyhledávacího pole zadejte příjmení hledané osoby, místo jejího narození/úmrtí nebo obor jejího působení. V roletě poté zvolte, kde se zadávaný výraz bude hledat.

OPRAVDIVÍ LIDÉ, SKUTEČNÉ PŘÍBEHY

Seznamte se s osobnostmi z regionu ČR. Máte-li je zatím neznáte, ale jejich životy a osudy jsou kusem naší historie, která by neměla být zapomenuta.

ALOID DRYÁK
Narodil se 24. 2. 1872 v Otáchaně u Stáňova. Studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (1889-95), zde byl žákem a později spolupracovníkem profesora B.

VILÉM BALCAR
Od mládí až do odchodu do důchodu pracoval jako topič lokomotiv ČSD. Lyžařování, především běhu se věnoval od svých dvaceti let ve vojenské službě.

RADOMIL ILMAN
Radomil Ilman byl z rodnického rodu Ilmanů z Račíněvsi. Poprvé byl odsouzen 10. ledna 1951 Okresním soudem v Roudnici nad Labem za

KALENDÁRIUM PRO TENTO MĚSÍC

Zobrazte kompletní seznam pro tento měsíc
Tento měsíc mají výročí i tyto osobnosti

VĚRA KUŽELOVÁ
31. 10. 1918 - 4. 11. 1944
Věra Kuželová se narodila 31. 10. 1918. Během války žila s dcerou u svých rodičů v Ústí nad Orlicí v čp. 434. Byla členkou Ústeckého Sokola Jp.

JOSEF ZEMAN
14. 10. 1887 - 12. 3. 1961
Speciální pedagog, ústřední inspektor ministerstva školství a národní osvěty. Zakladatel prvního českého slepého ústavu v Praze.

KAREL PLICKA
14. 10. 1894 - 6. 5. 1987
Vynikající fotograf - vývankář, režisér, scénárista, kameraman, hudebník, fotokista, hudební vědec a spisovatel, dirigent a pedagog na AMU a FAMU ve

Sport
Pokořte rekordy, vrcholy, met a vlastních limitů

Politika, spolky
Ti, kteří hýbou veřejným a spolkovým životem

Umělci
Umělci slova, pera, štětce, hlasy a mnohá dalších oborů

Řemesla a živnosti
Míst svých oborů, živností, obchodníci a podnikatelé

Věda a vzdělání
Badatelé, vyzkumníci, objevitelé a předavatelé vědomostí

V databázi je 1941 osobnosti

OsobnostiRegionu.cz, 2012-2019 provozuje a vyvíjí Městská knihovna Česká Třebová ve spolupráci s Městskou knihovnou Ústí nad Orlicí

info@osobnostiregionu.cz, 732 756 827
Vlastníky práv ke článkům jsou jejich autoři.

Prohlášení o přilupačnosti
Přihlášení pro partnery

OBJEVTE VÍCE

Nové záznamy
Procházejte nové záznamy za určité období

Histórie vyhledávání
Zobrazte přehlednost výsledky vyhledávacích dotazů

Informace o projektu
Zjistěte více informací o projektu OsobnostiRegionu.cz

MĚSTSKÁ KNIHOVNA Česká Třebová
Městská knihovna Ústí nad Orlicí

Obr. 4 – detail osoby

OSOBNOSTI REGIONU 2.0

HLAVNÍ STRÁNKA REGIONY VYHLEDÁVÁNÍ OSOB INFORMACE Přihlásit se

PROF. PHDR. ARNE NOVÁK

Znám také jako: Arnost František Marie Novák (Skutečné jméno)

Datum narození: 02. 03. 1880
Datum úmrtí: 26. 11. 1939
Místo narození: Litomyšl (okres Svitavy)
Místo úmrtí: Polička (okres Svitavy)
Profese a obory: bohemista, germanista, učitel, vysokoškolský učitel, spisovatel, středškolský učitel, historik, působení: redaktor, rektor, pedagogové, literární kritik

Životopis Události v životě

Často pobýval se svojí rodinou v bytových lázních Na Horách. Toto místo si obzvláště oblíbil při synem středškolského učitele dr. Josefa Nováka a spisovatele Tenzky Novákové. Studoval na gymnáziu v Litomyšli a od r. 1895 v Praze. Vystudoval germanistiku a bohemistiku na Karlově univerzitě (1898-1902). V roce 1901 pobýval na univerzitě v Berlíně. Učil poté jako středškolský učitel v Praze, Kutné Hoře. 1906 získal docenturu v německé literatuře a roku 1910 i dějiny literatury české. Po zvýšení kvalifikace se stal v roce 1920 profesorem české literatury na Masarykově univerzitě v Brně. Na Hrabě se dvakrát stal jejím rektorem a to v roce 1936 a 1939. Je po něm pomenována ulice, na které dnes sídlí Filozofická fakulta MU.

Od roku 1921 působil jako spolupracovník Lidových novin, dále spolupracoval s časopisy Volné směry, Pestrý týden, Lumír, Rozhledy atd. Je autorem i několika knih.

Ověření: www (Wikipedie), cit. 6.2.2013
Dodavatel dat: Městská knihovna Česká Třebová
Městská knihovna Svitavy

Odkazy: Volné přilupačnosti zopřilupačované dílo Arne Nováka
Arne Novák Wikipedie
Arne Novák Bibliografie
Národní knihovna - katalog
Městská knihovna Česká Třebová - katalog

Související osoby

Tereza Nováková
1853 - 1912
Matka

OsobnostiRegionu.cz, 2012-2019 provozuje a vyvíjí Městská knihovna Česká Třebová ve spolupráci s Městskou knihovnou Ústí nad Orlicí

info@osobnostiregionu.cz, 732 756 827
Vlastníky práv ke článkům jsou jejich autoři.

Prohlášení o přilupačnosti
Přihlášení pro partnery

OBJEVTE VÍCE

Nové záznamy
Procházejte nové záznamy za určité období

Histórie vyhledávání
Zobrazte přehlednost výsledky vyhledávacích dotazů

Informace o projektu
Zjistěte více informací o projektu OsobnostiRegionu.cz

MĚSTSKÁ KNIHOVNA Česká Třebová
Městská knihovna Ústí nad Orlicí

Obr. 5 – vizuál editoru

Uložit & Zavřít
 Uložit
 Storno

Jmeno osoby

Titul pred	Krestni jmeno	Prostredni jmeno	Prijmeni *	Titul za	Prezdivka	Typ jmena
	Josef		Pfoff			Skutečné jméno

[přidat nové jméno](#)

Details

Pohlavi: Muz: Zena:

Datum narozeni: * (Nezn. datum:) Misto narozeni:

Datum umrti: (Nezn. datum:) Misto umrti:

Popis:

Editor
Code
Preview

Odstavec
Styly

Font písma
Velikost písma

Font písma
Velikost písma

Byl prvním samostatným ředitelem kúru v Chotěboři. Místo nastoupil pravděpodobně únoru 1876. Ihned po svém příchodu do Chotěboře se snažil zahájit i soukromé vyučování. Učil například Emanuela Konfršta.

Náhled webu 0 návštěvníků Správce Zprávy Odhlásit se Joomla! 3.9.12 — © 2019 OsobnostiRegionu.cz

Powered by JCE Core. Get more features with **JCE Pro**

Cesta: p Slov:27

Zdroj / overeno: * Knihovny*

Published: Zkontrolovat:

Udalosti

[přidat novou událost](#)

Obory působení*

Návrh na nový obor působení:

Štítky

Zadejte nebo vyberte některé možnosti

Návrh na nový štítek:

Odkazy

Typ odkazu	Text odkazu	Odkaz / URL / Dotaz
přidat nový odkaz		

Vztahy

Typ vztahu	Osoba
přidat nový vztah	

Autor textu

Typ autora	Autor - uživatel	Autor - jiný
<input type="text" value="Text redakčně upravila"/>	<input type="text" value="Miluše Škodová"/>	<input type="text"/>

[přidat nového autora](#) [Smazat](#)

Obrazky

Nový obrázek

Název:

Hlavní obrázek Vybrat obrázek Procházet... Soubor nevybrán. (Maximální velikost obrázku: 512M)

Historie zmen

[Otevri vse](#) [Zavři vse](#) [Vymazat historii zmen](#)

Open	2019-10-17 12:29:25	Pocet uprav: 3	(jmeno, obory_pusobeni, knihovny)
Open	2019-10-17 12:53:09	Pocet uprav: 1	(autor)

Obr. 6 – editor (výřez)

System ▾ Uživatelé ▾ Nabídky ▾ Obsah ▾ Komponenty ▾ Rozšíření ▾ Nápověda ▾ OsobnostiRegio... ▾

Uložit & Zavřít Uložit Storno

Details

Pohlaví Muz: Zena:

Datum narození: * 9.9.1916 (Nezn. datum:) Místo narození: Ústí nad Orlicí (okres Ústí nad Orlicí) ▾

Datum umrti: 28.5.1984 (Nezn. datum:) Místo umrti: --- vyberte/zadejte místo --- ▾

Popis:

Editor Code Preview

Narodil se v Ústí nad Orlicí. Mladí si užíval v Dlouhé Třebové, ale převážnou část života prožil v České Třebové. Zde v roce 1943 získal svůj první ateliér v Litomyšlské ulici, který s malými přestávkami využíval do roku 1958. Od ledna 1959 nastoupil do propagačního oddělení českořezbovské Perly, kde pracoval až do svého odchodu do invalidního důchodu.

Zúčastnil se s úspěchem různých výstav doma i v zahraničí, jeho fotografie se také pravidelně objevovaly na stránkách Českořezbovského zpravodaje, v krajském deníku Pochodeň, okresním deníku Jiskra Orlicka, v týdeníku Květy, v závodním časopise Výzva a dalších tiskovinách. Za fotografie do publikace Česká Třebová 1278-1978 byl odměněn pamětním listem s medailí od MěstNV v České Třebové u příležitosti 700. výročí města. Velice si také vážil děkovného dopisu od paní Zuzany Švabinské za kozlovské motivy, které vytvořil v jubilejním roce Maxe Švabinského (1973). Karel Aliger si své odborné znalosti (absolvent uměleckoprůmyslové školy, vyučen v oboru, léta praxe) nenechával pouze pro sebe. Jako externí učitel na tehdejší Lidové škole umění je předával malým nadšencům fotografování. Několik let také působil jako vedoucí fotokroužku při ZK ROH Primona. Zemřel po delší nemoci, pochován je v rodinném hrobě na českořezbovském hřbitově. U příležitosti jeho nedožitých pětasedmdesátých narozenin vydalo Městské muzeum v České Třebové malou monografii s názvem Karel Aliger a jeho Česká Třebová.

Cesta: ... Slov:209

Zdroj / overeno: * [www.Českořezbovský zpravodaj - Kalendárium](#), cit. 11.7.2011

Knihovny* [Městská knihovna Česká Třebová](#) [Městská knihovna Ústí nad Orlicí](#)

Náhled webu 0 návštěvníků 1 Správce 0 Zprávy Odhlásit se Joomla! 3.9.12 — © 2019 OsobnostiRegionu.cz

Obr. 7 – editor (osoby)

System ▾ Uživatelé ▾ Nabídky ▾ Obsah ▾ Komponenty ▾ Rozšíření ▾ Nápověda ▾ OsobnostiRegio... ▾ Joomla!

Osobnosti regionu

Smazat Nový

Osoby
Sídla
Korporace
Obory působení
Instituce

Filtr:

Vyhledat Reset Městská knihovna Česká Třebová bez duplikátů vše (žijící i zemřelí)

#	Titul před	Jméno	Prostř. jméno	Příjmení *	Titul za	Stav	Narození	Úmrtí	Knihovna	HL. foto	ID
1		Karel		Adámek		☒	13. 03. 1840	11. 01. 1918	mkctv	ANO	121
2		Karel		Aliger		☒	09. 09. 1916	28. 05. 1984	mkct	ANO	362
3		Josef		Appl		☒	13. 08. 1929	02. 01. 1996	mkct	ANO	431
4	MUDr.	Ignác		Arstein		☒	10. 02. 1865	28. 11. 1943	mkct	ANO	269
5		Milena				☒	1930		mkct	ANO	309
6		Karel		Balaš		☒	12. 02. 1889	21. 12. 1941	mkct	ANO	276
7		Jarmila		Balašová		☒	17. 11. 1919	05. 03. 2001	mkct	ANO	94
8		Vilém		Balcar		☒	27. 05. 1914	21. 04. 2014	mkct	ANO	30
9		Zdeňka		Baldová		☒	20. 02. 1885	26. 09. 1958	mkct	ANO	207
10		Josef		Bárta		☒	1929	2013	mkct	ANO	436
11	Ing.	Jaromír		Barták		☒	24. 08. 1912	13. 03. 2015	mkct	ANO	20
12		Bořivoj		Bartoniček		☒	25. 06. 1925	23. 06. 2010	mkct	ANO	369
13		Karel		Bartošek		☒	20. 12. 1911	18. 02. 1991	mkct	ANO	268

Náhled webu 0 návštěvníků 1 Správce 0 Zprávy Odhlásit se Joomla! 3.9.12 — © 2019 OsobnostiRegionu.cz

Obr. 8 – editor (sídla)

System ▾ Uživatelé ▾ Nabídky ▾ Obsah ▾ Komponenty ▾ Rozšíření ▾ Nápověda ▾ OsobnostiRegio...

Osobnosti regionu

Osoby
Sídla
Korporace
Obory působení
Instituce

Filtr:

#	☐ Název ^	Typ	Pocet narozeni	Pocet umrti	Pocet udalosti	ID
1	☐ Agde (Francie)	0	Mesto / vesnice	0	1	41953
2	☐ Albrechtice (okres Ústí nad Orlicí)	0	Mesto / vesnice	0	1	11
3	☐ Albrechtice nad Orlicí (okres Rychnov nad Kněžnou)	1	Mesto / vesnice	1	0	17
4	☐ Alexandrie (Egypt)	0	Mesto / vesnice	0	1	41866
5	☐ Arco (Itálie)	0	Mesto / vesnice	1	0	41959
6	☐ Arhus (Dánsko)	0	Mesto / vesnice	0	1	41923
7	☐ Arnolec (okres Jihlava)	1	Mesto / vesnice	0	0	42
8	☐ Aspam an der Zaya (Rakousko)	1	Mesto / vesnice	0	0	41846
9	☐ Atlanta (Georgia, Spojené státy Americké)	0	Mesto / vesnice	1	0	41966
10	☐ Babice nad Svitavou (okres Brno - venkov)	0	Mesto / vesnice	1	0	69
11	☐ Bangkok (Thajsko)	0	Mesto / vesnice	0	1	41927
12	☐ Banská Bystrica (Slovensko)	0	Mesto / vesnice	0	1	41854
13	☐ Bartošovice v Orlických horách (okres Rychnov nad Kněžnou)	1	Mesto / vesnice	0	1	98
14	☐ Bechyně (okres Tábor)	0	Mesto / vesnice	1	2	40508
15	☐ Bělá (Luže, okres Chrudim)	2	Místní název	0	1	159

Joomla! 3.9.12 — © 2019 OsobnostiRegionu.cz

Obr. 9 – vyhledávání

Neděle 27. říjen 2019

HLAVNÍ STRÁNKA
VYHLEDÁVÁNÍ OSOB -
INFORMACE -
Přihlásit se

Zachovat současné nastavení filtrů

Vyhledávání: prof. PhDr. Arne Novák

Tipy pro vyhledávání

Niže můžete využít možnost filtrovat výsledky podle různých kritérií pouhým klikáním. Použité filtry můžete kdykoliv odstranit.

UPŘESNIT HLEDÁNÍ

Odstranit filtry

Poskytovatel dat: Městská knihovna Česká Třebová

Stav: Nežijící

Obor působení

- bohemisté 1
- germanisté 1
- historici 1
- literární kritici 1
- pedagogové 1
- redaktoři 1
- další jednotka(y) ...

Poskytovatel dat

- Městská knihovna Svitavy 1
- Městská knihovna Česká Třebová ✓

Stav

- Nežijící ✓

Pohlaví

- Muž 1

Místo narození

- Litomyšl 1

Místo úmrtí

- Polička 1

Datum narození

Od: do:

Datum úmrtí

Od: do:

Měsíc narození nebo úmrtí

Zobrazuji 1 - 1 z 1 pro vyhledávání: 'prof. PhDr. Arne Novák',
doba hledání: 0,03 s.

PROF. PHDR. ARNE NOVÁK
Narozen: 2. 3. 1880, Litomyšl
Úmrtí: 26. 11. 1939, Polička
Často pobýval se svojí rodinou v bývalých lázních Na Horách. Toto místo si obzvláště oblíbil. Byl synem středoškolského učitele dr. Josefa Nováka a spisovatelky Terézy Novákové. Studoval na gymnáziu v Litomyšli a od r. 1895 v Praze. Vystudoval german...

"... Arne ..."

Počet výsledků na stránku 20

Seřadit podle Relevance

Typ zobrazení: Seznam Tabulka

Obilbeny

bohemisté **germanisté** **učitelé** **vyšokškolskí učitelé** **spisovatelé** **středoškolskí učitelé**

historici **redaktoři** **rektorů** **pedagogové** **literární kritici**

Vyhledávací nástroje: [RSS](#) — [Poslat e-mailem](#) — [Uložit hledání](#)

OsobnostiRegionu.cz, 2012-2018
provazuje a vyvíjí Městská knihovna Česká Třebová
ve spolupráci s Městskou knihovnou Ústí nad Orlicí

✉ info@osobnostiregionu.cz, ☎ 732 756 827
Vlastníky práv ke článkům jsou jejich autoři.

🗺 Prohlášení o přístupnosti
🤝 Přihlášení pro partnery

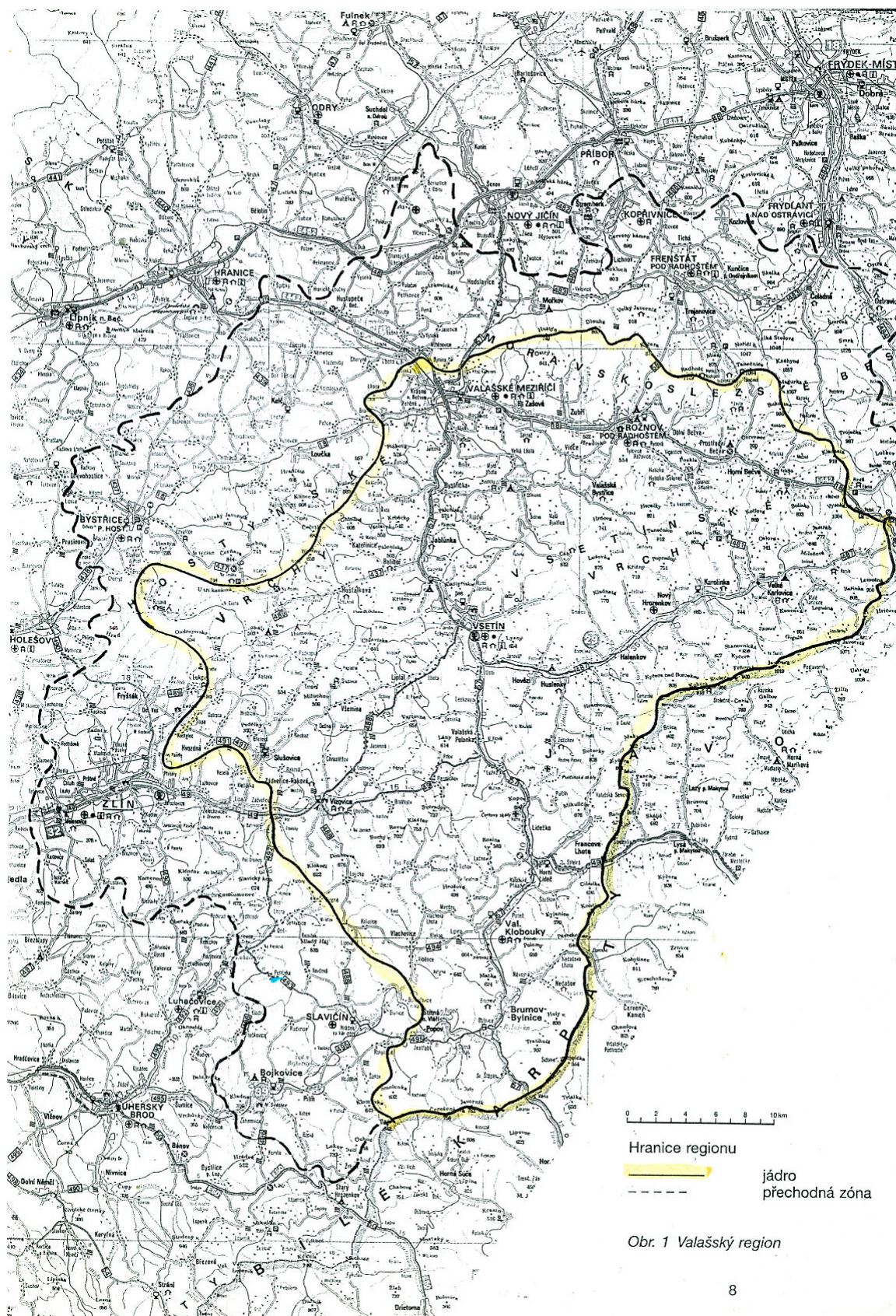
MĚSTSKÁ KNIHOVNA
Česká Třebová

OBJEVTE VÍCE

- [Nové záznamy](#)
Procházejte nové záznamy za určité období
- [Historie vyhledávání](#)
Zobrazte předchozí výsledky vyhledávacích dotazů
- [Informace o projektu](#)
Zjistěte více informací o projektu OsobnostiRegionu.cz

Obrazová příloha k článku Regionální oddělení MVK Vsetín a jeho (ne)tradiční činnosti

Obr. 1 – Vymezení regionu Valašsko

Obr. 2 – Zdeněk Ruda (1913–1982), ředitelem OLK ve Vsetíně v letech 1945–1971, poté stál u zrodu regionálního oddělení knihovny

Obr. 3 – Stavění regionálního fondu MVK Vsetín

Systém třídění regionální literatury v MVK Vsetín

<p>I. Všeobecné materiály</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Bibliografie b) Souborné práce c) Mapy, plány, průvodce, adresáře d) Noviny, časopisy, sborníky, kalendáře <p>II. Příroda</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Celkově b) Horopis c) Vodopis d) Geologie, geografie e) Podnebí, meteorologie, klimatologie f) Biologie g) Ochrana přírody, životní prostředí <p>III. Dějiny. Vlastivěda. Národopis</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Celkově b) Dějiny <ol style="list-style-type: none"> 1. Od pravěku do 15. století 2. Od 15. století do 19. století 3. Od 19. století do roku 1918 4. Od roku 1918 do roku 1945 5. Od roku 1945 do současnosti c) Vlastivěda d) Národopis <p>IV. Politický a veřejný život. Sociální a zdravotní péče</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Všeobecně b) Obyvatelstvo c) Národní fronta, volební programy d) Politické strany e) Společenské organizace a život f) Státní správa – okresní, městské a obecní úřady g) Sociální péče, zdravotnictví h) Právo, soudnictví, policie, bezpečnostní složky ch) Církev, náboženství, ateismus <p>V. Hospodářský život</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Všeobecně <ol style="list-style-type: none"> 1. Hospodářská výstavba 2. Služby, obchod 3. Doprava, spoje, filatelie 	<ul style="list-style-type: none"> b) Průmyslová výroba, řemesla c) Zemědělství <p>VI. Kulturní a společenský život</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Všeobecně b) Školství c) Kultura <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulturní domy, kluby, amatérské divadlo 2. Knihovny 3. Muzea, archivy, památková péče 4. Hvězdárny d) Jazyk a literatura <ol style="list-style-type: none"> 1. Jazyk (nářečí) 2. Literatura a lidová slovesnost, beletrie 3. Reg. autor (tematika nesouvisí s regionem) <p>VII. Umění. Tělovýchova</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Celkově b) Umění <ol style="list-style-type: none"> 1. Architektura 2. Sochařství, malířství, grafika 3. Umělecká řemesla a průmysl 4. Hudba, divadlo 5. Zájmová umělecká činnost 6. Film, fotografie c) Tělovýchova, sport, hry <ol style="list-style-type: none"> 1. Všeobecně 2. Jednotlivé sportovní a tělovýchovné disciplíny a soutěže 3. Sportovní a společenské hry <p>VIII. Biografie</p> <p>IX. Reg. tiskárny, nakladatelství</p>
--	--

Obr. 4 – Osobnosti regionu na webu MVK Vsetín, r. 2009

Nacházíte se: [Úvodní stránka](#) » [Katalogy](#) » [Regionální bibliografie](#)

Dnes je Úterý 27. říjen 2009

Regionální bibliografie

- [Adámek Miroslav](#) (18.02.1957 - 22.01.2002) - akademický malíř, grafik a sklářský výtvarník
- [Balzerová Eliška](#) (Narozen 25.05.1949) - herečka
- [Baruch Josef](#) (28.07.1892 - 22.11.1966) - malíř, grafik
- [Bilek Miroslav](#) (02.06.1937 - 30.06.2000) - fotograf
- [Bognerová Marie](#) (29.03.1931 - 18.02.1997) - akademická malířka
- [Borovička Milan](#) (Narozen 12.09.1925) - fotograf
- [Brodský Vlastimil](#) (15.12.1920 - 20.04.2002) - herec
- [Brzobohatý Radoslav](#) (Narozen 13.09.1932) - herec
- [Bubela Karel](#) (20.02.1846 - 06.02.1908) - politik
- [Calabová Zlata](#) (Narozen 02.11.1952) - výtvarnice
- [Cedidlová Ludmila](#) (Narozen 17.01.1944) - grafika
- [Chrobák Jakub](#) (Narozen 16.09.1974) - literární teoretik, básník, publicista
- [Chromek Antonín](#) (11.01.1903 - 09.04.1994) - sochař, malíř
- [Dadáč Břetislav](#) (Narozen 06.05.1936) - muzejní výtvarník, malíř, grafik, publicista
- [Dadáčková Božena](#) (29.05.1941 - 31.08.1993) - výtvarnice
- [Děcká Růžena](#) (Narozen 24.05.1946) - cimbalistka, pedagožka
- [Dočkalová-Kobzáňová Jana](#) (Narozen 14.03.1946) - malířka skla
- [Drdra Pavel](#) (Narozen 03.03.1958) - akademický sochař, keramik
- [Dvořáková-Baruchová Drahomíra](#) (Narozen 07.08.1934) - akademická malířka
- [Fiala Petr](#) (Narozen 20.03.1964) - hudebník, textař, frontman skupiny Mhága a Žďorp
- [Fojtík Miroslav](#) (Narozen 27.06.1928) - kameraman
- [Fojtík Jiří](#) (Narozen 30.01.1935) - fotograf
- [Frvčej Tomáš](#) (02.07.1759 - 28.06.1839) - kněz
- [Hajný Zdeněk](#) (Narozen 30.01.1942) - malíř
- [Hambáková Božena](#) (Narozen 01.05.1953) - krajčářka
- [Hapka Josef](#) (12.03.1912 - 03.07.1987) - akademický malíř
- [Hartinger Jiljí](#) (Narozen 20.08.1935) - akademický malíř, grafik
- [Hartinger Zdeněk](#) (Narozen 02.03.1938) - umělecký fotograf
- [Hlavica Emil](#) (28.04.1887 - 07.04.1952) - sochař, grafik, řezbář
- [Hlavica František](#) (23.01.1885 - 16.07.1952) - malíř
- [Hlavica Rudolf](#) (05.04.1897 - 03.06.1971) - řezbář, sochař
- [Hofman Karel](#) (14.09.1906 - 27.11.1998) - akademický malíř
- [Hofmanová Drahomíra](#) (Narozen 24.08.1943) - herečka
- [Houdek Michael](#) (Narozen 13.08.1947) - neurochirurg
- [Hrabal Jiří](#) (Narozen 01.12.1973) - vysokoškolský pedagog, překladatel, redaktor
- [Hýžová Jaroslava](#) (21.05.1915 - 04.03.1992) - malířka
- [Indruch Igor](#) (Narozen 27.11.1967) - spisovatel, překladatel, grafik
- [Jahn Metoděj](#) (14.10.1865 - 14.09.1942) - spisovatel, pedagog
- [Jakeš Ivan](#) (Narozen 14.08.1935) - sochař, keramik
- [Jaroněk Bohumír](#) (23.04.1866 - 18.01.1933) - malíř, grafik
- [Jaroněk Alois](#) (16.06.1870 - 31.10.1944) - malíř, keramik
- [Jasný Vojtěch](#) (Narozen 30.11.1925) - filmový režisér, scenárista
- [Kaderka Antonín](#) (Narozen 13.10.1937) - malíř, pedagog
- [Kalandra Závěš](#) (10.11.1902 - 27.06.1950) - historik, estetik, publicista
- [Kalda Josef](#) (04.08.1871 - 01.01.1921) - spisovatel, básník
- [Karafiát Jan](#) (04.01.1846 - 01.01.1929) - evangelický kněz a spisovatel
- [Kašpar Zdeněk](#) (29.05.1925 - 19.11.2002) - folklorista, hudebník, primáš souboru Jasénka
- [Kobliha Karel](#) (03.01.1900 - 03.04.1956) - historik
- [Kobzán Jan](#) (09.07.1901 - 10.10.1959) - akademický malíř, grafik, spisovatel
- [Kočik René](#) (Narozen 07.09.1975) - novinář, překladatel
- [Konečný Milan](#) (Narozen 15.12.1948) - kartograf, vysokoškolský profesor
- [Kotrla Pavel](#) (Narozen 05.05.1974) - publicista, redaktor
- [Kramoliš Čeněk](#) (07.12.1862 - 16.06.1949) - spisovatel
- [Křenek Jiří](#) (Narozen 02.06.1933) - spisovatel
- [Křenek Petr](#) (12.05.1943 - 05.11.1983) - spisovatel, scenárista, pedagog

Čtenářské konto

Uživatel:

Heslo:

Co je čtenářské konto?

Otevírací doba
 Centrální půjčovna:
 Po - Pá: 10.00 - 18.00
 So: 9.00 - 12.00

K-klub, studovna,
 čítárna, hudební
 oddělení:
 Po - Pá: 10.00 - 18.00
 So: zavřeno

Jsmo tu pro Vás
 Dolní náměstí 1356
 75501 VSETÍN

T: 571 412 143
 F: 571 419 805
 E: mvk(@)vs.inext.cz

Obr. 5 – Osobnosti regionu na webu MVK Vsetín, r. 2017–2019

The screenshot shows the website for Masarykova veřejná knihovna vsetín. At the top, there is a search bar and a navigation menu with items like 'Knihovna online', 'Služby pro vás', 'Pro děti', 'Fotogalerie', 'Kalendář akcí', 'Pro knihovny', 'O knihovně', and 'Kontakty'. The main content area is titled 'Regionální osobnosti' and includes a search bar for the database, a filter for 'Podrobné vyhledávání osobnosti' (with fields for profession, birth/death location, and date), and a section for 'Osobnosti mající výročí tento měsíc'. Four portraits are displayed with their names and birth/death dates: Květoslav Kotas (1930-2013, doctor), Vladislava Hruběšová (1961, seamstress), Karel Volf (1932, glassmaker/designer), and Karel Puszkailer (1885-1953, doctor/organizer/tourist). A sidebar on the left lists various professions like 'Architekti', 'Archiváři', 'Astronomové', etc.

Obr. 6a – Samostatná databáze Osobností Valaška v prostředí Wordpress, r. 2019

The screenshot shows the website 'Osobnosti Valaška'. At the top, there is a navigation menu with 'Lidé', 'Kalendárium', 'Pokročilé vyhledávání', and 'Ocenění/čestní občané'. Below the menu is a map of the Valaška region with yellow markers indicating the locations of personalities. Below the map is a search bar and a list of letters from A to Ž. The main heading is 'DATABÁZE OSOBNOSTÍ REGIONU VALAŠKA'. Below this, there is a quote: 'Každé místo má své osobnosti a na Valašku se jich ukrývá nespočet. Odkryjte je s námi ...'. At the bottom, it states 'Počet osobností v naší databázi: 602'.

Obr. 6b – Podoba jednoho biografického hesla osobnosti, prostředí Wordpress, r. 2019

[Lidé](#)
[Kalendárium](#)
[Pokročilé vyhledávání](#)
[Ocenění/čestní občané](#)

🔍 katalog MVK

Josef Balejka

* 04.03.1917 Valašské Kloboučky – † 07.07.2004 Valašské Kloboučky

Působení: pilot, letec, odbojář

LETCI
ODBOJÁŘI
VOJÁCI

Josef Balejka se narodil ve Valašských Kloboukách. Po vyučení automechanikem, se přihlásil do pilotní školy – Masarykovy letecké ligy v Uzhorodě, v rámci celostátní akce „Tisíc pilotů republiky“ získal diplom sportovního pilota a poté narukoval k československému letectvu. V březnu r. 1939 v Přerově ho zastihla demobilizace a ještě téhož roku utekl do Polska, aby se aktivně účastnil protifašistického odboje.

Bojoval v polském letectvu, poté ustoupil do Rumunska, kde byl internován, následně uprchl do Francie a vstoupil do polské jednotky. Po kapitulaci Francie se dostal do Anglie, zde opět létal za Polsko – u 303. polské stíhací perutě. V r. 1941 musel ze zdravotních důvodů od stíhačů odejít a v r. 1944 se přihlásil k 311 čsl. bombardovací peruti, kde nalétal přes 2.000 letových hodin, většinou jako patrola nad Atlantickým oceánem. V r. 1945 se vrátil do vlasti, avšak situace v zemi nebyla pro západní letce příznivá, proto již r. 1946 Československo opustil. Pobýval opět v Anglii a po čase odjel do Austrálie. Do vlasti se poprvé podíval až r. 1975 a po r. 1989 se vrátil již natrvalo. Zbytek života strávil v rodných Valašských Kloboukách. Za válečné zásluhy byl oceněn řadou medailí a vyznamenání, r. 2003 mu bylo uděleno čestné občanství města Valašské Kloboučky.

Zdroje:

Text: Kdo je kdo byl kdo na východní Moravě: A-Fl. Valašské Mezíříčí: Valašské Athény, 2009, s. 13.

KLÍMEK, Ludvík. Plk. v. v. Josef Balejka. Valaško: vlastivědná revue. 2002/1, s. 49.

Zdroj fotografie: Fotoarchív města Valašské Kloboučky.

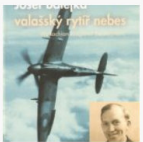
Další informace: Valašské Kloboučky: čestní občané města. Josef Balejka 26. červen 2003 [online]. 2010-09-29. [cit. 2012-03-14]. Kdo je kdo byl kdo na východní Moravě: A-Fl. Valašské Mezíříčí: Valašské Athény, 2009, s. 13.

KLÍMEK, Ludvík. Plk. v. v. Josef Balejka. Valaško: vlastivědná revue. 2002/1, s. 49.

KRATOCHVÍL, Milan a Jakub KRATOCHVÍL. Josef Balejka: Valašský rytíř nebes = Wallachian knight of the heavens. 1. vyd. Brno: Cern, 2009.

ODEHNAL, Petr. Z příběhů města Valašské Kloboučky: 1356–2006, 650 let městských práv Valašské Kloboučky. 1. vyd. Valašské Kloboučky: Město Valašské Kloboučky, 2005.

Fotogalerie:

Obálka knihy Valašský rytíř nebes z r. 2009

Sdílet

[f](#)
[t](#)
[G+](#)
[in](#)
[p](#)

Osobnosti ve stejných kategoriích:

Emil Čermák
* 05.07.1864 – † 10.08.1949
publicista

Metoděj Kubáň
* 18.09.1885 – † 05.03.1942
teolog

Miroslav Kalabus
* 1914
účastník války, odbojář

Albrecht z Valdštejna
* 24.09.1583 – † 25.02.1634
šlechtic, vojevůdce

Kontaktní informace

Telefon: (420) 575 755 141
E-mail: mvk@mvk.cz

Masarykova veřejná knihovna Vsetín
Dolní náměstí 1356, 75501 Vsetín
Zlínský kraj

Menu

- Lidé
- Kalendárium
- Pokročilé vyhledávání
- Ocenění/čestní občané

Osobnosti podle abecedy

A B C Č D E F G H I
J K L M N O P R Ř Š
S T U V W Z Ž

Počet osob v databázi
602

Obr. 7 – Výstava Osobnosti Valašska za 1. republiky

Osobnosti Valašska za 1. republiky - sochaři

Rudolf Hlavica

* 5. 4. 1897 Vsetín
† 3. 6. 1971 Brno

Život
Rudolf Hlavica se narodil ve Vsetíně a využil se řezbářem svého otce stejně jako jeho bratři František (1885-1952) a Emil (1887-1952). Velmi tihl k přírodě rodného Valašska - projevovavost: r. 1919 byl zvolen prvním předsedou klubu českých turistů ve Vsetíně. Do jara r. 1917 pracoval v otcově dílně, jako dvacetiletý odešel na frontu I. světové války, v srpnu 1917 byl zajat v Sačl, poté dezertoval a stal se legionářem vltáli. Po návratu domů založil sbratrem Emilem ve Vsetíně firmu Bratři Hlavicové - výroba dřevěných hraček. Vr. 1926 odešel pracovat a studovat do Prahy na Všeobecnou školu uměleckých řemesel u profesora Štěpána Zálesáka (1929), následovalo studium na VŠUP (1932). Po neúspěšných pokusech získat v Praze ateliér, se vrátil na Valašsko, kde mu pomáhal bratru Františkovi spřestavbu vyhořelé Kohútky. Od r. 1936 se věnoval svobodnému povolání v Brně, na Valašsko se však celý život vracel. R. 1941 se oženil a s manželkou Hildou měli čtyři děti. Zemřel v Brně.

Dílo
Tvorbá Rudolfa Hlavici není ve srovnání s jeho bratry tak rozsáhlá. Za nejpozaruhadnější jsou považovány jeho dřevěné skulptury, ve kterých se jako bývalý řezbář nejlépe vyjadřoval. Kromě nich tvořil drobnou keramiku s náměty ze života venkovského lidu. Věnoval se i portrétní tvorbě (busty a reliéfy významných osobností). Svá díla předm

nekreslil, nesklcoval. Pojetím keramických bíle polévaných plastik se nejvíce blížil tvorbě bratra Emila. Je autorem Štefánikova pomníku v Zárčicích na Slovesku a pomníku osvobození na Vsetíně.

1 - Obraz Františka Hlavici Baste Rudolfa v hvozi, 1932 | 2 - Slovenská rodina, dřeno, 1946
3 - PPI praci na Pomníku osvobození, 1947 | 4 - Pomník osvobození ve Vsetíně

Zdroje: Hlavica Vsetín, Osobnosti Valašska za 1. republiky - sochaři, 199, s. 19
Zdroje: Hlavica Vsetín, Osobnosti Valašska za 1. republiky - sochaři, 199, s. 19
CELÁK J. Zdroje: Hlavica Vsetín, Osobnosti Valašska za 1. republiky - sochaři, 199, s. 19

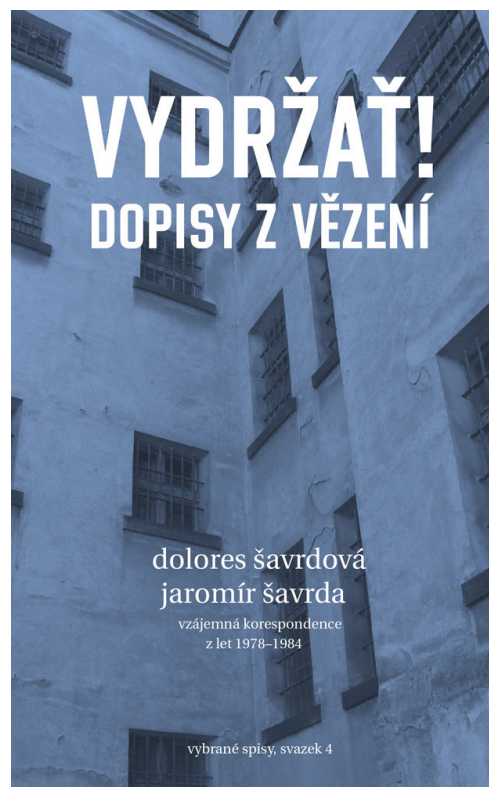
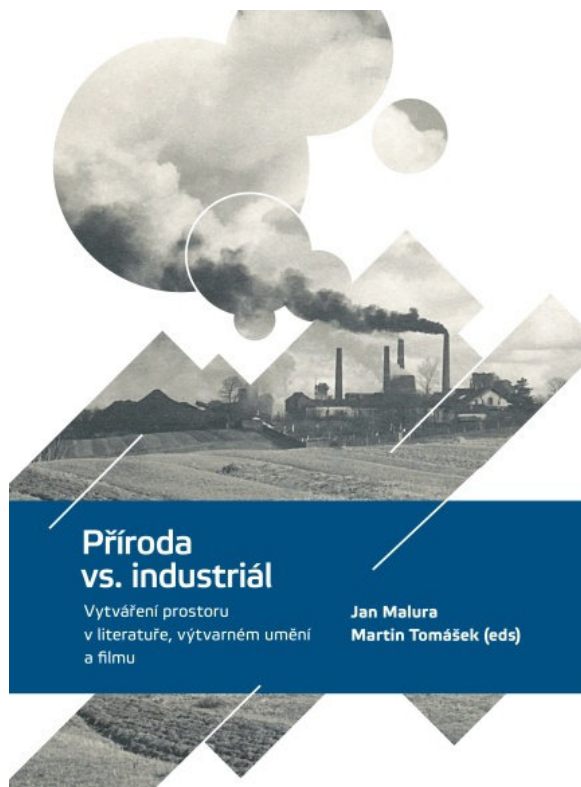
Obr. 8 – Logo soutěže Po stopách staříčků

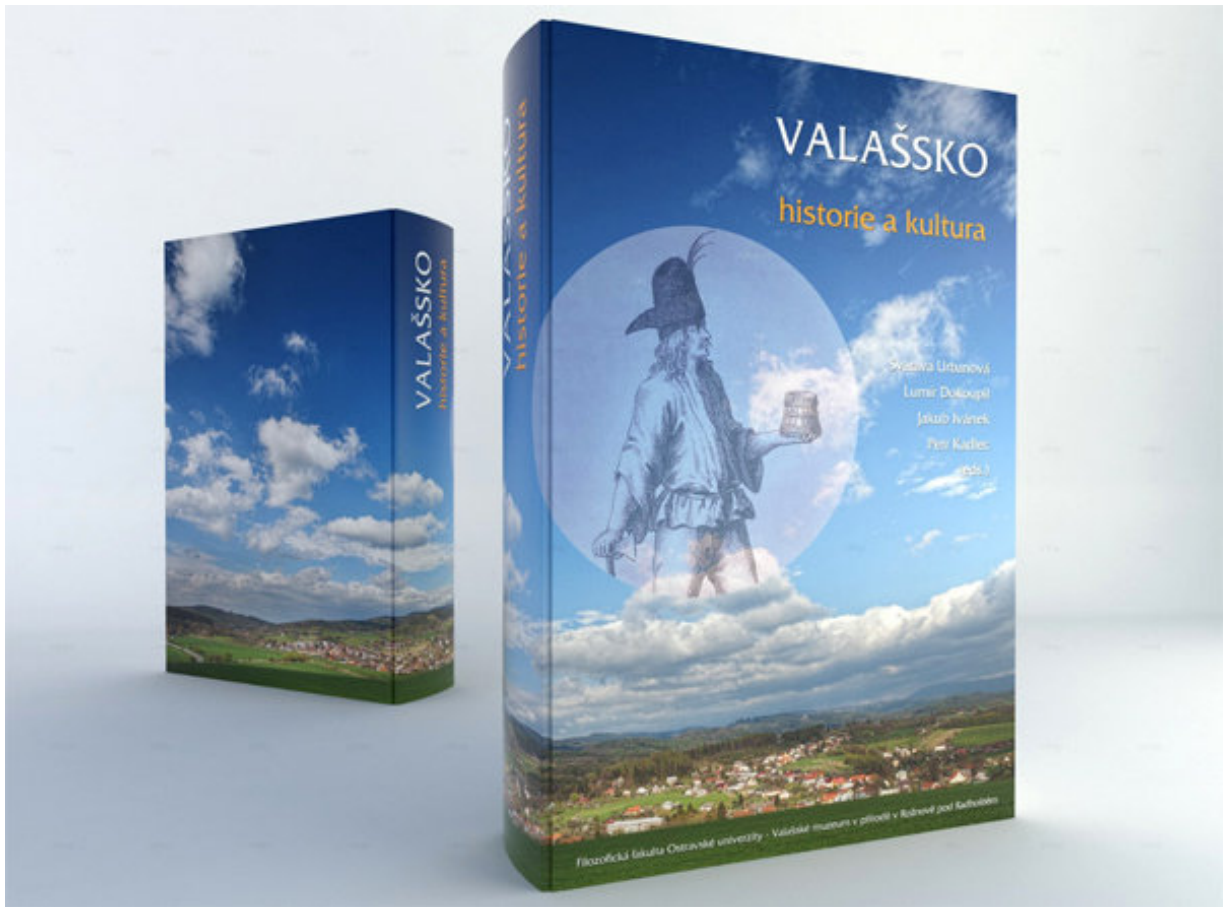
Obr. 9 – Kartičky a složená mapa Po stopách staříčků

Obrazová příloha k článku Centrum regionálních studií Filozofické fakulty Ostravské univerzity mezi vědou a její popularizací

Momentky z konference

Básník Ondřej Hložek

Ředitelka KMO Mgr. Miroslava Sabelová, Alena Bittmarová

Mgr. Tamara Pršínová

Mgr. Michal Denár

Mgr. Jakub Ivánek, Ph.D.

Nataša Lajdová

ISBN 978-80-907364-0-5 (elektronická publikace)
KNIHOVNA MĚSTA OSTRAVY, 2019

Projekt „100 let regionu a regionální literatury v knihovnách“ byl financován z rozpočtu Statutárního města Ostravy, schváleno usnesením číslo 796/RM1822/2, kód produktu 18/1595

